

Spl. 234

ZARZĄD MIASTA
STOŁECZNEGO WARSZAWY

SPRAWOZDANIE
SIERPIEŃ-GRUDZIEŃ 1915.

Spr. 274

ZARZĄD MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY.

SPRAWOZDANIE ZARZĄDU MIEJSKIEGO

SIERPIEŃ - GRUDZIEŃ 1915 R.

WYKONANE W Drukarni Nowoczesnej,
KRAKOWSKIE-PRZEDMIEŚCIE 3.

1907

Biblioteka Publiczna
m. st. Warszawy
Biblioteka Główna
Województwa Mazowieckiego

190337

Spr. 274

Geprüft und freigegeben durch die Kais. Deutsche Presseabteilung Warschau.
d. 24/I 1917. № 4369. Dr. № 89.

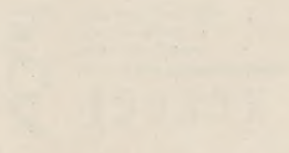
Drukarnia „Nowoczesna“ Krakowskie-Przedmieście № 3.

T R E Ś Ć .

	<i>Str.</i>
Wstęp	3
Lista członków Zarządu Miejskiego	9
Organizacja Zarządu Miejskiego	11
Podział spraw Zarządu Miejskiego	13
Organizacja zarządu poszczególnych Sekcji	19
Kancelarya	20
Sekcja I. — Zarządu majątkiem miejskim	25
Sekcja II. — Spraw finansowych	31
Sekcja III. — Targowisk, rzeźni i hal. (Handlowa)	37
Sekcja IV. — Szpitalnictwa i dobroczynności publicznej	46
Sekcja V. — Przedsiębiorstw miejskich.	54
Sekcja VI. — Budownictwa miejskiego	59
Sekcja VII. — Wodociągów i kanalizacji	74
Sekcja VIII. — Zdrowia publicznego	83
Sekcja IX. — Ubezpieczeń	93
Sekcja X. — Teatralna	95
Sekcja XI. — Dostaw nakazanych	104
Sekcja XII. — Plantacyi miejskich	117
Załączniki.	
1. Wykaz dochodów budżetowych za czas od 6/VIII do 31/XII 1915 r.	122
2. Wykaz wydatków budżetowych za czas od 6/VIII do 31/XII 1915 r.	130
3. Wykaz awansów r. 1915	136
4. Wykaz dochodów i wydatków w r. 1915 zakładów dobroczynnych miejskich	140
5. Wykaz obrotów depozytów	152
6. Wykaz obrotów funduszy specjalnych.	154
7. Wykaz obrotów kasowych, dotyczących gospodarki miejskiej, wykonanych w r. 1915 przez kasę główną Komitetu Obywatelskiego	157
Załączniki do sprawozdania Sekcji Zdrowia Publicznego	164

INDEX

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Water
The following is a list of the names of the persons who have been elected to the office of Justice of the Peace for the year 1900. The names are given in alphabetical order of their surnames. The names of the persons who have been elected to the office of Justice of the Peace for the year 1900 are: [illegible text]

SPRAWOZDANIE

z działalności Zarządu Miejskiego

za czas od 5 sierpnia 1915 r. do 1 stycznia 1916 r.

W S T Ę P.

Zarząd m. st. Warszawy rozpoczął życie swe w niezwykle, jak wiadomo, ciężkich warunkach. Wyłoniony z Komitetu Obywatelskiego m. Warszawy, instytucji samopomocy społecznej, związany z tymże Komitetem organicznie, miał odpowiedzieć nadzwyczajnym potrzebom chwili: uzgodnić szeroką akcję ratowniczą — żadnym niepodlegającą nakazom — z racjonalnie prowadzoną, według pojęć nowoczesnych, gospodarką gminną, opartą na określonych przez naukę prawach socjalnych i ekonomicznych, wykluczających wielokrotnie filantropię.

Nadto okoliczności, w których Zarząd miasta, w charakterze jednego z Wydziałów Kom. Obyw., powstał, wyłączały możliwość utworzenia odpowiedniej organizacji w sposób, w jaki ciała, przeznaczone do prowadzenia gospodarki miejskiej, są normalnie z wyborów do życia powoływane.

Był to, niewątpliwie, brak, ale go uniknąć nie było można. Gdy bowiem w d. 5 sierpnia 1915 r. rządy stolicy naszej spadły na barki Kom. O., to już w tym samym dniu mianowały władze okupacyjne prezesa Komitetu Obywatelskiego, Zdzisława ks. Lubomirskiego, prezydentem miasta, oraz inż. Piotra Drzewieckiego jego zastępcą. Piśmienne potwierdzenie nominacji nastąpiło w dniu 6 sierpnia. Tegoż dnia odbyło się w Ratuszu zebranie Komitetu Ob., na którym postanowiono cały zarząd spraw miejskich ze-

środkować w nowo utworzonym Zarządzie Miejskim. Dnia 11 sierpnia odbyło się pierwsze plenarne zebranie Zarządu M. z członkami, zaproszonymi do poszczególnych Sekcyi.

Na pierwszym z tych posiedzeń Zarząd Miejski podzielono na Sekcye, stosownie do różnorodnych gałęzi gospodarki miejskiej, a więc: 1) Sekcyę zarządu majątkiem miejskim, 2) — spraw skarbowych, 3) targowisk, rzeźni i hal, 4) szpitalną, 5) przedsiębiorstw koncesyjnych, 6) budownictwa, 7) wodociągów i kanalizacyi, 8) sanitarno-lekarską, 9) ubezpieczeniową, 10) opieki nad gmachami publicznymi i 11) teatralną. Zarząd miasta składał się początkowo z prezydenta miasta, jego zastępcy, 5 obywateli, wybranych przez Kom. Obywatelski z grona jego członków, oraz 4 członków kolegium b. Magistratu, specjalnie obeznanych ze sprawami miejskimi. Przy wydziale funkcjonowała kancelarya, obejmująca sprawy ogólne gospodarki miejskiej, do pomocy zaś prawnej powołany był radca prawny. Na czele każdej Sekcyi stało prezydyum lub zarząd, złożony co najmniej z 2 obywateli, wybranych przez Komitet Obywatelski, delegata Zarządu i kierownika biura Sekcyi. Przewodniczących i ich zastępców obierali sami członkowie prezydyum Sekcyi według zatwierdzonej organizacyi. Sekcye działały autonomicznie na zasadzie regulaminu, ustalonego przez Zarząd i zatwierdzonego przez Komitet. Sprawy dotyczące Sekcyi referował w Zarządzie Miejskim przedstawiciel Sekcyi, przez nią delegowany; tenże w sprawach Sekcyi posiadał głos decydujący. Do Zarządu Miejskiego K. O. powołał członków Komitetu: Henryka Konica, Jana Lewińskiego, Wacława Męczkowskiego, Bolesława Weycherta, Józefa Natansona i Kazimierza Życkiego, oraz pp.: Pawła Kłossowskiego, Kazimierza Koralewskiego, Augusta Załuskiego i Edwarda Zienkowskiego. Następnie Zarząd, w miarę rozwoju gospodarki miejskiej, powiększał się przez powoływanie nowych członków. Wobec rezygnacyi pp. B. Weycherta i J. Natansona, powołani zostali pp. Stanisław G. Brun, Manswet Ciemniowski i Tadeusz Eytner. Ostateczny skład Zarządu miasta jest podany na końcu niniejszej przedmowy.

Na posiedzeniu z dnia 11 sierpnia Sekcye zebrały się osobno celem wyboru przewodniczących. Wynik wyborów był następujący: Na przewodniczącego Sekcyi zarządu majątkiem miasta powołano p. Jana Lewińskiego; Sekcyi spraw finansowych — p. Edwarda Zienkowskiego; Sekcyi targowisk—p. Mansweta Ciemnowskiego; Sekcyi szpitalnej—p. Edwarda Natansona; Sekcyi przedsiębiorstw miejskich — p. Celsa Fabianiego; Sekcyi budownictwa miejskiego—inż. Augusta Załuskiego; wodociągów i kanalizacji—p. Edwarda Natansona oraz—ubezpieczeń—p. Henryka Barylskiego.

Nowy Zarząd Miejski znalazł gospodarę rozluźnioną, skład osobisty urzędów zdekompletowany, fundusze miejskie w znacznej mierze wywiezione, zasoby gotówki na wyczerpaniu. Poza-tem, nowe przepisy obowiązujące, odmienne od dotychczasowych, napływ coraz to nowych spraw i obowiązków, przekraczających normy życia codziennego, zniewalały do tworzenia niezwłocznie nowych działów gospodarstwa miejskiego i organizowania ich, bez gotowych wzorów i bez opracowania uprzednio szczegółów. Przedewszystkiem więc, wobec żądań rekwizycyi, zgłaszanych przez władze niemieckie, i ze względu na potrzebę doprowadzenia do porządku niektórych budynków, uznano za konieczne utworzenie Sekcyi Dostaw Nakazanych i rozszerzenie działalności Sekcyi Budowlanej. W sprawie Sekcyi Dostaw Nakazanych na posiedzeniu K. O. m. W. w dniu 7 sierpnia 1915 roku powzięto uchwałę następującą: „W obronie interesów ludności, K. O. m. Warszawy podejmuje pośrednictwo w wykonaniu żądań władz wojskowych. Żądania te winny być wyrażone na piśmie; w imieniu tychże władz czynione być mają ogłoszenia. Należy ustanowić formę kwitów rekwizycyjnych i ustalić porządek dokonywania wypłat”. Do Sekcyi tej przyłączony został następnie, jako część jej składowa, urząd opieki nad gmachami p. n. Komisji Opieki nad Gmachami; w dalszym ciągu, jako zupełnie nowe, odrębne organizacje, przybyły miastu: Sekcya Straży ogniowej i Sekcya Teatralna. Konieczność rozto-czenia opieki nad teatrami, aby mogły przetrwać okres wojny,

zniewoliła do zrealizowania snutego oddawna projektu wzięcia teatrów pod opiekę miasta.

Do zadań Zarządu miasta Warszawy, związanych z chwilą bieżącą, a przekraczających normy życia codziennego, zaliczyć należy akcję ratunkową w kierunku pomocy szpitalnej i przytułkowej. Pozbawiona środków do życia i schorowana ludność powiększała z dnia na dzień zastęp kandydatów do szpitali i zakładów dobroczynnych miejskich. Stąd wypływała konieczność uruchomienia nowych szpitali, specjalnie dla chorych zakaźnych, powiększenia liczby łóżek, utrzymywanych kosztem miasta, oraz pomnożenia schronisk dla bezdomnych, kalek, starców i dzieci. Oczywiście zwiększyło to budżet Sekcji Szpitalnictwa niepomier- nie. Gdy więc wydatki miasta na cele, niepokrywane dotych- czas jego budżetem (teatry, wzmożony rozwój oświaty, utrzyma- nie straży bezpieczeństwa i t. d.), lub związane bezpośrednio z wojną (Sekcja Dostaw Nakazanych, akcja ratownicza wzglę- dem ludności) wzrosły nadzwyczajnie, środków zaś na pokrycie tych wydatków nie było, bo zdolność płatnicza opodatkowanej lud- ności malała z dniem każdym a wzrastająca nędza doma- gała się tworzenia coraz to nowych placówek pomocy—miasto zmuszone było uciec się do pożyczek. Równoległe prawie z or- ganizowaniem Zarządu Miejskiego toczyły się już narady, mające na celu przyjsie miastu z pomocą finansową, tak dla wykonania najpilniejszych przynajmniej zamierzeń budżetowych, jakoteż wy- magań władzy w zakresie zarządzeń wojskowych, kwaterunko- wych, gospodarczych, komunikacyjnych, tudzież narady nad zao- patrzeniem miasta w niezbędne artykuły żywności. Narady te do- prowadziły do wniosku o konieczności zaciągnięcia przez miasto pięciomilionowej pożyczki. Odpowiedni w tej mierze memoriał złożono dnia 19 sierpnia 1915 r. władzom niemieckim. W dniu 26 sierpnia warunki pożyczki, pod nazwą „Pożyczki 6^{0/0}”, zostały na posiedzeniu Zarządu Miejskiego zatwierdzone, w początkach zaś września rozpoczęto subskrypcję. Pożyczkę tę pokryła War- szawa z nadwyżką. Wkrótce opracowywać zaczęto projekt emi-

towania pożyczki drugiej na sumę 12¹/₂ miliona rubli, na którą w okresie sprawozdawczym otrzymano od banków prywatnych zaliczkę w wysokości 1.750.000 rub. Pozatem pożyczono od Tow. Zakładów Gazowych na poczet przyszłych dochodów milion rubli na termin trzyletni. Jakkolwiek ściąganie podatków od mieszkańców, wobec zastoju przemysłu i ogólnego wyczerpania ekonomicznego było utrudnione, to jednak w celu zapewnienia sobie stałych, odpowiednich do zwiększonych potrzeb, dochodów, Zarząd miasta opracował szereg projektów nowych podatków, obarczających, możliwie, sfery zamożniejsze. Podatki te w okresie sprawozdawczym w życie nie weszły.

W rzucie oka na ten okres nie można pominąć aktu, przywracającego miastu należne mu stanowisko. Mianowicie: w dniu 21 września 1915 r. Zarząd miasta powziął następującą uchwałę: „Wychodząc z założenia, że: 1) zasadnicze prawa o organizacji Zarządu miasta Warszawy z r. 1816 i 1861, dotychczas obowiązujące, mianują Warszawę nie inaczej, jak miastem stołecznem 2) ponieważ stołeczność miasta Warszawy, przechodząc od czasów najdawniejszych do chwili obecnej, nigdy w porządku prawodawczym nie została skasowana, 3) i zważywszy że tylko ze względów politycznych Komitet Urządzający w Królestwie Polskiem w r. 1870 (№ 354 art. 3078) przy reorganizacji Zarządu Miejskiego uznał za stosowne w porządku administracyjnym tytuł stołeczności Warszawy czasowo przyćmić w stosunkach urzędowych — Zarząd miasta uchwała: wznowić w użyciu urzędowym przynależne Warszawie miano miasta stołecznego i od dnia dzisiejszego nazywać ją miastem stołecznem i pisać tytuły: „Zarząd miasta stołecznego Warszawy” i „Prezydent miasta stołecznego Warszawy”.

LISTA CZŁONKÓW ZARZĄDU MIASTA WARSZAWY.

1. Prezydent Miasta — ZDZISŁAW KS. LUBOMIRSKI.
2. Zastępca Prezydenta — PIOTR DRZEWIECKI.
3. Sekretarz — ANDRZEJ KRÓL.

Członkowie:

4. STANISŁAW BRUN,
5. MANSWET CIEMNIEWSKI,
6. TADEUSZ EYTNER,
7. WŁADYSŁAW KASPRZYCKI,
8. PAWEŁ KŁOSSOWSKI,
9. HENRYK KONIC,
10. KAZIMIERZ KORALEWSKI,
11. WACŁAW MĘCZKOWSKI,
12. JÓZEF POLAK,
13. AUGUST ZAŁUSKI,
14. EDWARD ZIENKOWSKI,
15. KAZIMIERZ ŻYCKI.

Organizacya Zarządu Miejskiego.

Do bezpośredniego zawiadywania sprawami gospodarstwa miejskiego i administracyi miejskiej Komitet ustanawia Zarząd Miejski, któremu podległe są wszystkie organy wykonawcze miejskie, przyczem sam Komitet, do czasu wprowadzenia władz samorządowych w zwykłym trybie, pełni funkcye Rady Miejskiej. Prezes i wiceprezes Komitetu Obywatelskiego, z rozporządzenia władz okupacyjnych, pełnią obowiązki prezydenta i wiceprezydenta miasta.

Zarząd miejski składa się z wiceprezydenta i wybieranych przez Komitet Obywatelski, w liczbie przez niego określonej, członków, tak z pośród członków Komitetu, jak i osób trzecich, pod przewodnictwem prezydenta miasta. Regulamin wewnętrzny Zarządu Miejskiego i wykaz spraw, podlegających kolegialnemu rozpoznawaniu w Zarządzie, ustalają się przez instrukcye, zatwierdzone przez Komitet Obywatelski. Obowiązki, włożone na Zarząd Miejski, dzielą się pomiędzy jego członkami na zasadzie uchwał samego Zarządu.

Do kompetencyi Zarządu Miejskiego należą:

Kompe-
tencye.

I. Zarządzanie wszelkiem mieniem i długami miasta, oraz opłatami i powinnościami, na rzecz miasta ustanowionemi.

II. Urządzanie i utrzymywanie:

- a) położonych w granicach miasta ulic, placów, bruków, ogrodów publicznych, mostów i przystani;
- b) wodociągów, kanałów i rur ściekowych;
- c) rynków, targowisk i hal, oraz rzeźni miejskich;
- d) zakładów leczniczych i dobroczynnych;
- e) straży ogniowej.

III. Piecza:

- a) nad oświetleniem i środkami komunikacyjnymi miasta i nadzór nad odpowiednimi przedsiębiorstwami;
- b) nad wzajemnem ubezpieczeniem od ognia;
- c) nad teatrami miejskimi;
- d) nad ubogimi;
- e) nad rozwojem środków pomocy lekarskiej dla ludności i poprawą miejscowych warunków sanitarnych;
- f) nad rozwojem środków oświaty publicznej;

- g) nad handlem publicznym, miarami i wagami;
- h) nad budownictwem w mieście.

IV. Zabiegi o usunięcie braku przedmiotów spożywczych i opału, w granicach rozporządzalnych środków i sposobów.

V. Zaspokajanie włożonych na miasto potrzeb zarządów wojskowego i cywilnego.

Stosunek
do Komitetu Obywatelskiego.

Uchwały Zarządu Miejskiego, dotyczące:

- a) budżetu wydatków i dochodów;
- b) stanowienia nowych lub zmiany egzystujących poborów miejskich na rzecz miasta;
- c) zaciągania pożyczek miejskich;
- d) wydatków, nieprzewidzianych w budżecie po nad 2000 rb.;
- e) zakładania lub podstawowej zmiany przedsiębiorstw i urządzeń miejskich;
- f) wydawania postanowień i przepisów obowiązujących dla ludności (w tej liczbie i taks);
- g) zmian w stanie miejskiego majątku nieruchomego i w kapitałach miejskich;

podlegają zatwierdzeniu Komitetu Obywatelskiego (lub aprobachie jego, o ile potrzebnem jest zatwierdzenie ich przez władze nadzorcze).

Prócz tego rozpatrzeniu Komitetu Obywatelskiego podlegają sprawy, wniesione na rozważenie jego przez władze nadzorcze lub Zarząd Miejski.

Następujące dziedziny, wychodzące poza zakres właściwej gospodarki miejskiej i będące przejawami czasowymi samopomocy społecznej i akcji ratowniczej w przejściowych warunkach stanu wojennego, załatwiane są przez organy i instytucje, niezależne od Zarządu Miejskiego, a pozostające pod bezpośrednim zwierzchnictwem i kierownictwem Komitetu Obywatelskiego, chociażby na utrzymanie ich łożyło miasto częściowo lub całkowicie:

- I. Straż obywatelska,
- II. Opieka domowa,
- III. Pomoc dla ludności pieniężna lub w naturze,
- IV. Roboty publiczne, mające na celu danie zarobku pozbawionym pracy i giełdy pracy,
- V. Opieka nad uchodźcami bezdomnymi,
- VI. Tanie kuchnie i herbaciarnie,
- VII. Warsztaty rękodzielnicze i pożyczki przemysłowe,
- VIII. Szkolnictwo i opieka nad dziećmi i młodzieżą.

Subwencje, udzielane przez miasto na cele, wymienione wyżej, przelewają się z kasy miejskiej do niezależnego od niej skarbcza Komitetu Obywatelskiego, który wydaje bezpośrednie zarządzenia co do wydatkowania przelanych funduszy.

Podział spraw Zarządu miasta Warszawy.

W Kancelaryi ogniskują się sprawy następujące:

Kancelarya

1. Dziennik główny i ekspedytura.
2. Korespondencja w sprawach ogólnych, niewykazanych w zakresie działalności poszczególnych sekcji.
3. Korespondencja w sprawie cechów.
4. Okólniki Zarządu Miejskiego.
5. Protokoły posiedzeń tegoż Zarządu.
6. Zarząd drukarni miejskiej.
7. Materiały piśmienne, blankiety, druki.
8. Biblioteka.
9. Skład osobisty pracowników Zarządu miasta Warszawy.
10. Pomoc lekarska dla pracowników miejskich.
11. Archiwum.
12. Statystyka.
13. Sprawy dozorów kościelnych.
14. Sprawy gminy żydowskiej.

We wszystkich kwestjach prawnych, na zlecenie Zarządu Miejskiego i poszczególnych Sekcji, daje opinię oraz prowadzi sprawy sądowe Zarządu radca prawny. W razie potrzeby uczestniczy w posiedzeniach Zarządu Miejskiego.

Radca
prawny.

I. Sekcja Zarządu Majątkiem miejskim.

1. Inwentarz nieruchomości majątku miejskiego
2. Kupno i sprzedaż nieruchomości miejskich.
3. Eksploatacja nieruchomości miejskich.
4. Sprawy wieczystych dzierżaw i czynszów.
5. Sprawy dotyczące czasowego użytkowania własności miejskiej (warranty, rusztowania, szafki, bozerye i słupy ogłoszeniowe).
6. Zarząd domami i budynkami miejskimi.
7. Zarząd taborem miejskim.
8. Sprawy dotyczące muzeum miejskiego.

Sekcyje.

II. Sekcja spraw finansowych.

1. Budżet miejski.
2. Zarząd kapitałami i pożyczkami miejskimi.
3. Formowanie rejestrów poborowych.
4. Kontrola dochodów niestałych.
5. Egzekucya podatków i opłat miejskich.
6. Opłaty patentowe.
7. Subsydyja i stypendya miejskie.
8. Wydatki na utrzymanie instytucyi państwowych i innych.
9. Buchalterya i kontrola kasy miejskiej.
10. Lombard.
11. Cmentarze.
12. Główna kasa miejska.

III. Sekcja Targowisk, rzeźni i hal (Handlowa).

1. Eksploatacyja targowisk na ulicach i placach miejskich.
2. Nadzór nad handlem na targowiskach prywatnych.
3. Zbieranie i ogłaszanie cen targowych na produkty i materiały.
4. Nadzór nad miarami i wagami.
5. Eksploatacyja rzeźni.
6. Eksploatacyja hal miejskich.
7. Targowiska bydłęce, świń i koni.
8. Urządzanie jarmarków sezonowych (wełna, chmiel i t. p.).

IV. Sekcyja Szpitalnictwa i Dobroczyńności Publicznej.

1. Przedstawianie Zarządowi Miejskiemu budżetów szpitali i zakładów dobroczynnych oraz budżetu na specjalne cele dobroczynne.
2. Zarząd kapitałami i majątkiem szpitali i zakładów oraz nieruchomości, należącymi do zakładów na prawie emfiteutycznym.
3. Kontrola dochodów i wydatków szpitali i zakładów.
4. Dostawa produktów spożywczych i innych przedmiotów do szpitali i zakładów.
5. Przyjmowanie ofiar i zapisów na rzecz szpitali i zakładów oraz na specjalne cele dobroczynne.
6. Skład osobisty i wybór kuratorów szpitali i zakładów.
7. Umieszczanie kandydatów do zakładów dla umysłowo - chorych, przytułków i zakładów wychowawczych.
8. Sprawozdania z działalności szpitali i zakładów.
9. Szkoła położnicza przy zakładach położniczych.
10. Ściąganie kosztów kuracyjnych.
11. Pobór podatku szpitalnego i opłat od widowisk i zabaw na rzecz zakładów dobroczynnych.

12. Kontrola nad ruchem chorych i osób, znajdujących się w zakładach.
13. Informowanie o wolnych miejscach dla zakaźnych chorych w szpitalach miejskich.

V. Sekcja Przedsiębiorstw miejskich.

1. Inspekcja tramwajowa.
2. „ gazowa.
3. „ oświetlenia elektrycznego.
4. Kolejki podmiejskie.
5. Szalety miejskie.

VI. Sekcja Budownictwa miejskiego.

1. Urządzenie i utrzymanie bruków i chodników.
2. Zarząd fabryką betonową, tartakiem, warsztatami mechanicznymi, laboratorium i dragą miejską.
3. Mosty, wiadukty i szluzy.
4. Regulacyjne roboty na rzece Wiśle.
5. Planowanie i regulacja miasta.
6. Podział i numeracja posesyi prywatnych.
7. Kontrola urządzeń mechanicznych miejskich.
8. Budowa nowych i konserwacja istniejących budynków miejskich.
9. Zatwierdzanie planów na nowe budowle prywatne i nadzór techniczno-policyjny nad nimi.
10. Kontrola nad urządzeniem przez osoby prywatne fabryk i zakładów przemysłowych.

VII. Sekcja Wodociągów i Kanalizacji.

Do kompetencji Sekcji należą wszystkie sprawy, dotyczące budowy nowych urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych oraz eksploatacja urządzeń istniejących.

VIII. Sekcja Zdrowia Publicznego.

1. Piecza ogólna nad stanem zdrowotnym miasta stołecznego Warszawy i przedmieść oraz zapobieganie i tłumienie chorób zakaźnych.
2. Rozpatrywanie wszelkich spraw, dotyczących ustawodawstwa i organizacji w dziedzinie zdrowotności publicznej, na zlecenie Zarządu m. stoł. Warszawy, jako też wnoszonych przez Urząd Zdrowia, Inspektora Zdrowia, lub przedstawicieli instytucji społecznych, należących do składu Sekcji.

3. Przedstawianie Zarządowi m. stoł. Warszawy wniosków w sprawach powyższych.
4. Rozpatrywanie i przedstawianie Zarządowi projektów budżetu i sprawozdań z działalności Sekcji.

IX. Sekcja Ubezpieczeń od ognia.

1. Ubezpieczanie budynków od ognia.
2. Formowanie rejestrów poborowych składki ogniowej.
3. Likwidacje i wynagrodzenia strat pożarowych.
4. Formowanie sprawozdań.
5. Zarząd funduszami ubezpieczeniowymi.
6. Prowadzenie wszelkich kontroli z czynnościami powyższymi związanymi.

X. Sekcja Teatralna.

Zarządzanie majątkiem teatrów i kontynuowanie ich działalności.

XI. Sekcja Nakazanych Dostaw i kwaterunku, przy niej Komisja Opieki nad budowlami.

Zaspokajanie żądań w zakresie rekwizycji i kwaterunku, zgłaszanych przez władze okupacyjne niemieckie do Zarządu miasta oraz opieka nad gmachami publicznymi.

XII. Sekcja Plantacyi miejskich.

Zarząd i piecza nad:

- a) ogrodami i parkami miejskimi: Saskim, Krasińskich, Ujazdowskim, Skaryszewskim i Praskim;
- b) lasem miejskim w Młocinach;
- c) ogródkami i skwerami oraz zadrzewieniami na placach, alejach i ulicach miasta;
- d) szkótkami drzew i krzewów ozdobnych na pl. Broni i na Pradze;
- e) zakładem ogrodnictwem miejskim przy ul. Koszykowej.

XIII. Sekcja Straży Ogniowej.

Sprawozdanie Sekcji Straży Ogniowej jest zamieszczone w ogólnym sprawozdaniu K. O.

Prócz 13-tu Sekcji utworzono w okresie sprawozdawczym 1 komitet, 1 inspekcję, 2 rady, oraz 33 komisji stałych i tymczasowych, a mianowicie:

1) K o m i t e t :

1. Budowy wału Miedzeszyńskiego (wznowiony);

2) I n s p e k c y a :

1. Sanitarno-weterynaryjna m. Warszawy;

3) R a d y :

1. Artystyczna. 2. Ulg podatkowych.

4) K o m i s y e s t a ł e :

1. Budżetowa;
2. Farmaceutyczna;
3. Gospodarcza do spraw szkolnych;
4. Koncesyjna;
5. Kwaterunkowa;
6. Opieki nad gmachami publicznymi;
7. Reklamacyjna przy Sekcji XI;
8. Rzemieślnicza;
9. Do rewizji miesięcznej kas miejskich i lombardów;
10. Dozoru technicznego nad gmachami i urządzeniami teatrów miejskich;
11. Teatralna;
12. Zapotrzebowań przy Sekcji XI;
13. Gospodarcza przy Taborze Miejskim;

5) K o m i s y e t y m c z a s o w e :

1. Do podziału czynności;
2. W sprawie ustanowienia etatu służby miejskiej;
3. Do zajęcia się sprawą umiastowienia Instytutu Muzycznego i do rozciągnięcia nad nim kontroli finansowej;
4. Ustalenia potrzeb opałów instytucji miejskich;
5. Objęcia i uporządkowania akt b. Sędziów Pokoju;
6. Kontroli i rachunkowości ogólnej przy Sekcji XI;
7. W sprawie przyłączenia przedmieści;
8. W sprawie nowych umów na wynajem lokali dla Komisaryatów Straży Obywatelskiej;
9. Do uruchomienia i prowadzenia Teatru Praskiego;
10. Do rozpatrzenia sprawy wypłaty pensji za październik 1915 r.
11. Rozdzielcza gmachów;

12. W celu zajęcia się rozbiórką budynków drewnianych, pozostałych po b. Kuratorjum Trzeźwości w parku na Pradze;
13. Do regulowania rachunków rekwizycyjnych i kwaterunkowych;
14. Do rozpatrzenia spraw własności teatrów miejskich;
15. W sprawie unormowania stosunków rekwizycyjnych;
16. Do rozszerzenia działalności i powiększenia środków oddziału statystycznego;
17. Do uregulowania stosunku do właścicieli domów, w których wynajęte były lokale dla szkół miejskich;
18. Do rewizji dochodów i oceny subsydyów dla instytucji teatralnych;
19. Do ubezpieczenia od ognia składu ruchomości szkolnych;
20. Do opracowania warunków finansowych budowy wału wilanowskiego.

Organizacja zarządu Sekcyi.

Sekcyje działają autonomicznie w granicach poniżej zakreślonych.

Na czele Sekcyi stoi prezydyum, złożone conajmniej z dwu obywateli, delegata Zarządu Miejskiego i kierownika biura Sekcyi, którzy wybierają z pośród siebie przewodniczącego i zastępcę.

Posiedzenia prezydyum Sekcyi odbywają się dwa razy tygodniowo, w stale oznaczone dni, a w razie potrzeby i częściej na wezwanie przewodniczącego.

Dla ważności uchwał niezbędna jest obecność przynajmniej trzech członków; w razach nagłych decyduje przewodniczący Sekcyi lub (pod jego nieobecność) delegat Zarządu. Decyzje takie przedstawiają się na najbliższym posiedzeniu sekcyjnym.

Organem wykonawczym postanowień Sekcyi są: delegat Zarządu i kierownik Sekcyi.

Kierownik Sekcyi spełnia obowiązki szefa biura, referuje sprawy i trzyma pióro na posiedzeniach sekcyjnych oraz zawiadamia przewodniczącego o wszelkich sprawach, wymagających decyzji prezydyum.

Korespondencję prezydyum Sekcyi z Zarządem oraz korespondencję z osobami i instytucjami prywatnymi w przedmiotach, dotyczących postanowień Sekcyi, podpisują: przewodniczący lub delegat Zarządu i kierownik Sekcyi.

Korespondencję Zarządu na zewnątrz podpisują: Prezydent lub jego zastępca i delegat Zarządu w Sekcyi właściwej.

Korespondencję międzysekcijną i charakteru informacyjnego podpisuje kierownik Sekcyi.

Asygnacje, zatwierdzone we właściwym porządku, podpisuje delegat Zarządu i kierownik Sekcyi, poczem asygnacje te przed wypłatą pieniędzy przechodzą przez ogólną kontrolę.

Kancelarya Zarządu m. stoł. Warszawy.

Wznowienie czynności. Kancelarya zaczęła funkcjonować nazajutrz po zajęciu miasta przez wojska niemieckie, załatwiając korespondencję i wszelkie czynności, związane z organizacją Zarządu Miejskiego, pod kierownictwem ławnika b. Magistratu i współpracownika Sekcji Prawnej Komitetu Obywatelskiego, Andrzeja Króla, mianowanego na 1-em plenarnem organizacyjnym posiedzeniu Zarządu miasta w dniu 10 sierpnia 1915 r. sekretarzem tegoż Zarządu i naczelnikiem Kancelaryi.

W Kancelaryi ogniskowały się wszystkie sprawy, rozważane przez Zarząd miejski, sporządzane były protokoły posiedzeń, oraz redagowane okólniki Zarządu. Uchwały w protokołach wszystkich Sekcji odnośnie decyzji Zarządu, wypełniane były przez Kancelaryę na kopiach, które następnie zwracano Sekcyom.

Posiedzenia Zarządu Miejskiego. Nie licząc posiedzeń i konferencji przedorganizacyjnych, od dn. 5 do 10 sierpnia, od tej ostatniej daty do dn. 1 stycznia 1916 roku Zarząd Miejski odbył 60 posiedzeń plenarnych i 84 sesje w komplecie zmniejszonym, w celu załatwiania pilnych spraw bieżących. Ogółem Zarząd miasta rozważył w okresie sprawozdawczym 3337 spraw.

Sprawy ogólne gospodarki miejskiej. Kancelarya opracowała i wniosła na posiedzenia Zarządu Miejskiego 700 spraw, z których ważniejszymi, oraz wymagającymi większego opracowania były następujące:

— Zawarto nowe umowy z właścicielami domów o lokale dla komisarjatów Straży Obywatelskiej.

— Wystąpiono do władz okupacyjnych w sprawie unormowania zasobów siły pociągowej w mieście przez zwolnienie przedsiębiorstw opałowych od przymusu podwodowego, uregulowania rekwizycji koni, zapewnienia paszy koniom podwodowym i t. p.

— Zdecydowano wynajem wolnych lokali sklepowych w gmachach rządowych.

— Uporządkowano prowadzenie akt stanu cywilnego, zgodnie z żądaniem władz okupacyjnych.

— Przekazano Warszawskiemu Towarzystwu Dobroczynności opiekę nad domami Rosyjskiego Towarzystwa Dobroczynności w Warszawie.

— Unormowano w oddzielnym regulaminie stosunki wzajemne między czterema organizacjami miejskimi, a mianowicie: Strażą Obywatelską, Strażą Ogniową, Zakładem palenia odpadków i dezynfekcyi, oraz Taborem miejskim.

— Rozstrzygnięto zasadniczo sprawę opłat stemplowych, narzuconą warunkami chwili.

— W celu dostarczenia pracy ludności podniesiono sprawę bezpośredniego wchodzenia w stosunki z robotnikami — z pominięciem przedsiębiorców — przy robotach miejskich.

— Ustanowiono — w porozumieniu ze Strażą Obywatelską — dyżury milicyjne w teatrach.

— Przeprowadzono konkurs na wzory pieczęci i winiety z napisami „Prezydent miasta stołecznego Warszawy“ i „Zarząd miasta stołecznego Warszawy“.

— Umotywowano i przeprowadzono zmianę nazwy Zarządu Miejskiego na nazwę „Zarząd miasta stołecznego Warszawy“.

— Ustalono zasady przyjmowania nowych pracowników do Zarządu Miejskiego.

— Ustalono sposób numerowania korespondencji sekcyjnej.

— Ustalono sposób poświadczania ksiąg handlowych.

— Rozstrzygnięto sprawę opieki nad pensjonarzami przytułku na Pradze, pozostałego po Rosyjskiem Towarzystwie Dobroczynności.

— Opracowano zasady wypłacania wsparć i pensji rodzinom powołanych na wojnę, a w tej liczbie — byłych pracowników Magistratu.

a) Nominacje i ruch służbowy.

Skład osobisty pracowników Zarządu Miejskiego.

Rozmieszczono po różnych Sekcyach Zarządu Miejskiego około 1900 pracowników byłego Magistratu, pozostałych w Warszawie. Miejsca otrzymali wszyscy, z wyjątkiem czterech osób, które umieszczono w Sekcji Żywnościowej K. O. m. Warszawy.

Nowe podania o posady złożyło 720 petentów, z których 7 umieszczono w różnych Sekcyach Zarządu Miejskiego, 11 zaś w Sekcji Żywnościowej.

b) Buchalterya.

Mając u siebie skoncentrowaną buchalteryę wydatków na utrzymanie pracowników Zarządu Miejskiego i ustalając ostateczne listy płacy miesięczne, Kancelarya wypłaciła personelowi pensyę za czas sprawozdawczy w ogólnej sumie 210317 rb. 82 kop.

Po zebraniu właściwych dokumentów władz szkolnych i na zasadzie poszczególnych uchwał Zarządu wypłacono urzędnikom, obarczonym rodzi-

ną, zapomogi na opłacenie wpisów szkolnych za 585 dzieci w ogólnej sumie 15000 rb. za pierwsze półrocze bieżącego roku szkolnego. Różnych zapomóg na pogrzeby członków rodzin pracowników, kurację i t. p. wypłacono w czasie sprawozdawczym 3879 rb. 39 kop.

Nadto rodzinom straży ewakuowanych funkcjonariuszów Kancelarya, na zasadzie uchwał Zarządu, wypłaciła za czas od 17 października do 1 listopada 443 rb. 46 kop. i za listopad 813 rb. 12 kop.

Pozostałym w mieście rezerwistkom po pracownikach Magistratu wypłacono ogółem rb. 18529 kop. 40.

Pomoc lekarska dla pracowników.

Na zasadzie uchwały Zarządu przedłużono po ewakuacji władz rosyjskich umowy z aptekami, wydającymi lekarstwa pracownikom miejskim z ustępstwem procentowym na rachunek miasta i z recept lekarzy miejskich.

Na lekarstwa te i inne środki lekarskie w okresie sprawozdawczym wydano ogółem rb. 2883 kop. 72.

Kościóły.

Dnia 17 marca 1915 r. sprzedana została przez b. Magistrat w drodze licytacji osada „Sielce № 22a“, zwana osadą „Fiszerów“, zapisana przez ś. p. Jana Grondzkiego na budowę kościoła Niepokalanego Poczęcia N. M. P. Zarząd Miejski za pośrednictwem radcy prawnego zawarł akt sprzedaży z nowonabywcą z licytacji, p. Leopoldem Romanusem, przyjął resztę sumy licytacyjnej i przekazał ją dozorowi rzeczonoego kościoła na uregulowanie należności za dokonane już roboty budowlane.

Poszczególnym dozorum kościelnym wyasygnowano:

- a) Dozorowi kościoła N. M. P. na Nowem-Mieście 638 rb. 80 kop. (suma powyższa wyasygnowana już była przez b. Magistrat, nie została jednak wypłacona z powodu ewakuacji).
- b) Dozorowi kościoła Narodzenia N. M. P. na Lesznie 1000 rb. na wypłacenie za roboty wykonane.
- c) Dozorowi kościoła po-pijarskiego — 500 rb. (objęte budżetem kasy pokładnego na r. b.).
- d) Dozorowi kościoła Św. Aleksandra — 198 rb. na roboty kanalizacyjne w zabudowaniach parafialnych (suma budżetowa).
- e) Kościół Św. Trójcy na Solcu doznał poważnych uszkodzeń od wybuchu przy wysadzaniu mostu na Wiśle w d. 5 sierpnia 1915 r. Dach i inne części domagały się natychmiastowej reparacji, których dokonał miejscowy dozór kościelny, wydatkując z osobistych środków proboszcza sumę 2732 rb. 11 kop. Ze względu na szczupłe środki kasy miejskiej, Zarząd Miejski zwrócił połowę sumy, wnosząc drugą połowę do budżetu kasy pokładnego na rok następny.

Zgromadzenia rzemieślnicze.

Ustalono i uporządkowano listę cechów warszawskich, składy osobiste poszczególnych urzędów cechowych z adresami i sporządzono listy Starszych i Podsiarszych czeladników.

Do dnia 1 stycznia r. 1916 odbyło się 20 zebrań cechowych, w tem I wyborcze, pozostałe zaś—w celu dokonania podziału składek i zapomóg potrzebującym członkom. Urządzono w sali ratusza zebranie dyskusyjne majstrów cechowych z delegatem niemieckich Izb Handlowych i członkiem Sejmu Pruskiego, Hammerem, w sprawie rozwoju rzemiosł krajowych.

Po szeregu zebrań wybrano delegatów od czeladzi rzemieślniczej do współpracownictwa w Komitecie Obywatelskim.

Zorganizowano specjalną Komisję Rzemieślniczą przy Kancelaryi.

Zatwierdzono budżet gminy żydowskiej na rok bieżący:

w dochodach	Rb. 641662 kop.
„ rozchodach	„ 640436 „
pozostałość	Rb. 1225 kop.

**Sprawy
gminy ży-
dowskiej.**

Przypadające na rok bieżący wybory do władz gminy żydowskiej odłożono do czasów spokojniejszych.

Zorganizowano tymczasowy personel oddziału statystyki, której kierunek i dalszą organizację objął wydelegowany przez Zarząd Miejski członek jego, p. M. Ciemniwski. Funkcye swoje w dawniejszym zakresie oddział statystyki spełnia nieprzerwanie.

**Statysty-
ka.**

W okresie sprawozdawczym Archiwum przyjęło na przechowanie około 500 zakończonych akt.

**Archiwum
miejskie.**

Do poszczególnych Sekcyi wydano w celach informacyjnych około 400 sztuk akt i dokumentów, których większość zwrócono.

Codziennie Archiwum udziela 15—20 informacji pracownikom miejskim na miejscu.

Ustalono luki w bibliotece, spowodowane wywiezieniem wielu książek w czasie ewakuacji.

Biblioteka.

Drukarnia przyjęła w czasie sprawozdawczym 540 obstalunków na schematy blankietów ksiąg i regestrów na 560 ryzach papieru. Wykonano 460 schematów na 530 ryzach.

Drukarnia.

Inwentarz drukarni:

- czcionki rosyjskie zostały zarekwirowane przez władze niemieckie.
- Nabyto nowy regał do polskich czcionek za 150 rubli.
- Obecnie drukarnia posiada: 2 maszyny pośpieszne drukarskie 1 prasę drukarską ręczną, 3 prasy litograficzne i 1 prasę do prasowania druków, 11 regałów do składania, 6—do justunku.

W okresie sprawozdawczym wydatkowano:

Do głównego dziennika Zarządu Miejskiego wpłynęło 7700 spraw.
Do dziennika Kancelaryi — 2650.

Dziennik.

**Ekspedy-
tura.**

Rozniesiono korespondencji po miesiące:

w sierpniu	1318 sztuk
„ wrześniu	2582 „
„ październiku	4012 „
„ listopadzie	3457 „
„ grudniu	3497 „
poza tem b. pilnych	<u>1808</u> „

Ogółem 16074 sztuk.

Na dyżurach ekspedytury w godzinach pobiurowych przyjęto korespondencji:

do głównego dziennika	5450 sztuk
do sekcyjnych	558 „

**Okólniki
Prezyden-
ta.**

Kancelarya zredagowała i wydała 36 okólników, zawierających działy następujące: 1) mianowania, 2) zmiany w służbie, 3) komisye, 4) polecenia 5) do wiadomości.

Sekcja I Zarządu majątkiem miejskim.

Sekcja 1-a powstała, jako formacja nowa, z podziału czynności b. wydziału administracyjnego Magistratu m. Warszawy, z przyłączeniem niektórych spraw b. Kancelaryi Magistratu. Organizacja Sekcji.

Uorganizowanie się wewnętrzne Sekcji narazie napotykało pewne trudności z powodu zdekompletowania pracowników.

Sprawy Sekcji podzielono na 3 referaty:

Referat I): sprawy—inwentarza, kupna i sprzedaży nieruchomości, dzierżaw i czynszów, eksploatacji nieruchomości miejskich;

Referat II): sprawy—czasowego użytkowania własności miejskiej, Taboru miejskiego, Muzeum miejskiego;

Referat III): sprawy plantacji miejskich.

W następstwie referat plantacji został zamieniony na samodzielną Sekcję XII Zarządu miasta, utworzono zaś nowy referat—Komisji pozwoleń na otwieranie i prowadzenie przedsiębiorstw przemysłowo-handlowych.

W okresie sprawozdawczym prezydium Sekcji odbyło 44 posiedzenia na których rozpatrzono 449 spraw, z tych 189 przedstawiono do decyzji Zarządu miasta. Ważniejsze sprawy.

Działalność I referatu, prócz załatwiania spraw bieżących, miała za zadanie zapoznać się ze stanem pozostających w zawiadywaniu Sekcji I nieruchomości miejskich.

Naogół w stosunku dochodowym z dzierżaw gruntów miejskich, domów i lokalów ujawniła się ze strony dzierżawców dążność zniżkowa, motywowana ogólną stagnacją z powodu wojny. W kilku wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, Zarząd miasta zgodził się na obniżenie tenuty dzierżawnej w stosunku 25—30%; w sumie jednak obniżka dochodowości z dzierżaw, przy dochodzie rocznym 27846, wyniosła rb. 2083 czyli 7,5%.

Po za szeregiem prac, mających na celu należyte zużytkowanie nieruchomości miejskich, w referacie I, w okresie sprawozdawczym przygotowano kilka spraw ogólniejszego znaczenia, mianowicie:

Sprawy oddania gruntów miejskich kolonii Koło, Kamionka i Skaryszewa do czasowego użytkowania Komisji Robót Publicznych i umożliwienia budowy kościoła na posesyi parafialnej przy ul. Łazienkowskiej, przez wydzielenie części sąsiedniego gruntu miejskiego na przeprowadzenie ulicy. Sprawę urządzenia Luna-Parku na nieruchomości miejskiej № 13 przy Al. Jerozolimskiej zdecydowano odmownie.

W referacie II głównie ześrodkowała się działalność Taboru miejskiego dla którego utworzono specjalną Komisję gospodarczą.

Tabor
miejski.

W roku 1914 posiadał Tabor miejski 148 koni, z których, w czasie remontu, dla wojsk rosyjskich zabrano 88 koni, do pozostałych, przebrakowanych, dokompletowano 33 konie, tak, że w 1915 roku Tabor posiadał 93 konie własne, prócz tego 4 konie zbiegów i około 12 koni bezdomnych. Ta, dość słabą, siłą pociągową, Tabor miejski starał się wywiązać ze swego zadania, nie donajmując furmanek obcych. Powiększenie liczby koni w Taborze miejskim jest kwestyą palącą; przynajmniej 150 swoich własnych koni powinien posiadać Tabor, aby mógł pracować normalnie.

Zanieczyszczanie miasta, przy zmniejszonej ilości koni w Warszawie, powinno być, zdawało by się, mniejsze; w rzeczy zaś samej jest odwrotnie: przy zniszczonych kolejach i kolejkach podjazdowych wszelki ruch towarowy, czy też pasażerski, odbywa się li tylko drogą kołową, napływ więc koni, z najdalszych nawet zakątków kraju naszego, przyczynia się do zanieczyszczania miasta. Mimo to, przy wielkich wysiłkach, Tabor utrzymywał porządek, troszcząc się o możliwie szybkie uprzątnię śmieci i kup śniegu z ulic i placów miasta, jak również z różnych zabudowań rządowych.

Wywieziono w okresie sprawozdawczym zmiotek, gruzu i śniegu ogółem 25807 wozów, z których sprzedano zmiotek ulicznych za sumę Rb. 390 kop. 20. Przy oczyszczaniu miasta pracowało w czasie wymienionym 4987 wozów, co stanowi przeciętnie 41 wozów dziennie. Powierzchnia uprzątniętych ulic w chwili obecnej wynosi 2,200,000 metrów kw.; oprócz tego Tabor miejski używa koni: plantacyom miejskim, do uprzątnięcia hal, do rozwożenia lodu, do przewożenia pieniędzy karetkami, do sklepu stowarzyszenia pracowników miejskich i t. p. Z wywiezionych 25,807 jest 1055 wozów gruzu, powstałego z rozmaitych przeróbek w gmachach miejskich, a zwłaszcza rządowych, masowa przywózka piasku i t. p. Do posypywania w czasie ślizgawicy jezdni i chodników przy domach i placach miejskich, dostarczył Tabor miejski w różne punkty miasta 169 wozów piasku.

Przy Taborze miejskim pracuje 233 stróżów, którzy omiatają ulice i place, przynależne do miasta. Przestrzeń do zamiatania wynosi 270,720 metr. kw.

Sekcja 1-a Zarządu miasta st. Warszawy utworzyła przy Taborze Komisję gospodarczą. Komisya ta zorganizowała stały nadzór nad działalnością Taboru, zbierając się dwa razy tygodniowo na posiedzenia, na których rozważane były wszelkie sprawy natury gospodarczej i rachunkowej, związane z biegiem pracy Taboru. — Posiedzeń takich Komisya odbyła 20. Staraniem Komisji było, w tych wyjątkowych czasach, nietylko utrzymanie się w granicach budżetu, lecz i zaprowadzenie możliwej oszczędności. Wobec braku materiału liczbowego dla cyfr porównawczych, Komisya nie jest w możności przedstawienia oszczędności, jakie zostały osiągnięte. Niewątpliwie jednak rezultaty są znaczne, jeżeli przytoczyć tylko niską cenę żywienia inwentarza (koszt paszy dla koni w okresie sprawozdawczym wyniósł rb. 13,197 kop. 60, czyli przeciętny koszt dzienny żywienia konia — 84 kop.) i nie posiadanie się donajętymi końmi, co w dawnych budżetach stanowiło znaczne sumy.

Dla ułatwienia pracy, a zarazem ze względów oszczędności, Tabor miejski posiada własne warsztaty, a mianowicie: kuźnię, stolarnię, kołodziejnię, rymarnię i malarnię.

Do spraw w zawiadywaniu referatu II należały również sprawy, dotyczące Muzeum miejskiego.

Komisja Muzealna przy Sekcji I Zarządu Miejskiego utworzona została przez powołanie do niej w d. 21 września następujących osób: Bronisława Gembarzewskiego, Karola Jankowskiego, Jana Kausika, Jana Lewińskiego i Eligiusza Niewiadomskiego. Zadaniem Komisji miało być opiekowanie się Muzeum miejskiem i załatwianie wszelkich spraw muzealnych.

W okresie sprawozdawczym Komisja odbyła 20 posiedzeń.

Jedną z pierwszych prac Komisji było utworzenie programu przyszłego wielkiego muzeum, według nowoczesnych poglądów na tę sprawę. Program ten, zakomunikowany Radzie Artystycznej m. stoł. Warszawy oraz Towarzystwu Opieki nad Zabytkami przeszłości, został przez nie jednomyślnie zaaprobowany. Muzeum, w myśl programu, powinno się dzielić na muzeum Sztuk pięknych i muzeum Kultury; to ostatnie ma stanowić szereg pracowni, w których rozwijałyby się naukowo odpowiednie działy, tworzące sale ze zbiorami. Dział polski powinien być tu szczególnie uwzględniony.

Komisja przyjęła szczegółowo opracowaną i podaną na piśmie przez p. B. Gembarzewskiego metodę katalogowania i przechowywania rycin, zaprowadzoną przez niego w zbiorach Towarzystwa Opieki nad Zabytkami przeszłości.

Na wniosek p. Niewiadomskiego postanowiono rozesłać do rodzin zmarłych artystów polskich wezwanie do składania danych, o życiu i pracach tych artystów.

Komisja przyjęła z rąk kuratorów testamentu Leopolda Meyeta legat, złożony z kilku tysięcy przedmiotów, oraz kilku dziesiątków przedmiotów, zapisanych przez Stan. Leszczyńskiego dla Muzeum miejskiego i od p. Henryka Barylskiego cenny relikwiarz włoski złoty i krzyże złoty i srebrny. Przyjęto jako dar od hr. Stanisława Ursyn-Rusieckiego cenne drzwi inkrustowane z r. 1762.

Wobec napływających zbiorów, szczupłości miejsca i chwili nieodpowiedniej do wystawiania zbiorów na widok publiczny, postanowiono Muzeum zamknąć, a część sal użyć na składy i pracownie. Poczyniono odpowiednie przygotowania i zakupy materiałów i narzędzi, aby z chwilą przyjęcia przez Zarząd miasta proponowanego przez Komisję Muzealną dyrektora Muzeum oraz zatwierdzenia budżetu, można było przystąpić niezwłocznie do inwentaryzowania i katalogowania zbiorów.

Wobec konieczności ożywienia działalności Muzeum, przygotowania inwentarzy i katalogów, konserwacji i porządkowania zbiorów, jak również niezbędnej ochrony zabytków, rzuconych na rynek przez zubożenie ogólne,

Komisya opracowała projekt budżetu na rok 1916, w sumie 50000 rb. i zwróciła się do Zarządu miasta z prośbą o oddanie na czasowe pomieszczenie Muzeum domu № 15 przy ul. Podwale.

Wobec uchwały Zarządu miasta, przeznaczającej na tymczasowe pomieszczenie zbiorów muzealnych dom wyżej wymieniony, Komisya zajęła się opracowaniem planu odpowiednich przeróbek. Sprawę tą powierzono członkowi Komisji, budowniczemu p. K. Jankowskiemu.

Wreszcie Komisya przedstawiła Zarządowi miasta regulamin wewnętrzny zarządu Muzeum.

Sprawy opałowe. W tymże II referacie przeprowadzono ankietę w sprawie potrzeb opałowych wszystkich instytucji miejskich i zebrane rezultaty przekazano Sekcji Opałowej K. Ob. Tu również zbierano i dostarczono Komisji Opałowej gubernialnej dane tygodniowe o zużyciu węgla.

Nowe projekty. W ostatnich czasach opracowują się projekty: 1) skoncentrowania przy jednej z Sekcji wszelkich dostaw i zakupów na potrzeby gospodarcze wydziałów i instytucji miejskich i 2) ustalenie typu umundurowania dla niższej służby miejskiej.

Komisya do spraw przedsiębiorstw prywatnych. Wobec ewakuacji z Warszawy w sierpniu 1915 r. Policji, Akcyzy, Inspekcji Fabrycznej i innych władz rosyjskich, do których należał nadzór nad rozmaitemi przedsiębiorstwami handlowymi i przemysłowymi, oraz prawo udzielania pozwoleń na otwieranie i prowadzenie tychże, Zarząd miasta, chcąc utrzymać pewien ład i kontrolę pod tym względem, a jednocześnie chcąc zapobiedz otwieraniu przedsiębiorstw bądź niepożądanych, bądź przez jednostki niepowołane, bądź też w warunkach nieodpowiadających wymaganiom sanitarnym, budowlanym lub bezpieczeństwa publicznego, postanowił ująć ster tych spraw w swoje ręce.

W wykonaniu powyższego i w myśl uchwały Zarządu miasta z dnia 9 września 1915 r. zorganizowana została przy Sekcji I-ej, pod przewodnictwem obywatela p. Feliksa Stępińskiego „Komisya Pozwoleń”, do której weszli przedstawiciele: Straży Ogniowej, Straży Obywatelskiej, oraz Sekcji: Sanitaro-Lekarskiej, Budownictwa, Finansowej i Zarządu Majątkiem miejskim. Tworząc wzmiankowaną Komisję, Zarząd miasta miał zamiar samodzielnie decydować podania w sprawach pozwoleń na otwieranie różnego rodzaju zakładów i przedsiębiorstw prywatnych, oraz wydawać odpowiednie zaświadczenia.

W połowie września 1915 r. komendant Straży Obywatelskiej (z powodu prośby A. Kamińskiego o pozwolenie na przedstawienia teatralne w języku żydowskim) zawiadomił Sekcję I-ą o nowym rozporządzeniu władz niemieckich, mianowicie, iż te ostatnie zachowują sobie całkowitą kompetencję w sprawach udzielania pozwoleń na teatry i miejsca zabaw.

Niebawem zaś, kiedy właściciele prywatnych lombardów: Szwambaum i Wlekliński, zwrócili się z prośbami o przedłużenie wydanych im przez ober-policmajstra m. Warszawy koncesji na nowe pięciolecie, a Zarząd

miasta, w odezwie z dn. 6 października wystosował do c. n. Prezydentury Policji zapytanie, czy niema z jej strony przeszkód do uwzględnienia próśb petentów, to na wstępie odezwie z dn. 9 października 1915 roku c. n. Prezydent Policji zaznaczył, że koncesje przemysłowo-policyjne muszą być zasadniczo pozostawione Prezydenturze Policji.

Wobec powyższego, Zarząd miasta, pragnąc uregulować tę kwestię i ujednostajnić system wydawania pozwoleń, wystosował do c. n. Prezydentury Policji w dniu 26 listopada 1915 r. odezwę z propozycją, aby odnośnie do tych przedsiębiorstw i zakładów, co do których otwierania i prowadzenia władze niemieckie zastrzegły sobie ostateczną decyzję, pozwolenia były wydawane przez Zarząd miasta po uprzednim porozumieniu się z ces.-niemiecką Prezydenturą Policji, lub też przez tę ostatnią, lecz nie inaczej, jak na zasadzie opinii Zarządu miasta; co się zaś tyczy pozwoleń na otwieranie pozostałych przedsiębiorstw i zakładów przemysłowo-handlowych, aby te ostatnie były wydawane bezpośrednio przez Zarząd miasta.

Do odezwie tej jednocześnie dołączono spis przedsiębiorstw z podziałem na powyższe dwie kategorie.

W odpowiedzi na rzezoną odezwę c.-n. Prezydentura Policji nadesłała do Zarządu miasta w dn. 10 grudnia 1915 r. regulamin załatwiania spraw, dotyczących się koncesji. W regulaminie tym przede wszystkim Prezydentura Policji zastrzegła sobie zasadniczo prawo wydawania koncesji przemysłowo-policyjnych oraz określiła sposób załatwiania tych spraw, a mianowicie, iż Zarząd miasta winien podania, z dołączonymi według potrzeby planami i opisami, zaopatrywać w stosowne objaśnienia i opinię i przedstawiać do wydania koncesji c.-n. Prezydenturze Policji wraz z projektem decyzji i oznaczeniem warunków, jakie ewentualnie powinny być dopełnione.

Regulamin ten ostatecznie określał charakter i zakres działalności Komisji.

Jednocześnie zaczęła się zwiększać liczba podań o udzielenie pozwoleń na otwarcie rozmaitych zakładów i przedsiębiorstw prywatnych,—szczególniej zaś powiększyła się ich liczba z chwilą ogłoszenia przez c.-n. Prezydenturę Policji przepisów o handlu trunkami.

Prezydium sekcji:

Przewodniczący—Jan Lewiński. Zastępca przewodniczącego—Jan Hebdziński. Członek prezydium—Feliks Stępiński. Delegat Zarządu—Paweł Kłossowski. Kierownik Sekcji—Władysław Gaszczyński.

**Skład
osobisty
Sekcji:**

Komisja Muzealna:

Przewodniczący—Jan Lewiński. Członkowie:—Bronisław Gembarzewski, Eligiusz Niewiadomski, Karol Jankowski, Jan Kausik. Sekretarz—Władysław Michałski.

Komisya gospodarcza Taboru miejskiego.

Przewodniczący — Ludwik Drzewiecki. Członkowie:—Franciszek Czerwiński, Franciszek Gorzechowski (Zarządzający Taborem). Lekarz weterynaryi przy Taborze: Henryk Piaszczyński.

Komisya do spraw przedsiębiorstw prywatnych:

Przewodniczący—Feliks Stępiński.
Członkowie:—Paweł Kłossowski, Apoloniusz Nieniewski,
Dr. Józef Polak, Zdzisław Pomianowski,
Zygmunt Rudowski i Józef Tuliszkowski.

Sekcyja II spraw finansowych.

Przy organizacyi Zarządu Miejskiego w skład Sekcyi Finansowej weszły wszystkie sekcyje i działy służby dawnego Wydziału kasowego Magistratu, oraz lombardy miejskie, które przedtem stanowiły oddzielny wydział.

Organizacya Sekcyi.

Sekcyja składa się: *a)* z biura Sekcyi, *b)* kas miejskich, *c)* działu służby egzekucyjnej, *d)* działu służby cmentarnej, *e)* lombardów miejskich.

A. Biuro Sekcyi podzielone zostało na 4 referaty (zamiast dawnych 7 sekcyi Wydziału kasowego) ze skoncentrowaniem w nich spraw następujących:

I referat: sprawy podatków i dochodów stałych, oraz nadzór i korespondencya w sprawach egzekucyi podatków i opłat.

II referat: sprawy dochodów niestałych, poborów patentowych i sprawy cmentarne.

III referat: wydatki, pożyczki miejskie, opłata tychże, wypłata kuponów od obligacyi, administracya kapitałami miejskimi i sprawy Komisyi gospodarczej szkolnej.

IV referat: kontrola i buchalterya oraz układanie budżetu miejskiego.

B. Pod zarządem Sekcyi znajdują się następujące kasy:

a) Kasa główna, która pobiera podatki, opłaty stałe, wpływy specjalnych funduszków i depozytów, oraz przyjmuje przelewy dochodów ze wszystkich pomocniczych kas miejskich. Kasa ta wykonywa wszystkie wydatki z budżetów miejskiego i zakładów dobroczynnych, oraz z funduszków specjalnych i depozytowych.

b) Kasa pomocnicza, pobierająca dochody niestałe i opłaty patentowe. Kasa ta przelewa codziennie swoje wpływy do kasy głównej.

c) Kasa poborów z egzekucyi podatków, która przyjmuje wpływy od lokatorów z zasekwestrowanych domów, oraz wpływy z licytacyi i egzekucyi na poczet podatków. Wpływy te przelewają się do kasy głównej po dokonaniu ich podziału na odpowiednie rachunki.

d) Kasa pokładnego, która—stosownie do oddzielnego budżetu sum pokładnego cmentarzy rzymsko-katolickich w Warszawie—przyjmuje wpływy i uskutecznia wypłaty, funkcjonując niezależnie od kasy głównej.

C. Służba egzekucyjna dzieli się na 5 okręgów gospodarczych; z tych na 4 okręgi rozdzielona jest Warszawa, a jeden okrąg stanowi Praga.

Na czele każdego okręgu stoi komisarz (egzekutor), mający do pomocy kancelaryjnej sekretarza i kancelistę, a do zewnętrznej służby od 8 do 12 dozorców. Okręgi podzielone są na dzielnice (rewiry) i w każdej z nich pełni służbę jeden z dozorców.

D. Do działu służby cmentarnej należy wymieniona już w punkcie 2 kasa pokładnego oraz: *a)* administracja cmentarza Powązkowskiego, *b)* zarząd taboru pogrzebowego i *c)* administracja cmentarza Bródzieńskiego.

E. Lombardy miejskie składają się:

a) z Oddziału centralnego w gmachu ratusza, który oprócz wydawania pożyczek na zastawy, przyjmuje rzeczy i klejnoty na przechowanie.

b) i z 3-ch, w różnych punktach miasta położonych oddziałów, które dokonywają tylko operacji pożyczkowych na zastaw przedmiotów.

Przy Sekcji funkcjonują:

F. Komisya, udzielająca ulg w opłacie zaległych podatków z nieruchomości, złożona z prezydyum Sekcji i 9 delegatów Stowarzyszenia właścicieli nieruchomości.

G. Komisya gospodarcza szkolna pod przewodnictwem członka Zarządu miasta K. Zyckiego, która zajmuje się najmem lokali dla szkół i zapatrywaniem ich w potrzeby gospodarcze. Sprawy o wypłatę pieniędzy Komisya przedstawia prezydyum Sekcji, a biuro sekcyjne zajmuje się asygnowaniem tychże.

H. Komisya budżetowa.

I. Dozór cmentarza Powązkowskiego.

J. Dozór cmentarza Bródzieńskiego.

Oprócz tego członkowie prezydyum Sekcji brali stały udział: *a)* w Komisji do opracowania projektu nowych podatków i *b)* w Komisji dla opracowania nowych etatów.

Ważniejsze sprawy.

W okresie sprawozdawczym były załatwione przez Sekcję następujące ważniejsze sprawy:

Po rozpoczęciu działalności otwarta została kasa miejska, a po skompletowaniu i kontroli ksiąg, (których część uległa wywiezieniu), przystąpiono do poboru podatków i opłat miejskich. Jednocześnie od urzędników i instytucji, które otrzymały od b. Magistratu przy ewakuacji gotówkę na wydatki, zażądano przedstawienia dowodów na sumy wydatkowane oraz zwrotu pozostałej reszty do kasy.

Ze względu na nowe nadzwyczajne wydatki, jakie spadły na miasto, dla zasilenia kasy miejskiej w gotówkę, wypracowane zostały przez Sekcję i przedstawione Władzy do zatwierdzenia projekty:

zaciągnięcia 6⁰/₀ pożyczki miejskiej w obligacjach na sumę . . . 5 mil. rb.
wypuszczenia bonów miejskich na taką sumę 5 mil. rb.

W celu zaś zaradzenia trudnościom, jakie wynikły z powodu nieprzyjmowania przez ludność miasta uszkodzonych banknotów rosyjskich, które

wartości pieniężnej nie straciły, opracowano projekt wypuszczenia bonów na sumę 1 mil. rb. dla wymiany wzmiankowanych banknotów przez kasę miejską na bony.

Ze względów niezależnych od Zarządu miasta bony wypuszczone nie były, od realizacji zaś zaciągniętej z zezwolenia władzy 6⁰/₀ pożyczki na sumę 5 mil. rb. osiągnięto, przy poparciu gwarantujących tę pożyczkę prywatnych instytucji finansowych, gotówki 4.910.000 rubli.

Dla zaradzenia dalszemu brakowi gotówki pożyczono od Tow. Zak. Gazowych w Warszawie na 5¹/₂⁰/₀ — 1 milion, tytułem zaliczki na 3 letni dochód miasta, otrzymywany z opłaty od gazu, zużywanego przez prywatnych konsumentów.

Otrzymano od Banków Handlowego i Zachodniego zaliczkę na rachunek nowej pożyczki miejskiej na 5 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ w kwocie	Rb. 1250000.00
Oraz od domu handlowego Adam Piędzicki na poczet nowej pożyczki miejskiej na 5 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	„ 500000.00

Opracowano projekt i uzyskano zezwolenie Władzy na wypuszczenie II-ej 6⁰/₀ pożyczki miejskiej w obligacjach na sumę 12.500.000 rubli.

Do zrealizowania tej pożyczki, po zawarciu z miejscowymi instytucjami finansowymi umowy co do jej gwarancji, Zarząd przystąpił w roku 1916.

W utworzonej przy Sekcyi Komisji podatkowej opracowano projekty nowych podatków, które, po zaaprobowaniu ich przez Zarząd miasta i Komitet Obywatelski, przedstawione zostały do zatwierdzenia Władzom okupacyjnym, a mianowicie: podatek od widowisk i zabaw, od przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych, od zużycia gazu i elektryczności, mieszkaniowy, podwyżka opłaty za wodę i kanały, opłata od służby domowej i opłata kancelaryjna.

Z podatków tych, dotąd przez Władze niezatwierdzonych, przewiduje się dochodu około 3¹/₂ miliona rubli rocznie.

Oprócz powyższych projektów, opracowany został przez biuro Sekcyi projekt poboru kary, w stosunku 1⁰/₀ na miesiąc, za niezapłacenie w terminie podatków miejskich oraz projekty poboru opłaty za przejście i przejazd mostu na Wiśle i podwyższenia cen kart meldunkowych i kart informacyjnych Biura adresowego.

W celu zmniejszenia wydatków kasy miejskiej poruszona została przez Sekcyę sprawa wypowiedzenia od 1-go kwietnia 1916 r. zawartych podczas „hossy” mieszkaniowej długoterminowych kontraktów na lokale dla cyrkułów i biur b. policji warszawskiej, których część czasowo zajęła Straż Obywatelska. Wyłoniona Komisja przystępuje już obecnie do pertraktacji w sprawie wynajęcia rzeczywiście potrzebnych, mniejszych lokali dla biur milicyi na dogodnych dla kasy miejskiej warunkach.

Opracowana została i wprowadzona instrukcja dla kas miejskich.

Komisja budżetowa opracowała obrachunek budżetowy dochodów i wydatków kasy miejskiej na czas od 5 sierpnia do 1 stycznia r. b., we-

dług którego rozklasyfikowane były dochody i wydatki miejskie, oraz przystąpiła do ułożenia budżetu miejskiego na rok 1916.

Komisya gospodarcza do spraw szkolnych pozawierała nowe kontrakty na najem lokali dla szkół miejskich początkowych, z pewnem ustępstwem od cen dawnych.

Komisya etatowa opracowała nowe etaty dla Sekcyi Zarządu Miejskiego, które od 1-go stycznia r. b. obowiązują.

Dane statystyczne. W okresie sprawozdawczym prezydium odbyło 41 posiedzeń sekcyjnych, na których rozpatrzono 870 spraw.

Komisya do udzielania ulg w opłacie podatków odbyła 9 posiedzeń, na których rozłożyła zaległości na raty lub odroczyła zapłatę podatków 449 właścicielom nieruchomości.

Do referatów Sekcyi nadeszło z zewnątrz, do załatwienia 5510 sztuk akt różnych:

Do biura służby egzekucyjnej wpłynęło 4380.

Służba egzekucyjna w 5-ciu okręgach gospodarczych położyła sekwestrów za zaległe podatki:

na dochodach z domów	388
„ ruchomościach	611
razem	999

Skład osobisty. Na czele Sekcyi stoi prezydium, składające się z 4-ch osób, a mianowicie: p. Edwarda Zienkowskiego — przewodniczącego, oraz pp. Antoniego Pułjanowskiego, Henryka Kadena i Władysława Podstawskiego — kierownika Sekcyi.

Od dnia 23 listopada 1915 r. na miejsce p. Kadena, który z powodu innych zajęć zrzekł się obowiązków członka prezydium, wszedł p. Leon Błaszkowski.

Bilans Lombardów Miejskich

na d. 31 grudnia 1915 r.

AKTYWA.

PASYWA.

	Ruble	kop.		Ruble	kop.
a) Kasa	19.600	69	a) Własny kapitał Lombardu	398.104	18
b) Warszawski Bank Handlowy	5.000	—	pożyczki na powiększenie funduszów Lombardu:		
c) Sumy wywiezione do Moskwy ze znajdujących się: na rachunku Banku Wołżsko-Kamskiego	187.000	—	b) Z Banku Państwa	117.755	15
i w Kasie byłego Magistratu	60.000	—	c) Z Kasy Miejskiej	84.006	14
d) na pożyczkach pod zastaw fantów	742.075	—	d) Z funduszów ubezpieczeń Magistratu	358.431	16
e) Wydatki budżetowe	54.546	53	e) Dochody budżetowe	69.308	78
f) Straty z powodu nadużyć w I filii w roku 1909	4.038	59	f) Depozyty:		
			1. Fanty, które przeszły na własność Lombardu	8.795	12
			2. Fundusz ze zwrotu wydatków na urządzenie Lombardu	13.110	—
			3. Pozostałe depozyty i przechodnie sumy	22.750	28
Razem	1.072.260	81	Razem	1.072.260	81

Obroty Kasy Pokładnego.

Obroty gotowizny w Kasie miejskiej pokładnego za cały rok 1915 były następujące:

Pozostałość w gotowiznie i dokumentach pieniężnych	Rb.	176.753.82
Dochód gotowizną	„	141.745.72
	Razem	<u>Rb. 318.500.54</u>

Wydatkowane:

Gotowizny	„	115.323.32
Dokumentami pieniężnymi	„	175.759.54
	Razem	<u>Rb. 291.082.86</u>

Pozostałość na r. 1916 (318500.54 — 291.082.86) = Rb. 27.417.68

Sekcja III. Targowisk, rzeźni i hal (Handlowa).

Sekcja III utworzona została w dniu 11 sierpnia 1915 r.

Pod bezpośrednim zarządem Sekcyi znajdują się instytucje następujące: Instytucje, cztery hale miejskie: na placu Mirowskim, Gościnny Dwór, na placu Witkowskiego i przy ul. Koszykowej, targowiska: na placach za Żelazną Bramą, przy ul. Maryensztad, Paryskim, Kercelego i targ słomy i siana na drodze Górczewskiej, dwie rzeźnie przy ul. Solec i na Pradze, oraz targowiska: wołowe, świńskie, końskie i zjednoczone.

Czynności w Sekcyi podzielone zostały na dwa działy: do pierwszego weszły rzeźnie miejskie, targowiska bydłce, trzody chlewnej, koni i zjednoczone, do drugiego zaś sprawy handlowe. — Nadto przy Sekcyi utworzono inspektorat weterynaryjny. Dla nadzoru nad handlem na targach, ulicach i t. p. Sekcja posiada 2-ch komisarzy handlowych. **Podział czynności.**

Początek działalności Sekcyi nie należał do łatwych, gdyż trzeba było przystosowywać przepisy, rozporządzenia i t. p. do zmienionych warunków ekonomicznych i gospodarczych.

Prezydium Sekcyi odbyło do dnia 1 stycznia 1916 r. 44 posiedzenia, na których rozpatrzono 416 spraw, z nich zaś ostatecznie zdecydowano 288, resztę odroczone. Z powyższych spraw przedstawiono Zarządowi miasta 188 do zatwierdzenia. **Posiedzenia Prezydium.**

Ze spraw ważniejszych zdecydowano:

Pobieranie opłaty po 3 rb. za handel uliczny od tych osób, które nie mogły się wylegitymować pozwoleniem b. władz rosyjskich na ten handel. **Zarządzenia handlowe.**

Postanowiono nie zezwalać na handel produktami spożywczymi na pl. Kercellego, ze względu na sąsiedztwo szpitala dla chorych zakaźnych, natomiast, z uwagi na brak targowiska w tej dzielnicy, powołano komisję do wypracowania wniosku w tej sprawie.

Zatwierdzono projekt przepisów o handlu produktami spożywczymi z wozów, w ściśle wyznaczonych punktach miasta.

Zatwierdzono przepisy obowiązujące o handlu produktami spożywczymi na ulicach.

Zorganizowano poświadczanie ksiąg handlowych, ponieważ Sąd Handlowy, który to uskutecznił, wyjechał z władzami sądowymi rosyjskimi z Warszawy.

Pozatem ustanowiono szereg przepisów, dotyczących handlu ulicznego i odpowiednich opłat na rzecz miasta, oraz opłat z rzeźni i targowisk bydłych.

Nadzór nad handlem Rozpatrzono sprawę przeniesienia hurtowego handlu mięsem z nieru-
nachomości przy placu Grzybowskim, ze względu na nieodpowiednie warunki
targowisk sanitarne i zaprojektowano przeniesienie tego handlu do hali na placu
kach prywatnych. Mirowskim. Zdecydowano skasowanie targowiska zjednoczonego, które
wobec zmienionych warunków przypędzania bydła do Warszawy straciło rację
bytu. Pozwolono utrzymującym stragany na placu Różyckiego na prowadzenie handlu przez cały dzień w niedzielę przed Bożem Narodzeniem.

Sprawa Sprawa mięsna, będąca od szeregu lat bolączką Warszawy, była rów-
mięsna. nież rozpatrywana przez Sekcyę.

Zdawna omawiana była sprawa zaopatrywania ludności miejskiej w mięso dobrego gatunku i tańsze. W tym przedmiocie b. Magistrat układał rozmaite projekty, które jednak nie zostały zatwierdzone przez władze ministeryalne rosyjskie. Pomijając brak rzeźni centralnej, sama sprzedaż mięsa wiele pozostawiała do życzenia, gdyż znajdowała się w rękach niewielkiej grupy handlarzy hurtowych, którzy normowali ceny mięsa według swego uznania, bez względu na to, czy dostawa rogacizny do miasta była większa, czy mniejsza. Sama sprzedaż hurtowa mięsa drobnym wyrębywaczom odbywa się w prywatnej posesyi przy pl. Grzybowskim, pod gołym niebem, na placu brudnym, pozbawionym kanalizacji i znajdującym się w jak najgorszych warunkach sanitarnych. Zbadawszy to wszystko i chcąc na razie jako tako uregulować hurtową sprzedaż mięsa, prezydium Sekcyi na posiedzeniu w dniu 17 listopada doszło do wniosku, że hurtowy handel mięsem należy przenieść z pl. Grzybowskiego na inne miejsce, a mianowicie: do jednej z hal miejskich, które w założeniu były pobudowane przede wszystkim na produkty spożywcze. Po ścisłym zbadaniu hal i zasięgnięciu opinii samych hurtowników, uwaga zwróconą została na hale Mirowskie i na Gościnny Dwór.

Ponieważ jednak przystosowanie tych hal do potrzeb hurtowego handlu mięsem pociągnęłoby za sobą znaczne wydatki, przeto Prezydium zwróciło się do zarządu nowej prywatnej hali przy ul. S-to Jerskiej, pod nazwą „Bazar S-to Jerski”, która po oględzinach okazała się najodpowiedniejszą do powyższego celu. Jednakże projekt ten nie mógł dojść do skutku z powodu oddania przez władze cesarsko-niemieckie monopolu mięsnego L. Rozenbergowi.

Po należytem zbadaniu sprawy monopolu mięsnego, oraz wielokrotnych debatach z monopolistą Rozenbergiem i z konsorcjum rzeźników, należących do warszawskiego cechu rzeźników chrześcian, oraz rzeźników wyznania mojżeszowego (koszerników), na posiedzeniu w dniu 30 grudnia ostatecznie rozpatrzono sprawę zawarcia umowy z monopolistą Rozenbergiem na dostawę dla Warszawy tygodniowo 800 sztuk bydła w cenie 46 fenigów za funt żywej wagi. Na temże posiedzeniu rozpatrzono i zaakcep-

towano projekt kontraktu z wyżej wspomnianem konsorcjum rzeźników o nabywanie od Zarządu miasta bydła dostarczonego przez Rozenberga na ubój, a następnie sprzedaży mięsa, wyłącznie w jatkach wskazanych przez Zarząd miasta, po cenie w hurcie 70 kop. za I gatunek i 65 kop. za II gatunek. Sprawa ta nie doszła narazie do skutku.

Rozpatrzono sprawę licznych próśb dzierżawców miejsc i sklepów w II hali Mirowskiej o obniżenie czynszu dzierżawnego i postanowiono zasadniczo czynszów nie zmniejszać, lecz ze względu na ciężkie warunki handlu obecnego udzielać na część czynszu moratorium.

Przedłużono termin dzierżawy niektórych sklepów w hali na pl. Mirowskim, do 1 stycznia 1917 r. i dzierżawy sklepu Komisji Likwidacyjnej b. Centralnego Komitetu Obywatelskiego na pół roku, do d. 1 lipca 1916 r.

Postanowiono ogłosić licytacje na dzierżawę niektórych sklepów w hali Mirowskiej i na pl. Witkowskiego.

Rozpatrzono sprawę uboju bydła w soboty—po szabasie, oraz sprawę pobierania opłaty na targowiskach miejskich: bydłecem i trzody chlewnej na rzecz rzeźni miejskich.

Uchwalono wystąpić do władz cesarsko-niemieckich w sprawie pobierania na rzecz kasy miejskiej podatku procentowego od bydła i trzody chlewnej, przyjeżdżających do miasta.

Rozpatrzono zaprojektowane przez cesarsko-niemieckie władze opłaty, a mianowicie: za wejście do rzeźni miejskiej rzeźników i ich pracujących—40 kop. jednorazowo, od handlarzy 4 rb. kwartalnie i od zwiedzających po 20 kop. każdorazowo od osoby.

Uchwalono także etat na utrzymanie psów: dwu na targowisku trzody chlewnej i jednego na targowisku bydłecem, niezbędnych z powodu często zdarzających się kradzieży na tych targowiskach.

Zatwierdzono projekt regulaminu dla miejskiego targowiska końskiego na Pradze ze zmianą pobierania opłat podług następującej taryfy: za konia luzaka 30 kop., za konia w zaprzęgu 40 kop., za parę koni w zaprzęgu 70 kop., dodając po 30 kop. od każdego przyprzeżonego konia. Za wprowadzenie pojazdu bez koni 40 kop.

Wobec dużej liczby jatek z mięsem końskim, w celu należytego uregulowania tej sprawy pod względem sanitarnym, prezydium Sekcji postanowiło polecić Inspekcji Weterynaryjnej zrewidowanie jatek i przedstawienie w jaknajkrótszym czasie sprawozdania z załączeniem spisu jatek.

Rozpatrywano w okresie sprawozdawczym sprawę nieporządków w rzeźni na Powązkach i sprawę o nielegalnym handlu bydłem.

Wniesioną prośbę o wybudowanie rzeźni w Sielcach odrzucono.

Rozpatrzono sprawę rzeźni końskiej przy rogatce Grochowskiej, sprawę potajemnego uboju bydła w Sielcach oraz jatkę końskiej w bazarze przy ul. Czerniakowskiej.

Rzeźni
miejskie i
targowi-
ska: bydłę-
ce i trzo-
dy chlew-
nej.

Rzeźni
prywatne
i targowi-
ska bydłę-
ce na
przedmieś-
ciach.

Konserwacja wag. Uchwalono oddać konserwację wag na wszystkich targowiskach oraz w halach miejskich i zatwierdzono rezultat konkurencyi na powyższą na rzecz firmy „Weber, Dähne i S-ka”, która podjęła się konserwacji za sumę 425 rb. rocznie.

Sprzedaż. Zatwierdzono licytację na sprzedaż ryb w stawach miejskich, znajdujących się w ogrodach: Saskim i Krasieńskich, oraz w parkach: Ujazdowskim i Skaryszewskim, przyczem osiągnięto z 2 stawów 453 rb.

Miejski Urząd Miar i Wag: Na zasadzie postanowienia b. Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego z dnia 13 Czerwca 1818 r. wprowadzone zostały w Królestwie jednostajne wagi i miary z obowiązkiem sprawdzaniem i stemplowaniem ich przez odpowiednie urzędy przy magistratach miast, przyczem opłaty za tę czynności stanowiły dochód kas miejskich.

W myśl powyższego postanowienia przy Zarządzie m. st. Warszawy utworzony został Urząd Miar i Wag, który następnie skasowano. Wzamin tego urzędu od roku 1900 działał w Warszawie specjalny organ rządowy, który za sprawdzanie i stemplowanie miar i wag pobierał opłaty na rzecz skarbu. Po ewakuacji władz rosyjskich w mieście często trafiały się w drobnym handlu i przemyśle wagi i miary bądź nie sprawdzane, bez stempli, bądź fałszywe.

Wobec tego, mając na względzie dobro ogółu mieszkańców miasta, prezydium Sekcyi na posiedzeniu w dniu 27 września uchwaliło utworzyć dla miasta i jego przedmieści specjalny Urząd Miar i Wag, działający na zasadzie obowiązujących w tym względzie przepisów.

Uchwała powyższa została zatwierdzona przez Zarząd miasta w dniu 2 października, a w dniu 5 grudnia — przez Prezydium Policji niemieckiej, poczem Sekcyja III przystąpiła do wprowadzenia w życie miejskiego Urzędu Miar i Wag.

Inspekcya Weterynaryjna: W trosce o pomyślny stan sanitarno-weterynaryjny targowisk zwierzęcych i rzeźni oraz o uporządkowanie spraw sanitarno-weterynaryjnych w m. st. Warszawie i na przedmieściach, na posiedzeniu Zarządu miasta w dniu 25 sierpnia uchwalono utworzyć przy Sekcyi III Inspekcję Sanitarno-Weterynaryjną, której regulamin, jak również i etat zostały zatwierdzone przez Zarząd miasta w dniu 14 września 1915 r.

5 listopada uchwalono zamianować okręgowych lekarzy weterynaryjnych w liczbie 5 dla m. Warszawy i 4 dla przedmieść.

Działalność Inspekcji Sanitarno-Weterynaryjnej i jej organów wykonawczych polegała na: wtajemniczeniu się w sprawy miejskie, zespolone z medycyną i higieną zwierzęcą, na niezwłocznem przystąpieniu do oględzin, poruczonych ich pieczy, przestrzeniowo olbrzymich okręgów weterynaryjnych, tudzież inspekcji w kierunku oględzin targowisk i rzeźni, na usuwaniu zwierząt obarczonych chorobami i walki z zakaźnymi cierpieniami zwierząt pożytkowych, następnie na badaniu krów mlecznych miejskich

oraz koni roboczych, wreszcie na oględzinach mięsa (wołowiny, a zwłaszcza koniny), jatek, masarni i t. p.

Weterynarze okręgowi badali w okręgach swoich stan zdrowotny zwierząt pożytkowych, stań sanitarny rzeźni, masarni, jatek, targowisk, obór, stajni i przesyłali Inspekcji sprawozdania w celu zarządzenia odpowiednich środków zapobiegawczych.

Posiedzeń Inspekcya odbyła 5; przedyskutowano na nich sprawy bieżące, projekty co do zarządzeń i urządzeń sanitarno-weterynaryjnych; poruszono wiele kwestyi bądź wprowadzonych, bądź zamierzonych przez prezydyum Sekcji III-ej, w których organa wykonawcze weterynaryjne z natury rzeczy muszą wziąć czynny udział.

Do władz niemieckich przesłano 7 komunikatów o wypadkach wściekliczyny u psów, 32 o wypadkach nosacizny u koni, 8 o wypadkach świerzby u koni i o wypadkach zarazy płuc u 5 sztuk różnego bydła.

Okólnikiem Zarządu m. st. Warszawy z dnia 21 sierpnia r. b. uformowane zostało prezydyum Sekcji, do którego weszli pp. Stefan Laurysiewicz, S. Pietraszkiewicz, delegat Zarządu M. Ciemniewski i Aleksander Radgowski, jako kierownik biura. Skład osobisty Sekcji:

Stopniowo dla wszechstronniejszego rozważania spraw, wchodzących w zakres działalności Sekcji, powołano do Prezydyum następujące osoby: pp. Tadeusza Eytnera, Jerzego Lotha i Jerzego Meyera.

Prócz tego do Prezydyum wszedł z urzędu lek.-wet. Piotr Boczkowski jako inspektor weterynaryjny, natomiast p. S. Pietraszkiewicz po krótkim czasie wystąpił z powodu przeciążenia pracą społeczną w innych dziedzinach.

W nowym składzie Prezydyum, członkowie jego uznali za konieczne uskuteczyć wybory, na których obrano na przewodniczącego p. Stefana Laurysiewicza. Po ustąpieniu delegata Zarządu p. M. Ciemniewskiego, Zarząd miasta mianował jego zastępcą p. Tadeusza Eytnera.

Dochód z targowisk miejskich

za czas od 1 sierpnia 1915 r. do 1 stycznia 1916 r.

№ kolejny	Wyszczególnienie targów	Ilość znajdu- jących się		Wyna- jęto od 1 sier- pnia 1915 r. do 1 sty- cznia 1915 r.		Osiągnięto do- chodu od 5 sier- pnia 1915 r. do 1 stycznia 1916 r.				Ogółem	U w a g i		
		Straganów	Miejsc	Straganów	Miejsc	Ze straganów		Za miejsca					
						Rb.	k.	Rb.	k.				
		Rb.	k.	Rb.	k.	Rb.	k.						
1	na pl. Parysowskim . . . z opłat dziennych . . .	—	359	—	26	—	—	41	60	—	—	Sumy te we- szły w skład pozycji wy- kazu docho- dów budże- towych za czas od 6/VIII do 31/XII 1915 r.	
2	na pl. Kercellego . . .	—	476	—	259	—	—	960	40	960	40		
3	na pl. Broni. z opłat dziennych . . .	—	246	—	198	—	—	1247	72	—	—		§ 1 p. 3a
4	na pl. Maryensztadt. . . z opłat dziennych . . .	—	140	—	35	—	—	55	35	—	—		
5	targ słomą i sianem . .	—	—	—	—	—	—	580	60	580	60	§ 7	
6	przy cmentarzu powąz- kowskim	—	30	—	13	—	—	98	60	98	60	§ 1 p. 3a	
Razem		—	1251	—	531	—	—	3173	67	3173	67		

Dochód z hal miejskich

za czas od 1 sierpnia 1915 r. do 1 stycznia 1916 r.

№ porządkowy	Wyszczególnienie hal	Ilość znajdu- jących się		Wyna- jęto od 1 sier- pnia 1915 r. do 1 sty- cznia 1916 r.		Osiągnięto do- chodu od 5 sier- pnia 1915 r. do 1 stycznia 1916 r.				Ogółem		U w a g i
		Straganów	Miejsc	Straganów	Miejsc	Za sklepy		Za miejsca				
						Rb.	k.	Rb.	k.	Rb.	k.	
1	przy ul. Koszykowej	4	244	1	138	205	—	8055	—	8260	—	Sumy te we- szły w skład pozycyi, wy- kazanej w § 2 p. 4 dochodów budżeto- wych za czas od 6/VIII do 31/XII 1915 r.
2	na pl. Wilkowskiego	4	208	4	186	737	—	13308	—	14046	—	
3	na pl. Mirowskim	12	575	11	500	18171	15	74090	13	92261	28	
4	na pl. Broni	170	—	3	—	8280	—	—	—	8280	—	
Razem		190	1027	19	824	19195	95	95453	13	114649	08	

Eksploatacyja targowisk zwie
za czas od 5 sierpnia

№	Wyszczególnie- nie targowisk oraz rzeźni	Ilość zwierząt wpędzonych na targowiska					Ilość zwierząt zabitych w rzeźniach miejskich				P o	
		Woiów i krów	Trzody chlewnej	Cieląt	Owiec i baranów	Koni	Woiów i krów	Trzody chlewnej	Cieląt	Owiec i baranów	Za wpęd na targowiska	
											Rb.	K.
1	Targ bydłocy .	15776	—	—	—	—	—	—	—	4259	52	
2	Targ zjedno- czony . . .	3156	—	9809	849	—	—	—	—	—	—	
3	Targ trzoda chlewną . .	—	23892	—	—	—	—	—	—	3723	72	
4	Targ koński .	—	—	—	—	21642	—	—	—	3583	30	
5	Rzeźnia na Solcu . . .	—	—	—	—	5779	19131	5320	17	—	—	
6	Rzeźnia na Pradze . . .	—	—	—	—	4059	7384	1228	387	—	—	
	Razem .	18932	23892	9809	849	21642	9838	26515	6548	404	11566 54	

rzęcych i rzeźni miejskich
do 31 grudnia 1916 roku.

brano opłat na rzecz miasta											U W A G I:	
Za wynajem obór i chle- wów	R a z e m		Z a u b ó j						Ogółem			
	Rb.	K.	Rb.	K.	Na targo- wiskach	Bezpo- średnio i w rzeź- niach	Razem za ubój	Ogółem				
Rb.	K.	Rb.	K.	Rb.	K.	Rb.	K.	Rb.	K.			
521	25	4780	77	21040	80	—	—	21040	80	25821	57	Sumy te weszły skład . pozycyi, wykazanych pod § 2 p. 5 dochodów bud- żetowych i pod p. IV a i b działu A wykazu obro- tów kasowych dotyczą- cych gospodarki miej- skiej, wykonanych przez kasę główną K. O. m. Warszawy.
—	—	—	—	3083	63	—	—	3083	63	3083	63	
363	75	4087	47	16624	80	—	—	16624	80	20712	27	
—	—	3583	30	—	—	—	—	—	—	3583	30	
—	—	—	—	—	—	1271	90	1271	90	1271	90	
—	—	—	—	—	—	807	25	807	25	807	25	
885	—	12451	54	40749	23	2079	15	42828	38	55279	92	

Sekcja IV. Szpitalnictwa i Dobroczynności Publicznej.

- Organi-
zacja.** Sekcja Szpitalnictwa i Dobroczynności Publicznej rozpoczęła swą działalność w parę dni po ewakuacji władz rosyjskich. Zarząd Sekcji ukonstytuował się w sposób następujący: na czele jej stanęły—Prezydyum, w składzie—przewodniczącego, członka Zarządu Miejskiego, lekarza i kierownika biura oraz Rada, składająca się z Prezydyum, pięciu kuratorów, pięciu naczelników lekarzy i pięciu ordynatorów szpitali. Prezydyum rozpatruje wszystkie sprawy bieżące, przedstawiając do decyzji Rady i Zarządu Miejskiego zasadnicze sprawy lub wnioski.
- Posiedze-
nia.** W okresie sprawozdawczym Prezydyum odbyło 44 posiedzenia, Prezydyum wraz z Radą — 21 i Prezydyum wraz z Zarządem Miejskim — 20. Na posiedzeniach Prezydyum rozpatrzono 908 spraw, z których 248 przedstawiono do decyzji Rady, a 155 do decyzji Zarządu Miejskiego.
- Ważniej-
sze spra-
wy.** Ogólna działalność w okresie sprawozdawczym dotyczyła: 1) uporządkowania wewnętrznej gospodarki szpitali i zakładów dobroczynnych; 2) powiększenia liczby miejsc dla zakaźnych i umysłowo chorych; 3) zwiększenia pomocy dla wenerycznych chorych.
- Uporząd-
kowanie
wewnętrz-
nej gospo-
darki szpi-
tali i zakła-
dów dobro-
czynnych.**
- a) Zaraz w początkach swej działalności Sekcja wprowadziła w życie szczegółowy regulamin dla komisji gospodarczych w poszczególnych szpitalach i zakładach dobroczynnych;
 - b) wprowadzono wewnętrzny regulamin nominacji lekarzy szpitalnych;
 - c) wprowadzono w życie przepisy o konkursach na posady ordynatorów w szpitalach;
 - d) wprowadzono do szpitali i zakładów dobroczynnych nowe normy żywienia chorych i służby;
 - e) uporządkowano sprawę odwiedzin przez postronne osoby chorych w szpitalach zakaźnych;
 - f) uregulowano sprawę wcześniejszego rozpoczynania pracy lekarskiej w szpitalach;
 - g) uporządkowano sprawę statystyki lekarskiej w szpitalach, zaprowadzając od 1 stycznia r. 1916 nowe wzory i wyznaczając specjalny kredyt na wynagrodzenie lekarzy, obowiązanych zbierać i zestawiać dane statystyczne w każdym szpitalu;

- h) przystąpiono do uporządkowania sprawy eksploatacji majątków szpitalnych i w tym celu utworzono specjalną komisję przy udziale przedstawicieli Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego i Centralnego Towarzystwa Rolniczego. Komisja opracowała projekt kontraktu z dzierżawcami folwarków, przedstawiła wnioski co do melioracji w majątkach i zaprojektowała sposoby dalszej eksploatacji folwarków, których dzierżawy kończą się w r. 1916;
- i) unormowano uposażenia niższych urzędników kancelaryjnych w szpitalach i zakładach dobroczynnych, którzy dotąd mieli różnorodne wynagrodzenia, często zbyt małe w stosunku do pracowników innych instytucji Zarządu Miejskiego;

W tej sprawie, zgodnie z wnioskiem prezydium Sekcji, Zarząd Miejski na posiedzeniu w dniu 11 grudnia 1915 roku ustalił najniższe roczne uposażenia urzędników Sekcji Szpitalnictwa i Dobroczynności Publicznej;

- j) Unormowano uposażenie felczerów, którzy otrzymywali wynagrodzenie według uznania lekarzy naczelnych z ogólnej sumy, wyznaczonej w budżecie każdego poszczególnego zakładu. Taki system doprowadzał do obniżenia wynagrodzeń felczerskich, przy jednoczesnym powiększaniu liczby osób. Wskutek tego w niektórych szpitalach felczerzy otrzymywali po 12 rb. miesięcznie, co wywoływało słuszne narzekania. Obecnie przyjęto trzy normy wynagrodzeń felczerów lub felczerek: 25, 30 i 40 rb. miesięcznie, z warunkiem ustalenia etatów w każdym szpitalu;
- k) wypracowano projekty budżetów szpitali i zakładów dobroczynnych na czteromiesięczny okres od 1 września do 31 grudnia 1915 roku na sumę 1.189.939 rb. 58 kop. Budżety te zostały zatwierdzone przez Zarząd Miejski;
- l) dokonano wyboru kuratorów na wakujące miejsca w szpitalach: Św. Stanisława, Przemienienia Pańskiego, Św. Ducha, Św. Rocha oraz przytułku Św. Ducha i Panny Maryi;
- m) przyjęto pod opiekę Zarządu Miejskiego szpital Św. Józefa w Mięni pow. Nowomińskiego, jako filię szpitala Św. Ducha w Warszawie. Szpital ten, stanowiący własność szpitala Św. Ducha, pozostawał dotychczas pod zarządem Nowomińskiej Rady Powiatowej Dobroczynności Publicznej;
- n) utworzono pracownię chemiczno-bakteryologiczną przy szpitalach Dz. Jezus i przy ul. Pokornej № 12;
- o) wzmocniono opiekę lekarską w szpitalu Św. Jana Bożego przez mianowanie zastępcy ordynatora i p. o. lekarza miejscowego;
- p) zaprowadzono oświetlenie elektryczne w szpitalu dla zakaźnych chorych przy ul. Brzeskiej 12 i w Instytucie Mokotowskim;
- r) połączono Przytułek położniczy № 3 z Przytułkiem № 4 na Pradze, wobec tego, iż pierwszy z nich, urządzony na pięć łóżek eta-

- towych w prywatnym mieszkaniu przy ul. Bednarskiej № 23, stracił rację bytu po wybudowaniu w blizkiem sąsiedztwie dużego zakładu położniczego, na 80 łóżek, przy ul. Karowej;
- s) uzyskano zabezpieczenie lasów szpitala Św. Ducha w Mieni od wyrębu drzewa na opał przez okoliczne oddziały wojsk i włościan;
 - t) uruchomiono aparat röntgenowski w szpitalu Św. Ducha;
 - u) wypracowano nowy projekt organizacji biura Sekcji Szpitalnictwa i Dobroczynności Publicznej;
 - w) opracowano projekt utworzenia działu technicznego przy Sekcji, aby tym sposobem ześrodkować w jednych rękach wszystkie sprawy, dotyczące się szpitali i zakładów dobroczynnych (sprawy budowlane poprzednio były rozpatrywane przez wydział budowlany byłego Magistratu);
 - y) uregulowano sprawę kompetencji Sekcji i jej stosunku do innych Wydziałów i Sekcji. Mianowicie, na wniosek prezydium Sekcji, Zarząd Miejski uchwalił: a) skoncentrować w Sekcji wszystkie sprawy, dotyczące szpitali i zakładów dobroczynnych, na których utrzymanie wyznaczone są fundusze w budżecie miejskim, b) przekazać Sekcji wszystkie sprawy zapisów dobroczynnych, dotyczące zapomóg i wsparć, prócz stypendyów szkolnych, c) zmienić pierwotną nazwę Sekcji Szpitalnej na Sekcję Szpitalnictwa i Dobroczynności Publicznej i d) zasięgać opinii prezydium Sekcji w sprawach wyznaczania subsydyów zakładom dobroczynnym oraz prywatnym szpitalom i lecznicom.

a) dla chorych zakaźnych.

Powię-
kszenie
liczby
miejsc
szpital-
nych.

Na jesieni r. b., uznano za konieczne zwiększenie istniejącej liczby miejsc dla chorych zakaźnych, tymbardziej, iż władze niemieckie kładły szczególny nacisk na tę sprawę. Dla Pragi utworzono dwa nowe szpitale: jeden dla chorych zakaźnych na 100 łóżek przy ul. Brzeskiej № 12 i drugi przy ul. Lubelskiej (róg Skaryszewskiej), specjalnie dla chorych cholerycznych na 20 miejsc. Zwiększono liczbę miejsc w szpitalu dla chorych zakaźnych przy ul. Pokornej № 12 o 40. Nadto urządzono 212 miejsc dla chorych na dysenterię i tyfus brzuszny w pawilonie klinicznym szpitala Dzieciątka Jezus.

Jednocześnie część szpitala Wolskiego, zajętego wyłącznie dla chorych zakaźnych, przeznaczono dla wewnętrznych, pozostawiając z ogólnej liczby 240 miejsc tylko 80, specjalnie dla chorych na tyfus brzuszny. Zarządzenie to dało możliwość otwarcia od 1 stycznia 1916 roku ambulatorium szpitalnego, zamkniętego od czasu zajęcia Sal Staszica na szpital dla chorych infekcyjnych.

Tym sposobem powiększono liczbę miejsc dla zakaźnych o 212, z których urządzono nowych miejsc 160.

b) dla umysłowo chorych.

Sprawa miejsc dla umysłowo chorych była stałą troską zarządu szpitali. Jak pałaca jest ta kwestya obecnie, świadczy fakt, iż w szpitalu Św. Jana Bożego na 250 miejsc etatowych jest przeszło 400 chorych, w oddziale zaś dla umysłowo-chorych szpitala Żydowskiego na 100 miejsc — około 200 chorych. Niezwłocznie po objęciu pod swoją opiekę szpitali, Sekcja opracowała szereg wniosków, zmierzających do powiększenia istniejącej liczby miejsc, przez: 1) zajęcie Domu Izolacyjnego przy ulicy Spokojnej, w którym niedawno mieścił się szpital dla umysłowo-chorych, 2) utworzenie 100 nowych miejsc w schronisku w Górze Kalwaryi i 3) wynajęcie 80 miejsc w zakładzie dla umysłowo-chorych w Drewnicy.

Pierwszy z tych projektów nie mógł być urzeczywistniony, ponieważ, nie można było wyszukać odpowiedniego gmachu, do którego możnaby przenieść zakład izolacyjny. Drugiego projektu narazie nie można było wykonać, wobec braku żywności nawet dla obecnej liczby chorych w schronisku w Górze Kalwaryi i trudności przewozu produktów z Warszawy. Został urzeczywistniony tylko wniosek ostatni, wynajęcia 80 nowych miejsc w zakładzie w Drewnicy, przez co umożliwiono uwolnienie szpitali miejskich od 80 chorych nadetatowych.

Z nakazu władz niemieckich urządzono nowy szpital, specjalnie dla prostytutek, na 1000 miejsc w koszarach t. z. Sapieżyńskich przy ul. Zakroczymskiej № 6.

Szpital zaraz po otwarciu zaczął się szybko zapełniać i z końcem roku 1915 liczba chorych w nim wynosiła przeszło 900.

Przeprowadzono sprawę odosobnienia dzieci od dorosłych w szpitalach dla wenerycznych i skórnych chorych. Umieszczanie dzieci z dorosłymi razem, jak to miało miejsce dotąd, było złem, ponieważ zgromadzenie większej liczby chorych wenerycznych wytwarzało atmosferę moralną, zgubnie oddziaływającą na wrażliwą naturę dzieci. W celu uregulowania tej ważnej kwestyi, na wniosek prezydium Sekcji, zatwierdzony przez Zarząd Miejski, utworzono osobne oddziały dla dzieci w szpitalu Św. Łazarza i w szpitalu Żydowskim na Czystem.

Wreszcie, dla udostępnienia pomocy ambulatoryjnej dla chorych wenerycznych, postawiono na porządku dziennym rozszerzenie ambulatoryum przy szpitalu Św. Łazarza, oraz wprowadzenie przyjęć chorych tej kategorii w ambulatoriach szpitala Dz. Jezus i Przemienienia Pańskiego.

Prezydium Sekcji stanowią:

Przewodniczący — Edward Natanson. Zastępca przewodniczącego — dr. Józef Brudziński. Delegat Zarządu — Kazimierz Koralewski. Kierownik biura Sekcji i przedstawiciel Sekcji na posiedzeniach Zarządu Miejskiego — Walery Ryfiński.

Zwiększe
nie po-
mocy dla
chorych
wenerycz-
nych.

Skład
osobisty
Sekcji.

Skład Rady Sekcyi jest następujący:

Przewodniczący: Edward Natanson inżynier, członkowie dr. Józef Brudziński naczelny lekarz szpitala im. „Karola i Maryi”; dr. Szczęsny Bronowski, ordynator szpitala Przemienienia Pańskiego; Henryk Barylski, kurator szpitala Św. Łazarza; dr. Otto Hewelke, naczelny lekarz szpitala Św. Stanisława; dr. Walenty Kamocki, naczelny lekarz Instytutu Oftalmicznego; Kazimierz Koralewski, członek Zarządu Miejskiego; Henryk Korwin-Krukowski kurator szpitala Św. Jana Bożego; dr. Józef Krysiński, ordynator szpitala Św. Łazarza; dr. Wacław Męczkowski, członek Zarządu miasta stołecznego Warszawy; dr. Antoni Natanson, ordynator szpitala Starozakonnych na Czystem; dr. Stanisław Orłowski, naczelny lekarz filii szpitala Św. Jana Bożego w Otwocku; Józef Prüffer inżynier, kurator szpitala Dzieciątka Jezus; dr. Jan Raum, naczelny lekarz szpitala Przemienienia Pańskiego; Walery Ryfiński, kierownik biura Sekcyi; dr. Bronisław Sawicki, ordynator szpitala Dzieciątka Jezus; dr. Alfred Sokołowski, ordynator szpitala Św. Ducha; Zofia Szlenkerówna, przewodnicząca Komitetu szpitala im. Karola i Maryi, dr. Jakób Szwajcer, naczelny lekarz szpitala Starozakonnych na Czystem; Adolf Wejsblat inżynier, kurator szpitala Starozakonnych na Czystem.

Szpitala i zakłady pod zarządem Sekcyi Szpitalnictwa i Dobroczyńności Publicznej.

N	A	Z	W	A	Liczba łóżek
1	Szpital Dzieciątka Jezus dla wszystkich kategori chorych, prócz umysłowych i wenerycznych.				784
2	„ „ „ instytut położniczy				70
3	„ „ „ dom wychowawczy				460
4	„ Starozakonnych dla wszystkich kategori chorych				689
5	Oddział rekonwalescentów przy szpitalu Starozakonnych				8
6	Szpital im. Karola i Maryi dla dzieci				82
7	„ Wolski dla zakaźnych chorych				247
8	„ „ baraki letnie dla zakaźnych chorych				144
9	„ Św. Stanisława dla zakaźnych chorych				286
10	„ Przemienienia Pańskiego dla wewnętrznych, chirurgicznych i ginekologicznych chorych.				574
11	„ Św. Rocha dla wewnętrznych i chirurgicznych chorych				111
12	„ Św. Ducha dla wewnętrznych, chirurgicznych, piersiowych, ginekologicznych i urologicznych chorych				434
13	„ Św. Łazarza dla skórnych i wenerycznych chorych				335

№	N A Z W A	Liczba łóżek
14	Szpital Św. Jana Bożego dla umysłowo chorych	250
15	„ „ „ „ w Otwocku dla umysłowo chorych	150
16	„ Ewangelicki, dla wewnętrznych, chirurgicznych, ginekologicznych i laryngologicznych chorych	145
17	„ przy ul. Pokornej dla zakaźnych chorych	290
18	„ „ „ Zakroczymskiej dla wenerycznych chorych kobiet	1000
19	„ „ „ Kopernika dla dzieci	170
20	„ „ „ Śliskiej dla dzieci	145
21	„ „ „ Brzeskiej dla zakaźnych chorych	100
22	„ „ „ Lubelskiej dla cholerycznych chorych	20
23	„ „ „ Karolkowej dla przewlekłych chorych	225
24	„ „ „ Złotej dla wewnętrznych i nerwowych chorych	100
25	Instytut w Mokotowie dla chłopców do 14 lat	50
26	„ oftalmiczny dla ocznych chorych.	82
27	„ Św. Kazimierza dla dziewcząt	110
28	Przytułek Starozakonnych dla starców i sierot	190
29	„ w Górze Kalwaryi dla starców, kalek i spokojnych umysłowo chorych	650
30	Zakład położniczy Św. Zofii	35
31	„ „ przy ul. Karowej	80
32	„ „ na Pradze	30
33	Warsztaty im. Staszica	60

Liczba chorych i dni szpitalnych oraz przeciętny koszt dzienny utrzymania i leczenia jednego chorego, za czas od 5 sierpnia do 31 grudnia 1915 roku.

№ porządkowy	NAZWA INSTYTUCYI	Liczba chorych	Liczba dni szpitalnych	Przeciętny koszt dzienny utrzymania i leczenia 1 chor. w kopieskach	UWAGI.
1	Szpital Dzieciątka Jezus . . .	4.131	133.578	125,85	
2	Dom wychowawczy	1.314	97.891	59,92	{ dziecko starsze 67,35 " garnuszk. 58,01 " piersiowe z mamką 54,40
3	Instytut położniczy	797	5.137	251,04	{ ogólne 242,66 pensjonarki 259,41
4	Filia przy ul. Złotej № 74 . .	590	13.165	134	
5	Szpital Św. Ducha	1.904	53.516	132,10	
6	" Św. Rocha	510	14.544	119,90	
7	" Św. Łazarza	1.178	35.662	131,54	{ ogólni 123,04 pensjonarze 140,04
8	" Św. Jana Bożego	612	62.085	100,10	
9	" Św. Jana Bożego w Otwocku .	166	22.060	49	
10	" Św. Stanisława	1.193	29.344	234	
11	" Przemienienia Pańskiego	1.513	52.411	140,77	
12	" przy ul. Brzeskiej № 12.	497	7.764	222,64	
13	" Wolski	1.512	30.703	265,50	
14	" Starozakonnych	4.821	106.006	142,76	
15	" " odział rekonwal.	30	354		
16	Instytut Oftalmiczny	162	7.875	155,31	{ ogólni 134,60 pensjonarze 176,02
17	Główny Dom Schron. Starozakonnych	199	23.857	60	
18	Instytut Św. Kazimierza	110	16.390	69	

№ porządkowy	NAZWA INSTYTUCYI	Liczba chorych	Liczba dni szpitalnych	Przeciętny koszt dzienny utrzymania i leczenia 1 chor. w kopiejkach	UWAGI:
19	Przytułek Św. Ducha i Panny Maryi	456	13.584	28,20	
20	Przytułek Św. Ducha—oddz. wyrobn. i sług	693	20.653	31,20	
21	Instytut w Mokotowie	55	7.093	79	
22	Salę zarobkowe im. Staszica	50	6.786	61,17	
23	Schronisko dla nieuleczalnych w Górze-Kalwaryi	563	73.592	75,05	
24	Szpital im. Karola i Maryi	533	11.591	210,50	
25	Zakład położniczy Św. Zofii	505	3.762	286,30	
26	„ „ przy ul. Karowej 2a	611	5.105	286,30	
27	„ „ № 3 na Pradze	205	1.652	210,80	
28	„ „ № 4 na Pradze				
29	Szpital przy ul. Skaryszewskiej	157	3.795	230,82	
30	„ „ „ Pokornej	954	19.225	140,92	
31	„ „ „ Karolkowej	385	31.802	63,92	
32	„ „ „ Zakroczymskiej	1.500	94.519	106,80	
33	„ Ewangelicki	491	11.145	229	utrzymywany; z fund. Gminy Ewangel.
34	„ przy ul. Śliziekiej	471	12.188	153	„ prywatnych.

Sekcja V-ta Przedsiębiorstw miejskich.

Organizacja Sekcji i podział spraw.

Sekcja Przedsiębiorstw miejskich jest organizacją nową, w skład której weszły: Inspekcja Tramwajowa, Inspekcja Elektryczna, oraz Inspekcja Gazowa. Prócz tego w zakres działalności Sekcji wchodzi sprawy kolejek podjazdowych, szaleatów miejskich i oświetlenia naftowego.

Tym sposobem w Sekcji V skoncentrowane są sprawy oświetlenia sprawy elektrotechniczne i sprawy komunikacji. Z uwagi na to, że wszystkie przedsiębiorstwa, zajmujące się oświetleniem i komunikacjami miejskimi, prowadzą eksploatację na zasadach koncesyjnych, do atrybucji Sekcji V-ej dołączono sprawy szaleatów miejskich, jako przedsiębiorstwa również koncesyjnego.

Z powyższych względów Sekcję Przedsiębiorstw miejskich możnaby nazwać wydziałem przedsiębiorstw koncesyjnych.

Inspekcje Elektryczna i Gazowa, jako związane ściśle z przedsiębiorstwami, eksploatującymi elektrownię i gazownię, nie przerywały ani na jeden dzień swoich czynności.

Całe biuro obydwu Inspekcji było czynne bez przerwy: sprawdzanie instalacji prywatnych odbywało się codziennie, jedynie w okresie kilku dni po 4 sierpnia przerwane było sprawdzanie instalacji w nieruchomościach dolnego miasta.

Biuro Inspekcji Tramwajowej czynności swe przerwało do czasu zorganizowania się Sekcji.

Sekcja Przedsiębiorstw miejskich podzielona została na cztery referaty:

- A. Spraw ogólnych;
- B. Biuro Inspekcji Tramwajowej;
- C. Inspekcja Elektryczna;
- D. Inspekcja Gazowa.

Posiedzenia Prezydium i ważniejsze sprawy.

W okresie sprawozdawczym Prezydium odbyło 30 posiedzeń, na których rozpatrzono 215 spraw.

Ważniejsze sprawy były następujące:

- a) rewizja sprawozdania z eksploatacji tramwajów za r. 1914;
- b) opracowanie projektu podatku od zużycia gazu i elektryczności;
- c) zamiana oświetlenia naftowego krańców miasta na gazowe;
- d) zorganizowanie kontroli dostaw i zużycia gazu i elektryczności z zamówień Sekcji Dostaw Nakazanych;

e) opracowanie tymczasowych zmian i uzupełnień przepisów dla instalacji elektrycznych.

Z eksploatacji poszczególnych przedsiębiorstw zaznaczyć należy niektóre następujące ważniejsze szczegóły:

a) ruch wagonów:

Tramwa-
jemiejskie,

poczynając od 4 sierpnia, wskutek przerwania komunikacji z Pragą oraz ogólnego ograniczenia ruchu, liczba kursujących wagonów zmniejszona została średnio z 200 (153 motorowych i 47 przyczepnych) na 180. Następnie, z uwagi na brak węgla, od 15 września do 3 grudnia liczbę wagonów zmniejszono do 116 sztuk (92 motorowych i 24 przyczepnych), zaś od 4 grudnia, wobec nagromadzenia mniej więcej dwumiesięcznego zapasu węgla, stopniowo zaczęto zwiększać liczbę wagonów kursujących, która w dniu 31 grudnia wynosiła 151 sztuk (111 motorowych i 40 przyczepnych).

b) dochód surowy ze sprzedaży biletów i marek:
(dla porównania przytacza się lipiec 1915 roku).

w lipcu . .	ogółem	426712 r. 14 k.	średnio	dzien.	13764.90	na	wag.	klm.	43 k.
„ sierpniu .	„	236835 „ 81 „	„	„	7639.86 „	„	„	„	27 „
„ wrześniu	„	207772 „ 18 „	„	„	6925.74 „	„	„	„	26 „
„ październ.	„	210588 „ 15 „	„	„	6793.16 „	„	„	„	31 „
„ listopad.	„	203785 „ 05 „	„	„	6792.83 „	„	„	„	30 „
„ grudniu .	„	235000 „ — „	„	„	7580.— „	„	„	„	26 „

Z powyższego zestawienia wynika, że dalsze powiększanie liczby wagonów nie byłoby usprawiedliwione, gdyż napełnienie wagonów z chwilą zwiększenia ich liczby w grudniu zmniejszyło się raptownie.

c) budowa linii:

uskuteczono zamianę skrzyżowań na placu Mokotowskim, na placu Św. Aleksandra, na rogu Miodowej i Krakowskiego Przedmieścia oraz układowano tory i zwrotnice na odbudowanej części mostu Kierbedzia.

Natomiast rozebrano pozostałe części torów na zniszczonej przestrzeni 3-go mostu, oraz z nakazu władz okupacyjnych rozebrano pozostałą część sieci na Pradze.

Z chwilą unieruchomienia przemysłu sprzedaż energii do celów przemysłowych zmniejszyła się w bardzo znacznym stopniu, natomiast wobec braku ropy okazał się duży napływ instalacji oświetleniowych, mimo bardzo wysokich cen materiałów instalacyjnych, (mniej więcej potrójnych).

Elektrow-
nia.

W przeciągu III kwartału 1915 r. sprzedano energii 2284053 Kwg.
gdy w przeciągu tegoż III kwartału 1914 r. sprzedano 2743945 „

Sprzedż zmniejszyła się o 459892 Kwg., czyli o 17% w porównaniu z rokiem 1914.

Z powodu braku węgla w okresie od 9 września do 11 października nakazane było przerwanie przyłączonych instalacji prywatnych.

**Zakłady
Gazowe.**

Dogodność stosowania gazu do gotowania i ogrzewania zwiększyła napływ nowych instalacji, jednak z uwagi na brak węgla, z nakazu władz i w celu podtrzymania działalności Zakładów, zmniejszono ciśnienie, wskutek czego wartość gazu do celów opałowych i ogrzewalnych chwilowo spadła. Liczba odłączonych w tym czasie instalacji doszła do 29520. Z chwilą jednak gdy dostawa węgla unormowała się, podwyższono ciśnienie i rozpoczęto przyłączanie instalacji w ten sposób, iż w dniu 20 grudnia wszystkie chwilowo odłączone instalacje zostały znów przyłączone, a ogólna liczba czynnych w dniu tym instalacji gazowych uczyniła 61365.

W przeciągu III kwartału 1915 r. sprzedano 335039389 st.³
gdy w przeciągu tegoż III kwartału 1914 r. sprzedano 296952076 „ „

Powiększenie sprzedaży zatem równało się 38087313 st.³, czyli zwiększono sprzedaż o 13% w porównaniu z rokiem 1914.

**Koleje
podjazdowe.**

Koleje nie były czynne aż do końca grudnia. Po sprowadzeniu kilku parowozów powoli rozpoczęto otwieranie ruchu. Do tego czasu kursowało zaledwie parę wagonów przy pomocy konnej siły pociągowej.

Oświetlenie.

W oświetleniu miasta zachodziły następujące zmiany:

a) lampy elektryczne:

w dniu 4 sierpnia w Warszawie i na Pradze paliło się 252 lamp łuk. i 8 żar.

„ 5 „ „ „ bez Pragi „ „ 217 „ „ i 8 „

stopniowo liczba lamp ulegała zwiększaniu:

w dniu 22 września w Warszawie bez Pragi paliło się 256 lamp łuk. i 8 żar.

„ 23 „ „ „ z Pragą „ „ 281 „ „ i 8 „

„ 25 „ „ „ „ „ „

i z ogrodem Saskim „ „ 303 „ „ i 8 „

z nakazu władzy, poczynając od 25 paź-

dziernika, paliło się „ „ 500 „ „ i 8 „

pozostało niepalących się „ „ 323 „ „ i 46 „

b) lampy gazowe:

w dniu 4 sierpnia paliło się 2313 latarni o 2352 płomieniach.

od 8 sierpnia rozpoczęto stopniowe powolne zwiększanie liczby lamp, a od 25 października, z nakazu władzy, niemal podwojono ich liczbę, wobec czego, uwzględniając dalsze nieznaczne zmiany:

w dniu 20 grudnia paliło się 4536 „ „ 4637

pozostało nie palących się 2337 „ „

c) lampy naftowe:

W normalnym czasie, wskutek braku kontroli nad oświetleniem na krańcach miasta, lampy często nie paliły się. Poczynając od sierpnia z powodu braku nafty lampy paliły się bardzo nieregularnie, wreszcie od 14 listopada przedsiębiorca zupełnie przestał zapalać lampy, wobec czego kontrakt z nim rozwiązano i uchwalono wprowadzić oświetlenie gazowe.

Od początku sierpnia jedną z ważniejszych czynności Inspekcji Elektrycznej i Gazowej było zajmowanie się robotami i dostawami z zamówień władz okupacyjnych.

Roboty i dostawy dla władz okupacyjnych.

Wielu robót dotychczas nie ukończono, co do wielu brak jeszcze obrachunku.

Do października włącznie wykonano zamówień:

240 na roboty i dostawy elektryczne na sumę około 44000 rb.

97 " " " gazowe " " " 8300 "

Podług rachunków zużyto w lokalach zajętych przez władze:

energii elektrycznej w sierpniu za sumę 2403.86 rb.

" " wrześniu " " 9966.41 "

" " październiku " 14957.66 "

" " listopadzie " " 19610.99 "

46938.92 "

gazu w sierpniu, wrześniu i październiku . 15525.05 "

Instalacji elektrycznych, w lokalach zajętych przez władze, czynnych było w listopadzie 557.

Instalacji gazowych, w lokalach zajętych przez władze, było czynnych w październiku 352.

Nadto w okresie sprawozdawczym pod kierunkiem Inspekcji Elektrycznej i Gazowej wykonano szereg robót miejskich.

Dokonano 5 analiz gazu z oznaczeniem 7-miu części składowych w każdej analizie oraz 6 oznaczeń siarki. Codziennie oznaczano ciśnienie gazu w rurach i jasność płomienia, wielokrotnie oznaczano ciężar właściwy gazu. Rezultaty były mniej więcej normalne, za wyjątkiem prób w okresie celowo zmniejszonego ciśnienia.

Działalność laboratorium przy Inspekcji Gazowej.

Również dokonano na zlecenie Zarządu miasta 38 analiz smarów, cementu i wody (o wynikach średnich), oraz piasku, brykietów i betonu (o wynikach ujemnych).

a) Instalacje elektryczne:

Zgłoszono do sprawdzenia 1434 instalacji, z których sprawdzono 1031, przyczem skutkiem błędów w budowie odrzucono do poprawienia 28 insta-

Kontrola instalacji prywatnych.

lacy. Z powodu nawału zajęć odłożono sprawdzenie 403 instalacji, co do których wydano tymczasowe pozwolenia na przyłączenie.

b) Instalacje gazowe:

Dokonano prób w 360 instalacjach, wykonanych przez przedsiębiorców prywatnych.

Skład osobisty. Prezydium Sekcji składa się z 4-ch osób, a mianowicie: przewodniczący — Cels Fabiani, adwokat przysięgły; zastępca przewodniczącego — Józef Prüffer, inżynier; delegat Zarządu — Edward Zienkowski, członek Zarządu Miejskiego; kierownik Sekcji — Alfons Kühn, inżynier.

Sekcja VI Budownictwa miejskiego.

Sekcja Budownictwa obejmuje 2 działy: **Inżynierski i Architektoniczny**, które z kolei rozpadają się na podsekcje i referaty. Prócz powyższych, przy Sekcji funkcjonują: Rada Artystyczna, czuwająca nad rozwojem estetycznym Warszawy i Komitet Regulacyjny, do którego zadań należy planowanie miasta.

Organizacja i podział czynności.

Dział Inżynierski składają 4 podsekcje:

- I. Kancelarya (referaty: ogólny, buchalterya i biuro techniczne).
- II. Roboty miejskie:
 - a) bruki i chodniki (4 oddziały inżynierskie),
 - b) regulacja rz. Wisły,
 - c) mosty, wiadukty i szluzy,
 - d) tartak,
 - e) fabryka betonów, warsztaty mechaniczne i stacja doświadczalna (laboratoryum mechaniczne),
 - f) dostawa materiałów.
- III. Regulacja miasta:
 - a) biuro pomiarów,
 - b) biuro techniczne.
- IV. Inspekcja mechaniczna.

W zakres kompetencji poszczególnych podsekcji wchodzi:

- I. Korespondencja ogólna, dziennik i ekspedycja. Prowadzenie ksiąg kontroli rozchodów, asygnacje, listy płacy i ich kontrola, listy personelu, wykazy roczne. Sprawdzanie kosztorysów, rachunków i projektów technicznych. Sporządzanie kontraktów, wykazów cen jednostkowych, sprawozdań rocznych i budżetu. Opracowanie warunków licytacyjnych i kontraktowych.

Kompetencje poszczególnych podsekcji.

- II. Utrzymanie i budowa bruków i chodników, sporządzanie projektów, pomiary i niwelacje. Budowa i naprawa tam, trawersów, wałów ochronnych, bulwarów, portów, przystani i t. p. Dozór nad mostami, wiaduktami i szluzami, oraz konserwacja tychże. Sporządzanie projektów i kosztorysów. Kontrola wysokości wody na rz. Wisle. Przyjmowanie, gatunkowanie i rejestracja materiału drzewnego; wyrób kostek, nasycanie i sortowanie tychże. Sporządzanie projektów technicznych. Wyrób płyt, rur i słupów z betonu; sporządzanie projektów. Wyrób i naprawa narzędzi brukarskich, wozów, furgonów i t. p. Badania wytrzymałości materiałów, próby i demonstracje mechaniczne. Odbiór materiałów od dostawców; inwentaryzacja materiałów, instrumentów i narzędzi brukarskich; zarządzanie centralnym składem.
- III. Pomiary i niwelacje. Wyznaczanie linii regulacyjnych i poziomów w związku z budową domów. Podział i numeracja posesyi prywatnych. Wykup i ocena, wywłaszczanie nieruchomości dla celów regulacyjnych. Sporządzanie projektów regulacji i rozwoju miasta.
- IV. Kontrola urządzeń mechanicznych w fabrykach miejskich, zakładach i instytucjach, w rzeźniach, halach, szpitalach, kąpielach, teatrach, kinematografach i t. p. Zarządzanie dragą i walcem parowym.

Dział Architektoniczny składają 3 podsekcje:

Podsekcja I (kancelarya) obejmuje referaty:

- a) ogólny,
- b) buchalterę,
- c) biuro techniczne.

W zakres działalności podsekcji I wchodzi: korespondencja ogólna, dziennik, segregowanie papierów do archiwum, kontrola rozchodów, asygnacje i zaliczki, budżet, kontrakty, sprawdzanie kosztorysów, rachunków i sprawozdań z robót wykonanych, archiwum techniczne, rysunki.

Podsekcja II (roboty miejskie). Do kompetencji tej podsekcji należą: roboty nowe i konserwacyjne w domach miejskich i w budynkach, pozostających pod opieką miasta; przepisy budowlane, materiały dla Komitetu Regulacyjnego.

Podsekcja III (dozór techniczno-policyjny) obejmuje 2 referaty:

- a) Kancelaryę i archiwum,
- b) Inspekcję robót.

Do kompetencji podsekcji III należy: korespondencja w sprawach robót prywatnych, prowadzenie dziennika, segregowanie planów i korespon-

dencji archiwum, rozpatrywanie projektów nowych budowli i przeróbek w domach prywatnych, kontrola robót prywatnych, udział w komisjach dotyczących bezpieczeństwa publicznego, ekspertyzy sądowe.

W okresie sprawozdawczym odbyło się 15 posiedzeń Rady Artystycznej, na których rozpatrzono 55 spraw; 15 posiedzeń Kolegium Technicznego, na których rozpatrzono 24 sprawy i zatwierdzono 15 projektów, oraz 42 posiedzeń Prezydium, na których rozpatrzono 518 spraw.

Posiedzenia.

Sekcja Budownictwa referowała na posiedzeniach Zarządu 267 spraw.

Do kancelaryi Sekcji Budownictwa wpłynęło 2359 numerów korespondencji, z których załatwiono 2336.

Dział Inżynierski.

Wobec braku materiałów budowlanych, głównie zaś drzewa, działalność oddziałów Inżynierskich w okresie sprawozdawczym ograniczyła się do naprawy już istniejących bruków i chodników. Korzystając jednak z posiadania pewnej ilości dużej kostki granitowej oraz drobnej kostki, jak również resztek cementu, znajdującego się w składach miejskich i w fabryce betonów, inżynieria zdołała ułożyć na niektórych ulicach nowe bruki i nowe chodniki, zyskując w ten sposób kamień polny do naprawy jezdni z tegoż kamienia.

Zbudowano nowy bruk z dużej kostki granitowej, na posadzce betonowej grubości 20 cm., na ul. Wareckiej przy gmachu poczty. Ogólnej powierzchni 1003.01 m² za sumę 15745 rb. 93 kop.

Budowa nowych bruków.

Koszt budowy 1 m² wraz z materiałami wyniósł 15 rb. 70 kop.

Wykonano bruki drobnokostkowe (mozajkowe) z kostek granitowych i bazaltowych, wysokości 8—10 cm., układając je w łuki równoległe na posadzce betonowej grubości 15 cm., na ul. Kanonia i Dziekania, placu Wareckim i ul. Mokotowskiej (od № 65 do pl. Aleksandra), na powierzchni 1952.03 m² za sumę 18583 rb. 73 k.

Koszt budowy 1 m² wyniósł 9 rb. 52 kop.

Ułożono bruki z kamienia polnego na ul. Solec (od Zagórnej do Intendentury), Środkowej (przedłużono do łaźni wojsk niemieckich), Bezimiennej (pomiędzy Małą i Wileńską) oraz zabrukowano skarpe od Al. Jerozolimskich do Smolnej-Dolnej, na ogólnej powierzchni 9071.15 m², kosztem 8656 rb. 72 kop.

Roboty te polegały bądź na przebrukowaniu powierzchni ulicy ze zmianą jej profilu, ze znacznym podwyższeniem poziomu i ułożeniem chodników (ul. Solec), — bądź na zabrukowaniu powierzchni, dotychczas pozbawionych jakiegokolwiek bruku.

Ułożono chodniki betonowe na ul. Kanonia i Dziekania, Wielkiej (od Hożej do Wilczej), Sewerynowku, Wareckiej, Bezimiennej (od Małej do Wileńskiej), ogółem 3544.44 m² kosztem 11558 rb. 27 k.

Wykonano je z płyt betonowych, układanych na warstwie piasku grubości 5 cm.; spoiny między płytami wypełniano zaprawą cementową, lub piaskiem.

Do budowy chodników posiłkowano się głównie płytami betonowymi, wyrobionymi w miejskiej fabryce przed okresem sprawozdawczym, niemniej jednak zużyto również i tę ilość, jaką fabryka betonów zdołała wyprodukować później.

Nowych bruków drewnianych w r. 1915 nie budowano ze względu na wysoką cenę drzewa i trudności związane z dowozem. Zakupione w nieznacznej ilości drzewo użyte było wyłącznie do naprawy istniejących bruków drewnianych.

Konserwacja bruków.

Robota całkowitej zmiany bruku drewnianego polegała na zamianie starych, zużytych kostek na nowe, układane na istniejącej posadzce betonowej.

Do zmiany bruku użyto kostek I-ej klasy wysokości 5", po części rżniętych w tartaku miejskim i nasyconych (w braku kreozotu i koperwasu miedzi) siarczanem żelaza, po części zaś pochodzących z bruku drewnianego, usuniętego ze zniszczonych przęsł mostu ks. Poniatowskiego i nasyconych kreozotem.

Powyższe roboty zostały dokonane na ul. Nowy-Świat i pl. Św. Aleksandra na powierzchni 4947.62 m², za ogólną sumę 21837 rb. 75 kop.

Średni koszt zmiany 1 m² bruku drewnianego, licząc robocizną i materiały, wynosił 4 rb. 41 kop.

Dokonano całkowitego przełożenia bruku drewnianego na placu Św. Aleksandra, ul. Kruczej (od Jerozolimskiej do Hożej), Chmielnej przy Marszałkowskiej, Św.-Krzyskiej (od Nowego-Światu do Włodzimierskiej) i dla III oddziału Straży Ogniowej, na ogólnej powierzchni 7577.25 m², kosztem 3015 rb. 75 kop. Koszt przełożenia 1 m² wynosił 40 kop.

Wykonano drobną naprawę bruków drewnianych na różnych ulicach miasta, na ogólnej powierzchni 13714 m², za sumę 18995 rb. 64 kop.

Średni koszt naprawy wynosił na 1 m² 1 rb. 38 kop.

Do kosztów poszczególnych rodzajów konserwacji należy dodać drobne wydatki, związane z tego rodzaju robotami, na naprawę narzędzi, kupno nafty i świec do latarni ostrzegawczych, benzyny do lamp, używanych przy robotach w porze nocnej i t. p. Te drobne wydatki stanowiły w okresie sprawozdawczym sumę: 150 rb. 11 kop. + 100 rb. = 250 rb. 11 kop., a zatem ogólny koszt konserwacji bruków wynosił:

całkowita zmiana kostek	Rb. 21837.75
całkowite przełożenie kostek	„ 3015.75
drobne naprawy	„ 18995.64
„ wydatki	250.11
	<hr/>
	Razem rb. 44099.25.

A ponieważ w okresie sprawozdawczym ogólna powierzchnia bruków drewnianych w Warszawie wynosiła 301083m², przeto średni koszt konserwacji i remontu tych bruków w okresie od 1 sierpnia do 31 grudnia 1915 r. stanowi na 1 m² kop. 14,6.

Wskutek żądania władz okupacyjnych posypywano bruki drewniane piaskiem lub drobnym żwirem podczas ślizgawicy i deszczu. W tym celu zużyto powyższych materiałów na sumę rb. 629.65, robocizna kosztowała rb. 1185.25 ogólny więc koszt posypywania bruków drewnianych wynosił rb. 1814 k. 90 (0,6 kop. na 1 m²).

Dokonano naprawy bruków z kamienia polnego na ogólnej powierzchni 139553.66 m² kosztem rb. 75715 k. 80.

Naprawa polegała na całkowitem przebrukowaniu, jako też na częściowej reparacji uszkodzonych bruków.

Do sumy ogólnej, rzeczywiście wydatkowanej,	. . .	rb. 75715.80
dodać należy: wartość remanentowego kamienia polnego		
w ilości 397,48 m ³ po cenie rb. 6 k. 30.	. . . „	2504.12
		<hr/>
Razem	rb. 78219.92

Suma rb. 78219 k. 92 przedstawia właściwy koszt naprawy bruków z kamienia polnego w okresie sprawozdawczym.

Średni koszt ogólny na 1 m² remontu, licząc robotę i materiały, wynosił rb. 0.54.

Ponieważ powierzchnia bruków z kamienia polnego w Warszawie w okresie sprawozdawczym wynosiła 1363186m², przeto średni koszt konserwacji i naprawy 1 m² tych bruków wynosił kop. 5,7.

Dokonano remontu bruków z kostek granitowych, przyczem przebrukowano ul. Warecką (od № 11 do Nowego Światu) i Konstancyńską na ogólnej powierzchni 3797 m² kosztem rb. 2041 k. 76, oraz naprawiono bruki granitowe na przestrzeni 731 m² na sumę rb. 1572 k. 39.

Ogólna powierzchnia naprawionych bruków granitowych wynosi 4529.07 m², zaś ogólny koszt rb. 3614 k. 15.

Ogólna powierzchnia bruków granitowych w mieście wynosiła 417325 m², przeto średni koszt konserwacji i naprawy tych bruków w okresie od 1 sierpnia do dn. 31 grudnia 1915 r. stanowi na 1 m² kop. 1 (0,805).

Dokonywano naprawy dróg szosowych w miejscach uszkodzonych lub zużytych z przywróceniem właściwego profilu.

Roboty wykonano na powierzchni 321 m² za sumę rb. 330 k. 88, która obejmuje koszt robocizny i koszt przygotowania tłuczni ze starego brakowanego kamienia.

Koszt naprawy 1m² wynosił rb. 1.03.

Przy ogólnej powierzchni dróg szosowych w Warszawie 12178m² średni koszt naprawy w okresie sprawozdawczym wynosił kop. 27 na 1 m².

Naprawiono bruki drobnokostkowe na powierzchni 1117.94 m² za sumę rb. 4720.49.

Ogólny koszt 1 m² wynosił rb. 4.22.

Przy ogólnej powierzchni bruków drobnokostkowych w Warszawie 69362m² średni koszt naprawy wynosił kop. 16 na 1 m².

Naprawiono chodniki betonowe na powierzchni 22746.37 m² kosztem rb. 10470 k. 52.

Średni koszt naprawy 1 m² wynosił rb. 1.

Roboty regulacyjne na rzece Wiśle. Roboty przy regulacji na rz. Wiśle i na wale Miedzeszyńskim były wykonywane zarówno przez przedsiębiorców, jak i sposobem gospodarczym.

A) Roboty wykonane przez przedsiębiorców w granicach miasta.

a) Całkowity remont ul. Steinkellera, wykonany przez firmę „Hopferstanda i Goldgrama” (270 m ² przy ulicy Jerozolimskiej)—wyniósł	rb.	194.61
b) Taż firma przełożyła na ul. Steinkellera chodniki 1057 m ² , kosztem	”	1198.41
c) Budowę 312 metr. bież. baryery żelaznej na Górnem Nadbrzeżu wykonała firma „Wł. Gostyński i S-ka” za sumę	”	1844.57
koszt budowy 1 m. bież. wyniósł	rb.	5,87 ^{1/2} .

B) Roboty wykonane sposobem gospodarczym dzielą się na:

- A. Spowodowane warunkami wojennymi, lub zleceniami niemieckich władz okupacyjnych:
a) zabrukowanie dojazdu do mostu palowego „Marszałkowskiego” na powierzchni 1403,09 m ² kamieniem polnym, przyczem wykonano roboty ziemne przy podsypianiu plantu. Koszt ogólny wraz z materiałami wyniósł	rb.	1461,18
b) obrąbywanie lodu w porcie Czerniakowskim i przesuwanie domków nawodnych	”	187.34
- B. Normalne roboty regulacyjne:
a) plantowanie powierzchni skwerów nad Wisłą	”	856.73
b) budowa tamy na Solcu wraz z podsypianiem brzegu	”	1280.83
c) podniesienie poziomu terenu między ul. Karową i młynem Nadwiślańskim	”	1170.21
d) naprawa wału ochronnego na byłej Wilczej Wyspie, oraz nasypu przy dojeździe do mostu ks. Poniatowskiego, rozkopanych przez ustępujące wojska rosyjskie	”	685.86
e) podsypianie brzegu koło ścianki szczelnej w „Łasze”	”	852.41

f) odkopywanie skarpy na bulwarku i odwożenie ziemi na plant	„	484.81
g) plantowanie śmieci koło mostu kolejowego	„	746.34
h) obrukowanie skarpy około mostu ks. Poniatowskiego kostkami granitowymi na zaprawie cementowej na powierzchni 917m ² —(materiały kosztowały rb. 70 kop. 50)	„	344.00
i) budowa schodów betonowych wprost stacji elektrycznej (materiały rb. 69 kop. 55)	„	247.87
j) drobne roboty: sortowanie kamienia, przewóz szabru na Pradze i t. p.	„	545.87

Wydano na roboty w granicach miasta rb. 11831.04

a) budowa mostu przejazdowego przez kanał około Gocławia—(materiały rb. 470.83)	828.68	Wał Miedzeszyński.
b) naprawa wału Miedzeszyńskiego, rozkopanego przez wojska rosyjskie	1162.40	

Wydano na roboty wału Miedzeszyńskiego Rb. 1991.08

Ogółem wydano na roboty regulacyjne na rzece Wiśle „ 13822.12

Wobec żądania władz okupacyjnych odbudowy mostów, zniszczonych przez ustępujące wojska rosyjskie, oddział mostów Sekcji Budownictwa miał wiele trudnych zadań do rozstrzygnięcia. **Mosty i wiadukty.**

Pod kierunkiem Sekcji wykonano budowę pomostu tymczasowego pod rury wodociągową i gazową, długości ogólnej 158,50 m. b. z chodnikiem i poręczami. Roboty zostały wykonane przez firmę „Bracia Horn i Rupiewicz” za ryczałtową sumę rb. 22819.61 kop. Projekt wzmiankowanego pomostu wykonany został przez kierownika oddziału mostów. **Most Kierbedzia.**

Z chwilą przystąpienia przez władze okupacyjne do odbudowy zniszczonych przeseł mostu Kierbedzia, Sekcja Budownictwa dokonała rozbiórki wzmiankowanego pomostu, przyczem firma „B. Horn i Rupiewicz” wypłaciła kasie miejskiej za materiał drzewny rb. 2000.

Odbudowę mostu władze okupacyjne powierzyły firmom niemieckim „Ph. Holzman & Co” i „C. Jucho” przyczem przyjęty został za podstawę do projektu wykonawczego szkic dzwigarów, przedstawiony przez dział mostów Sekcji Budownictwa.

Wykonano cały szereg projektów aby umożliwić prowadzenie robót w tak trudnych i niebezpiecznych warunkach. Roboty powierzono firmie „K. Rudzki”. **Most Poniatowskiego.**

W pierwszych dniach października rozpoczęto roboty przygotowawcze, związane z rozbiórką i usunięciem z koryta rzeki zniszczonych części

mostu oraz wzniesiono różnego rodzaju budynki robocze i urządzenia pomocnicze.

Wkrótce potem zaczęto rozbierać podłoże betonowe i żelbetowe w uszkodzonych przęsłach (kostki drewniane i płyty asfaltowe uprzątęła poprzednio inżynierka miejska) oraz rumowiska filaru № 5, a więc ciosy licówkowe i kamień łamany.

Rozbiórkę podłoża betonowego i żelbetowego w przęsłach № 5 i 6 prowadzono jednocześnie i zupełnie równomiernie, a to z obawy, by równowaga chwilowa, w jakiej się te przęsła po wybuchu znalazły, nie została przez to naruszona, dźwigary zaś nie zawaliły się ostatecznie. Obawy te pociągnęły za sobą konieczność wzmocnienia rumowisk, na których osiadła górna część filaru № 3 po wybuchu, wspierająca dźwigary sąsiednich przęseł.

W tym celu rumowiska owe obsypano piaskowcem, otrzymanym z rozbiórki dawnego bulwarku Steinkellerowskiego, do czego użyto około 300m³ kamienia.

W podobny sposób wzmocniono filar № 2, używając zamiast piaskowca grubego łom betonowy w ilości 430m³.

Po usunięciu z jezdni i chodników betonu i żelbetu przystąpiono do rozbiórki słupów oświetleniowych, balustrady, obrzeża, szyn tramwajowych, rur gazowych, beleczek chodnikowych i t. p., wreszcie zaczęto rozmontowywać i uprzątać z przęseł praskich blachy nieckowe, belki poprzeczne i podłużne, pasy górne, słupki i skosy oraz tężniki poprzeczne.

Z rozmontowaniem części na przęsłach warszawskich należało zacząć ze względu na konieczność poprzedniego oparcia tychże przęseł na rusztowaniach.

W tym też celu zaczęto sprowadzać drzewo, oraz ustawiać na barkach kafary—ręczny i parowy do wbijania pali pod rusztowania. Ze względu na trudności w dostawie drzewa do dn. 6 grudnia wbito 226 pali oraz ustawiono 5 kozłów.

W dniu 6 grudnia lody na Wiśle ruszyły, łamiąc i zabierając większość wykonanych do dnia tego rusztowań.

Pomimo takiego stanu rzeczy przerywać roboty nie było można, gdyż władze wojskowe nalegały na przyspieszenie robót i usunięcie przynajmniej trzech dźwigarów od strony północnej (z liczby siedmiu) w przęsłach №№ 3 i 4 nie później niż do połowy stycznia, a to ze względu na budowę mostu prowizorycznego, którego wykonanie władze powierzyły firmom niemieckim „Berger” i „Flander” na rachunek miasta (kosztem 900000 marek).

Należało tedy zaniechać budowy rusztowań zwykłych, t. j. stojących, i zastosować rusztowania wiszące; do dn. 1 stycznia r. b. ustawiono na przęsłach №№ 3 i 4 kilkanaście gotowych więzarów.

Roboty prowadzono w dzień i w nocy; odpowiednio do tego zorganizowano stałe dyżury osób dozoru technicznego.

Koszty robót wynosi rb. 152000.

Niezależnie od robót powyższych oddział mostów pracował nad odtworzeniem tych rysunków konstrukcyjnych mostu ks. Poniatowskiego, które w chwili ewakuacji władz rosyjskich zostały wywiezione do Rosyi, a które niezbędne są, tak podczas obecnej rozbiórki mostu, jak i do przyszłej odbudowy. Odtworzono tym sposobem cztery rysunki filarów.

Jednocześnie wykończono album pamiątkowe budowy mostu i dojazdów, który b. Komitet budowy postanowił wydać z funduszu, umyślnie na ten cel przeznaczonego.

W okresie sprawozdawczym opracowano liczne rysunki albumowe różnych części mostu, a mianowicie: strażnic, pawilonów, wsporników do lamp elektrycznych, schodów, przejazdów i t. p., jak również wiele tablic, wykresów i rysunków pomocniczych.

Rysunki albumowe.

Wykończono obliczenie pomostu żelaznego na wiadukcie wraz z odpowiednimi tablicami i wykresami.

Obliczenia.

Z drobniejszych prac oddziału mostów wymienić należy sporządzenie dwóch kosztorysów wraz z objaśnieniem technicznym i planem sytuacyjnym na rozbiórkę schodów drewnianych obok ściany oporowej przy ulicy Śmolnej.

Wobec drożyzny materiału drzewnego i trudności dostawy, działalność tartaku w okresie sprawozdawczym była znacznie mniejsza niż lat ubiegłych; gdy dawniej w ciągu 1 miesiąca dostarczano na tartak średnio 800 m³ bali sosnowych do wyrobu kostki, w okresie sprawozdawczym, t. j. w ciągu 5 miesięcy, dostarczono tych bali zaledwie 575,5 m³ na sumę 13208 rb. 90 kop.

Tartak.

Materiał powyższy został na tartaku rozgatunkowany, obmierzony i przyjęty.

Bale porznięto na kostkę, tę ostatnią poddano nasyceniu siarczanem żelaza (w braku kreozotu) i część jej oddano do budowy bruków.

Jednocześnie prowadzone były roboty około odbudowy spalonych w r. 1914 części tartaku, a mianowicie:

- a) Wzniesiono wielką halę murowaną („kreozotownię“) dla pomieszczenia 2-ch kotłów żelaznych, służących do nasycania kostek; ustawiono 3 wielkie zbiorniki żelazne do kreozotu, kompresor powietrzny, elektromotor i pompę, tudzież urządzono garaż dla wózków, w których kostka wprowadzana jest do kotła.
- b) Miejskowa podręczna ślusarnia wykonała wiele części żelaznych, potrzebnych do budowy wzmiankowanej hali.
- c) Ułożono w tartaku rury wodociągowe i ściekowe, oraz urządzono kolejkę długości 160 m. bież. do przewożenia kostek.
- d) Zbudowano parkan na długości 120 m. bież.

Poniżej wyszczególnione materiały przyjęte zostały od dostawców kontraktowych przez kierownika oddziału dostaw w obecności kierowników tych robót, do których materiały były dostarczone. Dostawy materiałów.

Obmierzono i przyjęto od przedsiębiorcy J. Sobieszka:

Żwiru m ³	2092,46	na sumę	Rb.	14834.30	
Piasku „	4845,91	„ „	„	10021.96	24856.26

Obrzeży piaskowcowych do chodników przyjęto 36,28 mtr. bież. na sumę Rb. 105.57

Bali sosnowych do wyrobu kostek drewnianych w tartaku miejskim obmierzono i przyjęto 400 m³ na sumę . . „ 15000.00

Ogółem przyjęto materiałów na sumę . . Rb. 39961.83

Ilość zleceń na dostawę powyżej wymienionych materiałów wynosi — 160.

Rachunków sprawdzono 86 na sumę rb. 26788.

A) Opracowano projekt regulacji ul. Parkowej od strony ogrodu No-Regulacja wo-Belwederskiego w związku z uregulowaniem stacji kolejki Wilanowskiej, miasta. zjazdu i szosy Belwederskiej, oraz B) przedłużeniem Alei Belwederskiej w kierunku Mokotowa. Projekt ten został przekazany Komisji Robót Publicznych K. O. m. W.

C) Opracowano projekt przedłużenia Alei Jerozolimskiej na prawym brzegu Wisły przez grunta pp. Natansona i Łączyńskiego z odnogą do szosy Grochowskiej.

D) Opracowano projekt regulacji ul. Grochowskiej.

E) „ „ „ posesyi „Rozdroże” na rogu Alei Ujazdowskiej i ul. Koszykowej.

F) Wykonano plany:

- a) połączenia ul. Hypotecznej z ulicami Bielańską i Kapucyńską;
- b) regulacji ul. Królewskiej naprzeciwko Soboru;
- c) „ ul. Polnej i Nowowiejskiej oraz ronda przed Politechniką;
- d) „ ul. Targowej, Esplanadowej i Śliwickiej na Pradze;
- e) „ ul. Petersburskiej na Pradze.

Wszystkie wymienione prace wykonane zostały na żądanie Komisji Robót Publicznych.

I. Przedstawiono wyjaśnienia i wnioski w następujących sprawach regulacyjnych:

- A) o niezastosowaniu się do linii regulacyjnej przy budowie domu № 48 przy ul. Nowolipie;
- B) o wymianie gruntów z gm. Ewangelicką przy regulacji ul. Erywańskiej i Mirowskiej;

- C) przyjęcie ulicy prywatnej naprzeciwko dworca kolei Petersbur-
skiej;
- D) regulacji nieruchomości № 2624 od strony Wisły;
- E) „ „ przy zbiegu ul. Płockiej i Tynej-Młynarskiej;
- F) „ „ ul. Sieleckiej;
- G) „ „ № 3/914 przy ul. Środkowej;
- H) „ „ №№ 1, 2, 3 przy ul. Kazimierowskiej;
- I) przystąpiono do pomiaru gruntów (około 60 morgów), przeznaczo-
nych na rozszerzenie cmentarza św. Wincentego;
- J) omawiano sprawę nowej ulicy przez skład miejski № 6598 przy ul.
Łazienkowskiej;
- K) załatwiono sprawę zamiany gruntów z gminą Ewangelicką;

II. Przedstawiono wyjaśnienia i wnioski w sprawach *hypotecznych*
i *gruntowych*:

- A) w sprawie gruntów przy cerkwi św. Magdaleny;
- B) podziały posesyi №№ 6582, 5452, 6657, 5304 przy ulicy Łazien-
kowskiej;
- C) w sprawie nieruchomości №№ 5404 i 5406 na placu Parysowskim
- D) „ „ № 1875 przy ulicy Rybaki;
- E) o oddaniu części placu miejskiego pod budowę kościoła przy ulicy
Łazienkowskiej;
- F) w sprawie gruntów i placów:
nieruchomości № 6802/3 przy ul. Grochowskiej;
- G) „ „ „ 6221 „ Natolińskiej;
- H) „ „ „ 3108 „ Elektrycznej;
- I) „ „ „ 2955 „ Solec;
- J) „ „ „ 6333 „ „
- K) „ „ „ 1686 „ Hożej;

Prócz tego załatwiono szereg spraw, dotyczących: kaucyi za zajęte
grunty miejskie, wykuszów, inwentarza tramwajów konnych, przeprowadze-
nia linii tramwajowej na Powiśle, kolejek podjazdowych.

Do projektu wielkiej Warszawy wykonano kilka prac pomniejszych.

**Inspekcja
mecha-
niczna.** Kierownik Inspekcji na mocy uchwały Zarządu miasta, mianowany został
członkiem komisji gospodarczych: zakładu spalania śmieci, zakładu dezyn-
fekcyjnego, pralni oraz domu izolacyjnego i w komisjach tych piastuje
urząd przewodniczącego.

Powyższe komisye odbyły 20 posiedzeń w biurach Sekcji Sanitarno-
Lekarskiej.

Dokonano 15 odwiedzin inspekcyjnych w zakładach wzmiankowanych,
sprawdzono ich działalność, kontrolowano księgi i rachunki.

Kierownik Inspekcji sprawdzał działalność instalacji ogrzewania cen-
tralnego w gmachach miejskich jak: szpitale, ratusz, szkoły, rzeźnie i t. p.,

odwiedzin inspekcyjnych dokonano ogółem 30. Rezultatem tych spraw-
dzań był cały szereg objaśnień, wskazówek i porad technicznych, dotyczą-
cych obchodzenia się z kotłami parowymi, z paliwem, wentylacją, ogrze-
waniem i t. p.

Inspekcja mechaniczna miała nadzór nad robotami remontowymi
przy instalacjach, prowadzonymi z polecenia Sekcji Budownictwa i Sekcji
Dostaw Nakazanych: w gmachu ratusza, w szkole przy ul. Drewnianej i w wię-
zieniu przy ul. Dzikiej.

W okresie sprawozdawczym draga pracowała w ciągu 20 dni w porcie **Draga**
przy ul. Czerniakowskiej, pogłębiając, na żądanie władz niemieckich, **miejska.**
wejście do tegoż portu.

Węgiel, oraz materiały pomocnicze, jak: smary, nafta, odpadki baweł-
niane — dostarczane były przez władze okupacyjne. Ogólna ilość zużytego
węgla wyniosła 600 pudów.

Niezależnie od wzmiankowanych materiałów użyte były przy tej ro-
bocie inne materiały, nabyte z funduszków miejskich na sumę rb. 51 k. 42.

Draga usunęła z dna około 3450 m³ piasku, pracując na powierzchni
85 × 22 = 1870 m²; uzyskane średnie pogłębienie — 85 m.

Koszt robocizny wyniósł Rb. 306 k. 22.

Ogólny koszt wzmiankowanej roboty wraz z nabytymi przez Sekcję
materiałami wynosi: Rb. 357 k. 64.

Dział Architektury.

Czynności Architektury miejskiej grupują się w działach następu- **Podział**
jących: **czynności.**

- A. roboty w 70 domach miejskich;
- B. roboty w 26 szpitalach i przytułkach, pozostających w zawiadywa-
niu miasta;
- C. roboty nakazane do wykonania w gmachach rządowych;
- D. dozór techniczno-policyjny nad budowlami prywatnymi w mieście
Warszawie, na Pradze i na wszystkich przedmieściach, razem w 27
okręgach straży obywatelskiej.

W domach miejskich wykonywano roboty mniejsze, niezbe- **Roboty**
dne, jak również kończono roboty zaczęte dawniej; ogółem wykonano 83 **miejskie.**
roboty na sumę rb. 72563 k. 52.

W szpitalach i przytułkach, oprócz drobnych robót wyko-
nano następujące większe:

- a. doprowadzono do porządku budynki w szpitalu Przemienienia Pań-
skiego na Pradze kosztem rb. 10469 k. 74.

- b. urządzono nowy szpital dla cholerycznych przy ul. Lubelskiej na Pradze, na nieruchomości fabryki „Wojciechów”, kosztem około 4700 rb.
- c. urządzono nowy szpital dla chorych zakaźnych na Pradze przy ul. Brzeskiej № 12, kosztem około 3500 rb.
- d. ukończono roboty przy urządzaniu przytułków centralnych dla bezdomnych chrześcian na Woli i dla bezdomnych żydów na Lesznie; w okresie sprawozdawczym wykonano roboty na sumę 6600 rb.
- e. ukończono roboty drobne przy odnawianiu szpitali i przedstawiono 16 sprawozdań rachunkowych na ogólną sumę rb. 7142 k. 95.

W domach rządowych wykonano cały szereg mniejszych i większych przeróbek. Zapotrzebowań ze strony władz niemieckich w okresie sprawozdawczym było 148. Większe roboty wykonano następujące:

- a. przeróbki w szpitalu Ujazdowskim, które wyniosły około 15000 rb.;
- b. urządzenie nowego zakładu dezynfekcyjnego na Pradze, którego koszt wyniesie około 30000 rb.;
- c. roboty w koszarach w Mokotowie kosztem około 50000 rb.;
- d. w gmachu b. Izby Obrachunkowej kosztem około 10000 rb.;
- e. przerobienie elewatora na Powązkach na szpital dla 2000 chorych kosztem 70000 rb.;
- f. roboty w budynkach więzienia w Mokotowie przy ul. Rakowieckiej, dotychczas na sumę 10000 rb. (przewiduje się znacznie więcej);
- g. urządzenie szpitala specjalnego dla kobiet zarażonych, przy ul. Zakroczymskiej № 6, kosztem 40000 rb.;
- h. roboty w Zamku Królewskim, które wyniosły około 20000 rb. i wiele innych.

Ogółem koszt robót budowlanych w okresie sprawozdawczym wynosił około 400000 rb.

Dozór techniczno-policyjny. Dozór techniczno-policyjny był zajęty rozpatrywaniem projektowanych nowych robót i przeróbek, kontrolą wykonywanych robót na miejscu, sprawdzaniem na gruncie kwestyi spornych i możliwości udzielania pozwoleń na otwieranie zakładów.

Dozór techniczno-policyjny został zorganizowany w obecnym składzie 15 września r. z. Od tego czasu do końca roku czynności jego przedstawiają się w sposób następujący:

- a. udział w 19 posiedzeniach technicznych, rozpatrujących projekty i przepisy budowlane;
- b. 280 oględzin dla zbadania stanu budowli zakwestyonowanych, wydania opinii o możliwości nowej budowy, przeróbki lub zastosowania lokalu na cel proponowany.
- c. stały dozór nad robotami prowadzonymi w mieście i na przedmieściach w 32 domach.

Niezależnie od powyższej działalności Architektura miejska była zajęta czynnościami: Różne
czynności.

- a. opracowaniem przepisów budowlanych;
- b. opracowaniem regulaminu dla kinematografów;
- c. uzupełnianiem rysunków domów miejskich;
- d. sporządzaniem projektów zakładu dezynsekcijnego, domu dla Straży na Brudnie, rozplanowaniem placu przed kościołem św. Floryana na Pradze.

Biuro techniczne sprawdziło 211 rachunków na ogólną sumę 158.466 rb. 32 kop. Oprócz tego w kilkudziesięciu wypadkach były wskazywane ceny na robocizną na żądanie władz okupacyjnych.

W biurze działu Architektury prowadzone są cztery dzienniki, które w okresie sprawozdawczym otrzymały i załatwiły 1254 akt różnych; dziennik ogólny prowadzony jest w Sekcji Budownictwa, gdzie papiery są segregowane i odsyłane do właściwych referatów.

Prezydium obu działów: Inżynierskiego i Architektury składają: przewodniczący (do 1 grudnia 1915 r.) inż. A. Załuski; kierownicy działów: Inżynierskiego—J. Furnhjelm i Architektonicznego—S. Szyller; członkowie obywatelscy: inż. S. Henisz, bud. J. Heurich (od 5 sierpnia), inż. A. Popławski (do 28 sierpnia). Skład osobisty
Sekcy'.

Kierownicy podsekcji działu Inżynierskiego: Robót miejskich—inżynierowie: Z. Sznuć, Z. Klamborowski, Z. Mańkowski, M. Zdziennicki, T. Balicki B. Plebiński, H. Makowiecki i S. Szczeniowski.

Regulacyi miasta — inż. Cz. Rudnicki.

Inspekcyi mechanicznej — inż. L. Knauff.

Sekcja VII Wodociągów i Kanalizacji.

Organizacja. Sekcja VII obejmuje 2 działy: Eksploatacy i Budowy, które składają się z oddziałów, ześrodkowujących czynności poszczególnych organów Sekcji:

Dział Eksploatacy składają oddziały:

- a) Kancelarya i rachuba,
- b) Stacja pomp rzecznych,
- c) Stacja filtrów,
- d) Stacja pomp kanałowych przy ulicy Dobrej,
- e) Stacja pomp kanałowych w Gołędzinowie,
- f) Inspekcja sieci rur wodociągowych i kanałów,
- g) Inspekcja kanalizacji i nieruchomości,
- h) Biuro pomiarów,
- i) Oddział gospodarczy.

W skład działu Budowy wchodzi:

- a) oddział na stacji filtrów,
- b) oddział układania rur wodociągowych,
- c) oddział budowy kanałów
- i d) kaskada.

Roboty przy budowie wodociągów i kanalizacji prowadzone były pod nadzorem Komitetu budowy.

Posiedzenia i ważniejsze sprawy. Pierwsze posiedzenie Sekcji odbyło się dnia 10 sierpnia. Od tej daty do 31 grudnia roku 1915 Prezydium odbyło 39 posiedzeń, na których rozpatrzono 632 sprawy; z tej liczby 205 spraw przekazano Zarządowi miasta.

Ważniejsze z załatwionych spraw w okresie sprawozdawczym były: Wypracowanie instrukcji dotyczących załatwiania wewnętrznych spraw

Sekcji.

Rozpatrzenie budżetu Sekcji na czas od 1 sierpnia do 31 grudnia roku 1915.

Rozpatrzenie etatu osobowego na rok 1916-ty.

Rozpatrzenie projektu organizacji nabywania materiałów i dokonywania reparacji w oddziałach Sekcji.

Rozpatrzenie projektu pozycji dochodowych i rozchodowych do budżetu miejskiego na rok 1916-ty.

Wniesienie do budżetów rozchodowych poszczególnych Sekcji na rok 1916-ty opłaty za wodę i kanały z domów i przedsiębiorstw miejskich.

Dział Eksploatacji.

W okresie sprawozdawczym dostarczono dla miasta górnego 8132412 metrów sześciennych wody, a dla dolnego 729603 m³., czyli razem 8862015 m³.

Z powodu zerwania mostu Kierbedzia dostarczanie wody filtrowanej na Pragę rozpoczęło się 27 września, po ułożeniu rury prowizorycznej na moście drewnianym poniżej mostu Kierbedzia. Do tego czasu Praga otrzymywała wodę ze studzien artezyjskich, znajdujących się w posesjach b. „Monopolu” i „Rektyfikacji” przy ul. Ząbkowskiej.

Przeciętne dzienne zużycie wody w mieście wynosiło 63300 m³, przy dziennym maximum 73886 i przy minimum 53398 m³.

W poszczególnych miesiącach miasto zużywało następujące ilości wody:

sierpień (od 14 do 31).	1232119 m ³ .
wrzesień	1999139 „
październik	1969255 „
listopad	1805302 „
grudzień	1856200 „

Połączono z wodociągiem 10 nieruchomości, z kanałami 36; w dniu 1 stycznia roku 1916 ilość nieruchomości połączonych z wodociągiem dosięgła 6105, zaś połączonych z kanałami—4691.

Zdrowotność dostarczanej miastu wody sprawdzana jest codziennie przez stałego lekarza-bakteryologa na stacji filtrów i raz na tydzień w laboratorium bakteriologicznym d-ra Palmirskiego.

Woda z sieci rur wykazała przeciętną ilość bakterii 18 w 1 cm³, maximum 55, minimum 4.

Bakterii chorobotwórczych nie ujawniono ani razu.

Węgiel do stacji wodociągowo-kanalizacyjnych, stanowiący główną pozycję wydatków na materiały, czerpano z zapasów, następnie dostarczała go Sekcja Opałowa przy Komitecie Obywatelskim m. Warszawy, zaś od 15 października firma S. i M. Bergson. W dniu 31 grudnia 1915 roku posiadano zapas dostateczny na 100 dni działania stacji.

Wydatki na administrację, dozór techniczny i robociznę wyniosły rubli 169363 k. 40, na materiały rubli 214451 k. 07.

Działalność poszczególnych oddziałów przedstawia się jak następuje:

Kancelarya koncentruje wszystkie sprawy oddziałów i prowadzi korespondencję Sekcji. Kancelarya
i rachuba.

W okresie sprawozdawczym do kancelaryi Sekcji Wodociągów i Kanalizacji wpłynęło numerów korespondencji 4362, wysłano 3598.

Przyjęto 2 podania o połączenie nieruchomości z wodociągiem i 3 o połączenie z kanałami.

Sporządzono rejestry biercze za przebór wody w 1-em półroczu 1915 roku i rejestry na opłatę minimalną za wodę i kanały za kwartał IV-ty roku 1915 oraz za kwartał 1-szy 1916 r.

Stacja pomp rzecznych. Stacja pomp rzecznych podała na stację filtrów 10065282 m³ wody, co stanowi 71894 m³ przeciętnie na dobę. Dienne maximum podanej wody wyniosło 85887 m³, a minimum 52401 m³.

Tabela ilości podanej wody, wykazanej pracy mechanicznej i zużytego węgla w poszczególnych miesiącach.

M i e s i ą c e	Ilość podanej wody w m ³	Praca w miljonach kg.	Zużyto węgla tonn.
sierpień (od 14 do 31)	1433749	57053	316
wrzesień	2366799	93092	541
październik	2322968	90197	471
listopad	1965820	74116	449
grudzień	1975946	72544	458
Razem	10065282	387002	2235

Stacja Filtrów.

Przez osadniki stacji filtrów przeszło ogółem 10065282 m³ wody.

Woda surowa zawierała przeciętnie 60 g. zawiesin w 1 m³ przy krańcowych liczbach 139 i 14; ilość bakterii w 1 cm³ wody surowej przeciętnie wyniosła 2762, maximum 16200, minimum 360, zależnie od wysokości poziomu wody w Wiśle.

W wodzie, która przeszła przez osadniki, znajdowało się przeciętnie 19 gramów zawiesin w 1 m³ i 2209 bakterii w 1 cm³ przy krańcowych ilościach: dla zawiesin 54 i 6, dla bakterii 12850 i 163. Zatem w osadnikach zostało zatrzymanych przeciętnie 68% zawiesin i 20% bakterii.

27 czynnych filtrów pracowało 3580 filtro-dni.

Oczyszczono 121 filtrów o ogólnej powierzchni 273166 m² i zdjęto brudnego piasku 3857 m³. Dla uzupełnienia warstwy filtrującej zużyto 1640 m³ czystego piasku.

Wody filtrowanej otrzymano 8966390 m³.

Najwyższe ciśnienie w filtrach dochodziło do 111 cm., a największa szybkość filtracji do 104 m/m na godzinę.

Ilość bakterii w 1 cm³ wody filtrowanej wahała się w granicach od 2 do 284 przy przeciętnej 28. Sprawność filtrów pod względem bakteriologicznym wyniosła 99%.

Płóczka piasku pracowała 768 godzin; w tym czasie przemyła 3662 m³

brudnego piasku, zużywając 25561 m³ wody filtrowanej, 3021 kilowat-godzin energii elektrycznej i dostarczyła 3296 m³ czystego piasku.

Maszyny podały do górnego miasta 8132412 m³ wody, co stanowi dziennie przeciętnie 58089 m³. Dienne maximum podanej wody wynosiło 70571, a minimum 46098 m³.

Tabela ilości podanej wody, wykonanej pracy mechanicznej i zużytego węgla w poszczególnych miesiącach.

M i e s i ą c e	Ilość podanej wody w m ³	Praca w miljonach kg.	Zużyto węgla tonn.
sierpień (od 14 do 31)	1185079	34566	185
wrzesień	1910939	55038	318
październik	1790575	51265	295
listopad	1611877	45988	289
grudzień	1633942	46907	315
Razem	8132412	233764	1402

Maszyny przepompowały z dolnego miasta do głównego kanału „C” 1703972 m³ ścieków, co stanowi przeciętnie 12171 m³ na dobę. Dienne maximum podniesionych ścieków wynosiło 26360 m³, a minimum 8284 m³.

Stacja pomp kanałowych przy ulicy Dobrej.

Praca maszyn w poszczególnych miesiącach:

M i e s i ą c e	Ilość podanych ścieków w m ³	Praca w milionach kilogramów	Zużyto węgla tonn.
sierpień (od 14 do 31)	245924	5978,2	73
wrzesień	355196	8617,0	121
październik	334946	8122,3	118
listopad	337844	8205,8	121
grudzień	430062	10425,1	137
Razem	1703972	41348,4	570

Blota z osadnika wywieziono 322 m³.

Stacja pomp kanałowych w Gołędzinowie. Maszyny przepompowały do Wisły 659315 m³ ścieków w ciągu 110 dni pracy, czyli przeciętnie na dobę 5994 m³ przy dziennym maximum 15840 m³.

M i e s i a c e	Ilość podniesionych ścieków w m ³ .	Praca w milionach kilogramów	Zużyto węgla tonn	Praca silników w kilowatt-godzin.
sierpień (od 14 do 31)	7560	20,4	18	—
wrzesień	70211	298,9	67	1384
październik	176602	899,3	—	6008
listopad	174902	891,5	—	6447
grudzień	230039	1157,7	—	8050
Razem	659314	3267,8	85	21889

Biota z osadnika wywieziono 260 m³.

Wodociągi.

Inspekcja sieci wodociągów i kanałów. Z powodu zniszczenia w dniu 5 sierpnia 1915 roku dwu przęseł środkowych mostu Kierbedzia, na długości 160 m., do których były zawieszane dwie rury żelazne, kute, 40 cm., doprowadzające wodę filtrowaną z Warszawy na Pragę, przystąpiono po zbudowaniu pomostu drewnianego na północnej stronie mostu, do ułożenia na nim rur. W tym celu zdjęto rury na długości 160 m. od strony Warszawy i ułożono je na wspomnianym pomoście. Po zbudowaniu pomostu na stronie południowej i umontowaniu tej części mostu, zdjęto rury z pomostu północnego i podwieszono je do nowych przęseł. Przenoszenie i podwieszanie rur wykonało Towarzystwo Akcyjne K. Rudzki i S-ka.

W mieście naprawiono 47 przewodów wodociągowych, 8 zasuw, 18 zaworów ogrodowych, 7 zaworów domowych i 61 źródeł ulicznych.

Zmieniono 6 zasuw, 63 zawory pożarne, 5 zaworów ogrodowych, 2 zawory domowe i 41 skrzynek.

Ułożono 4326 m² bruku w 433 miejscach.

Wymyło 92 studnie i 7 specjalnych urządzeń.

Oczyszczono 57 odpowietrzników, studni i źródeł ulicznych 102, zasów 10919 i 14108 zaworów pożarowych¹⁾.

Usunięto 1022 m. b. rur.

Skasowano 1 źródł, 2 połączenia domowe i 2 studzienki wodomiarowe.

¹⁾ Ogólna liczba zasuw w sieci wodociągowej 1639, zaworów pożarowych 2220.

Zamknięto otwarto 520 zasuw.

Zasypano 550 m. b. wykopu wodociągowego w obozie Bielańskim.

Kanały.

Wskutek przeprowadzenia regulacji poziomu ulicy Waryszewskiej i przyległych zbudowano na ulicach Spokojnej i Waryszewskiej kanał z rur kamionkowych 20 cm. na długości 891 m. b. z 2 wpustami ulicznymi, 5 studniami osadowymi i 5 rewizyjnymi.

W mieście i na Pradze zbudowano 8 przykanalików domowych, 14 wpustów ulicznych, 17 wpustów bocznych kanałowych i 2 studnie osadowe.

Wyjęto zużyte drzewo i nabitó nowe w 362 skrzynkach włazowych.

Zmieniono 42 skrzynki do studzien wejściowych, przewietrzników, wpustów i t. p., oraz zmieniono 207 kubłów do studzien wejściowych, 28 rusztów do wpustów ulicznych, 7 syfonów i 38 przemarzniętych studzienek wpustowych, włazowych i wentylacyjnych.

Wskutek robót regulacyjnych i przebrukowywania ulic, podwyższono lub obniżono 97 studzien i wpustów.

Przestawiono 8 wpustów.

Zreparowano 14 wpustów, 234 m. b. rys w kanałach i 65 m. b. starych drewnianych kanałów.

Założono 35 sączków do wpustów ulicznych dla odwodnienia jezdni.

Oczyszczono 1121 km. bież. kanałów ulicznych, 8 przykanalików domowych, 10169 wpustów ulicznych, 3444 studzien przewietrznikowych i 520 m. b. rowu pod wałem Kaweczyńskim.

Umyto 2318 studzien wejściowych.

Przeplótkano 3345 km. bież. kanałów¹⁾.

Wywieziono 2395 fur błota i piasku z kanałów, wpustów i studzien przewietrznikowych.

Skasowano 585 m. b. nieczynnych, starych kanałów drewnianych, 179 m. b. kanałów murowanych i 23 studzienek osadowych i zdrojowych.

Różne roboty.

Wykonano 10 połączeń wodociągowych, 60 drobnych poprawek sieci rur i kanałów. Wykonano robót dla Sekcji Dostaw Nakazanych na ogólną sumę 1963 rb. 40 k.

Roboty wodomiarowe.

Zmieniono 798 wodomiarów, oczyszczono 258 szkieł i sitek, podmurowano 807 wodomiarów, zreparowano 14 studzienek, wypróbowano 1668 wodomiarów, wyreparowano 808, wykonano 21025 różnych części wodomiarowych, pomalowano 808 garnków wodomiarowych, wylutowano 459 łączników.

¹⁾ Ogólna długość sieci kanałowej 201 km., na której znajduje się 1330 studzien wejściowych 3120 — przewietrznikowych i 3595 wpustów ulicznych.

Czasowo na Pradze były czynne:

a) Stacja w gmachu byłego „Monopolu” na Pradze.

Działalność czasowych stacji wodociągowych na Pradze. Pompy były czynne 1576 godzin i dostarczyły 116740 m³ wody, na co zużyto 111 t. węgla kamiennego, 36478 kłgr. drzewa i 874 kłgr. węgla drzewnego.

b) Stacja w gmachu „Rektyfikacji” na Pradze.

Pompy były czynne 1636 godzin i dostarczyły 161580 m³ wody, przy czym zużyto 118 t. węgla kamiennego, 305 kłgr. drzewnego i 16257 kłgr. drzewa.

Utrzymanie tych czasowych stacji wodociągowych w Monopolu i Rektyfikacji wyniosło — rb. 11957 k. 26.

Inspekcja nieruchomości. Zatwierdzono 34 nowych i dodatkowych planów kanalizacji nieruchomości.

Z powodu robót wykonanych przez firmy instalacyjne z polecenia władz wojskowych i Sekcji Dostaw Nakazanych:

a) dozorowano robót 75; b) sprawdzono kosztorysów 51 na sumę 78811 rubli 34 kop.; c) sprawdzono rachunków 67 na sumę 86860 rb. 05 k., d) wykonano drobnych reparacji 19.

Z powodu robót w domach miejskich:

a) dozorowano robót 11; b) sprawdzono kosztorysów 6 na sumę 1839 rb. 31 k.; c) sprawdzono rachunków 16 na sumę 9164 rb. 78 k.; d) wykonano drobnych reparacji 80.

Ogółem dozorowano 106 robót kanalizacyjnych i wodociągowych w prywatnych, miejskich i wojskowych nieruchomościach.

Firmy instalacyjne wykonały nowych i dodatkowych połączeń posesyi z kanałami miejskimi 23.

Roboty polowe.

Biuro pomiarów. Wykonano poligonizację i pomiar Eksplanady Cytadeli z dwoma for-tami, więzienia przy ul. Rakowieckiej i 38 nowych posesyi miejskich o powierzchni około 63 ha.

Dopełniono pomiaru bez poligonizacji 14 kanalizujących się posesyi, oraz 12 okręgów miejskich, Starego Miasta i części przyległego Powiśla.

Wykonano pomiary 67 ulic ogólnej długości 33 km. na przedmieściach Sielce, Mokotów, Ochota, Wola, Czyste, Pelcowizna, Nowe-Brudno i Utrata.

Wykreślono w ogólnych zarysach granice między 27 okręgami Straży Obywatelskiej.

Wykonano pomiar szczegółowy dla planów rewizyjnych i wodociągowych 7-miu ulic długości 7 km. na Ochocie i Woli.

Dopełniono pomiaru Grochowa I i II oraz części Woli i Czystego, obszaru około 150 ha.

Wykonano pomiar położenia podziemnych kabli elektrycznych długości około 7 km.

Wykonano pomiar szczegółów ulicznych na 8 ulicach długości 12 km.

Wykonano niwelację terenu Esplanady Cytadeli i fortów wraz z przyległym Powiślem, parku Sieleckiego i szpitala Wolskiego razem około 70 ha.

Wykonano niwelację ulic Powiśla i Starego Miasta długości około 22 km.

Wykonano ośmiokrotną niwelację zburzonych przęseł mostu Kierbedzia.

Prowadzono kontrolę punktów zasadniczych (reperów) i marek triangulacyjnych.

Roboty biurowe.

Dokonane pomiary wyżej wymienionych obszarów, posesyi, ulic i wszelkich zmian sytuacyjnych przeniesiono na plany po uprzednim wyliczeniu współrzędnych punktów poligonowych. **Oddział gospodarczy.**

Sporządzono kopii i różnych planów dla Sekcji Zarządu Miejskiego 32.

Istniejące plany Warszawy i okolic w skali 1 : 10000 i 1 : 25000 z opisem rosyjskim uzupełniono, opisano po polsku i przeniesiono na nowe kamienie litograficzne.

Z pomocą Sekcji Budownictwa przygotowano różne plany i materiały potrzebne do opracowania planu regulacyjnego Warszawy.

Wydrukowano w litografii biura pomiarów do sprzedaży i użytku władz rządowych, wojskowych i Zarządu miasta 626 arkuszy planów oraz około 4000 egzemplarzy ogłoszeń, okólników, formularzy i t. p.

Wykonano 550 kopii heliograficznych różnych planów.

Dział Budowy.

Dział budowy w okresie sprawozdawczym rozpatrywał między innem następujące sprawy: 1. dalszego prowadzenia VII-ej seryi robót wodociągowych i kanalizacyjnych; 2. program robót na sezon budowlany 1915 r.; 3. sprawę wyznaczenia kredytu na dalsze prowadzenie robót VII-ej seryi w 1916 roku i ogólny program tych robót; 4. sprawę dostawy nowych maszyn dla stacji filtrów; 5. ułożenie rury wodociągowej na moście drewnianym obok mostu Kierbedzia; i 6. sprawę budowy kanału od ulicy Mularskiej do Krakowskiego Przedmieścia przez nieruchomość Seminarium katolickiego.

Z prac dokonanych przez poszczególne oddziały zanotować należy: **Oddział na stacji filtrów.**

a) Budowa V-ej grupy filtrów:

Ukończono budowę filtru № 27 i rozpoczęto zapelnianie piaskiem filtru № 25. Do warstwy filtracyjnej dowieziono 940 m³ żwiru i 2188 m³ piasku.

Wyjęto 400 metrów bieżących czasowego wodociągu i uprzątnięto plac budowy.

b) Przy budowie III-go budynku maszyn postawiono rusztowanie dla podtrzymania rury ssącej o średnicy 915 m/m i zabezpieczono rurę od mrozu, jakoteż i studnię czerpalną.

c) Przy budowie węża rur tłoczących usunięto 122 m. nieczynnych rur wodociągowych 600 m/m, przełożono i ułożono rury nowe 760 m/m ogólnej długości 410 m. b.; zbudowano szachtę, mieszczącą 4 zawory 760 m/m i odpowiednie fasony dla skrzyżowania rur.

d) Przy budowie dwóch klozetów dla robotników ułożono 40 m. b. rur kamionkowych i żelaznych.

Materyały do powyższych robót wzięto z głównego magazynu oprócz odlewów żelaznych, za które zapłacono 23903 rb. 55 kop.

Dział ukła-
dania rur
wodociągo-
wych. a) Na ulicy Grodzkiej w Mokotowie ułożono 122 m. bież. rur kosztem 1696 rb. 60 kop.
b) Dla czasowego dostarczenia wody filtrowanej z Warszawy na Pragę przeprowadzono na moście drewnianym, zbudowanym poniżej mostu Kierbedzia, rurę wodociągową 150 m/m ogólnej długości 559 m., w tem 499,8 met. rur żelaznych kutych. Koszt tej roboty wyniósł 10943 rb. 87 k.

Oddział bu-
dowy kana-
łów. Stosownie do decyzji Zarządu miasta zbudowano przez posesję Seminarium katolickiego na ulicy Mularskiej do ogrodu posesyi № 2677 kanał z rur kamionkowych, długości 181 metrów bieżących, wraz ze studniami rewizyjnymi, kosztem 6944 rb. 85 kop.

Kaskada. Prowadzono roboty uzupełniające przy budowie próbnej stacji oczyszczania ścieków kanałowych.
Materyały otrzymano z magazynu; robocizna wynosiła 439 rb. 26 kop.

Skład Pre-
zydyum
Sekcyi: Przewodniczący—E. Natanson. Zastępca przewodniczącego—H. Korwin-Krukowski. Delegat Zarządu — J. Lewiński. Członkowie: L. Gembarzewski, A. Grotowski, T. Krzyżanowski.

Prezyludjącym w Komitecie budowy został mianowany przewodniczący Sekcyi Wodociągów i Kanalizacyi, inżynier Edward Natanson, zastępcą prezydującego — członek Komitetu, inżynier Henryk Korwin-Krukowski.

Sekcja VIII Zdrowia Publicznego.

Sekcja Zdrowia Publicznego ukonstytuowała się w dniu 29 lipca r. 1915, pod nazwą pierwotną Sekcji Sanitarnej Lekarskiej i z dniem tym objęła czynności dawnego warszawskiego Komitetu Sanitarnego, a więc organy następujące:

Organi-
zacja
Sekcji
i jej insty-
tucje.

- a. Obywatelskie Opieki Sanitarne okręgowe w liczbie 23 z 40 lekarzami okręgowymi i 56 sanitaryuszami.
- b. Dwa domy izolacyjne w mieście (przy ul. Spokojnej № 15 i przy ul. Rozbrat).
- c. 8 domów izolacyjnych na przedmieściach (Ochota-Czyste, Wola, Targówek, Nowe-Brudno, Mokotów, Koło-Budy, Powązki, Grochów).
- d. Laboratorium bakteryologiczne *).
- e. Stację centralną dla bezdomnych chrześcijan przy zbiegu ul. Wolskiej i Syreny oraz centralne schronisko dla żydów przy ul. Leszno № 103.
- f. 4 stacje ambulatoryjno-obszernicze na przedmieściach (Mokotów, Ochota, Wola i Powązki).
- g. 12 stacji szczepienia ospy na przedmieściach. (Właściwe stacje: Powązki, Koło-Budy, Sielce, Grochów, Targówek, Nowe Brudno, Pelcowizna i Ochota—Czyste oraz stacje przy ambulatoriach na Powązkach, na Woli, w Mokotowie i na Ochocie).

Przy Sekcji od początku jej działalności były stale czynne: a) Komisja Obywatelskich Opiek Sanitarnych, jednocząca działalność 15 Opiek miejskich i 8 podmiejskich, b) Komisja rozpowszechniania wskazań zdrowotnych i c) Komisja Opieki nad bezdomnymi. Prócz tego Sekcja przejęła czynności organów rządowych, mianowicie: Urzędu lekarskiego, Inspektora tegoż urzędu i Asesora Farmacji oraz objęła nadzór nad Laboratorium Hygienicznym miejskim.

Pozatem, pod zarząd Sekcji przeszły zakłady: dezynfekcyjny i spalania śmieci. Natomiast szpitale, które pozostawały pod zarządem b. Komitetu Sanitarnego, przeszły pod zarząd Sekcji Szpitalnictwa i Dobroczynności Publicznej.

*) W stadyum organizacyi.

Przy rozważaniu czynności poszczególnych instytucji uznano za możliwe skasowanie:

- a) domu izolacyjnego w mieście przy ul. Rozbrat,
- b) domów izolacyjnych w 3 okręgach podmiejskich, a mianowicie: w Targówku, na Powązkach i w okręgu Koło-Budy;
- c) zreorganizowano zupełnie 4 stacje ambulatoryjno-obszernicze w okręgach podmiejskich: Mokotów, Wola, Powązki i Ochota-Czyste, kasując istniejące przy nich herbaciarnie i pokoje, przeznaczone dla celów obserwacji sanitarnej. Natomiast wprowadzono nowe urzędy: inspektora zdrowia, asesora farmacji i lekarza sądowego do wykonywania badań pośmiertnych.

W celu zaprowadzenia prawidłowej gospodarki przy poszczególnych zakładach, należących do Sekcji, utworzono specjalne komisje gospodarcze w składzie obywateli, lekarzy sanitarnych i przedstawicieli zarządów miejskich.

Na posiedzeniu Zarządu m. stoł. Warszawy w dn. 2 grudnia 1915 r. postanowiono Sekcji Sanitarnej-Lekarskiej, przemianowanej na temże posiedzeniu na Sekcję VIII Zdrowia Publicznego, nakreślić następujące obowiązki i zadania:

Organy wykonawcze. Organami zdrowia publicznego w m. stoł. Warszawie i na przedmieściach są:

- a) Sekcja Zdrowia Publicznego;
- b) Urząd Zdrowia;
- c) Inspektor Zdrowia;
- d) Obywatelskie Opieki Sanitarne;
- e) Lekarze sanitarni;
- f) Asesor Farmacji i
- g) niższa służba sanitarna.

Uwaga: Lekarze sądowi należą do Sekcji Zdrowia Publicznego. Obowiązki ich określone są przez oddzielną instrukcję.

Kompetencje i regulamin Sekcji. Do opracowania spraw poszczególnych Sekcja powołuje komisje specjalne. Do stałych komisji należą: 1. Komisja rozpowszechniania (popularyzacji) wskazań zdrowotnych i 2. Komisja Obywatelskich Opiek Sanitarnych.

Urząd Zdrowia m. stoł. Warszawy jest organem wykonawczym Zarządu miasta w dziedzinie zdrowotności, oraz Sekcji Zdrowia Publicznego, jednocy sprawy Obywatelskich Opiek Sanitarnych, kieruje działalnością wszelkich instytucji sanitarnych, podległych Zarządowi miasta, rozpatruje wnioski składane przez Inspektora Zdrowia w zakresie czynności wykonawczych, tudzież wszelkie wnioski członków swych i osób postronnych i wogóle wszelkie sprawy, wpływające do Urzędu, dysponuje funduszami w zakresie zatwierdzonego przez Zarząd miasta budżetu, prowadzi kontrolę funduszy i sporządza sprawozdania.

Inspektor Zdrowia jest przewodniczącym Urzędu Zdrowia oraz referentem w dziedzinie zdrowia publicznego i pełni główne czynności w za-

kresie nadzoru sanitarnego w mieście i na przedmieściach. W szczególności do obowiązków jego należą:

a) opracowanie wniosków w sprawach sanitarnych z dziedziny gospodarstwa miejskiego, jako to: w sprawach, dotyczących zakładów i urządzeń miejskich, zaopatrzenia w wodę, usuwania nieczystości, ścieków i odpadów, higieny rzeźni i targowisk, bruków, plantacji miejskich i t. p.

b) nadzór ogólny nad zakładami i urządzeniami miejskimi w zakresie zdrowia publicznego, w szczególności nad zakładami miejskimi o charakterze sanitarnym, jak domy izolacyjne, zakłady dezynfekcyjne i t. p.

c) czuwanie nad działalnością lekarzy sanitarnych i wogóle personelu sanitarnego;

d) nadzór nad prywatnymi zakładami leczniczymi i innymi o charakterze zdrowotnym;

e) sprawdzanie i poświadczanie dokumentów odnoszących się do praktyki lekarskiej, położniczej, dentystycznej, felczerskiej i t. p., pociąganie do odpowiedzialności w wypadkach nadużyć, nadzór nad działalnością szkół dentystycznych w zakresie przez prawo i ustawy przewidzianym i t. p.

f) prowadzenie korespondencji, wydawanie i potwierdzanie zaświadczeń odnośnych, oraz

g) kierownictwo rejestracji chorób i śmiertelności i czuwanie nad działalnością sprawozdawczą organów sanitarnych.

Obywatelskie Opieki Sanitarne sprawują bezpośredni nadzór sanitarny w zakresie przewidzianym w przepisach o opiekach sanitarnych w Warszawie. Wszelkie zarządzenia jakich bądź organów sanitarnych winny być czynione, o ile można, za pośrednictwem lub w porozumieniu z Opiekami.

Lekarze sanitarni sprawują nadzór sanitarny w okręgach według instrukcji, zatwierdzonej dla lekarzy sanitarnych okręgowych.

Do obowiązków Asesora farmacji należą: wnioski w sprawie wydawania pozwoleń, dozór nad prawidłową działalnością aptek, składów materiałów aptecznych, farb i przyborów fotograficznych, fabryk wód sztucznych i napojów chłodzących, lodów, cukierków, marmolad, fabryk preparatów chemicznych, galenowych i farmaceutycznych, mydeł toaletowych i przetłuszczonych, farb, kefiru, obić, lakierów, szarego mydła, olejarni, perfumeryi, zakładów i laboratoriów kosmetycznych, chemicznych, technicznych oraz wszystkich fabryk i zakładów, w których przy produkcji używane są substancje szkodliwe dla zdrowia i wogóle fabryk, które wydzielają gazy lub ścieki szkodliwe dla świata żyjącego.

Niższa służba sanitarna pełni czynności swe na podstawie uchwalonych dla niej przepisów.

Sprawy bieżące rozpatrywało prezydium Sekcji na posiedzeniach, **Posiedzenia** które odbywały się początkowo codziennie, zaś w listopadzie i grudniu 3 razy tygodniowo. Sprawy, wymagające szerszego omówienia, były dyskutowane na posiedzeniach ogólnych członków Rady Sekcji. Takich posiedzeń w okresie sprawozdawczym było 18.

Biuro Sekcyi. Stosownie do charakteru czynności, biuro Sekcyi jest podzielone na 4 działy: a) korespondencja ogólna, b) Komisya Obywatelskich Opiek Sanitarnych, c) buchalterya, d) statystyka i rejestracja chorób zakaźnych.

Dział statystyki i rejestracji chorób zakaźnych obejmował: a) statystykę w znaczeniu ścisłym, b) szczegółowe imienne sprawozdania dzienne które jednocześnie komunikowane są władzom okupacyjnym w przypadkach chorób zakaźnych, c) zawiadamianie Opiek i lekarzy sanitarnych o przypadkach chorób zakaźnych, o których otrzymywane były wiadomości od lekarzy wolno praktykujących, ze szpitali, od milicyi od osób prywatnych, w celu przedsięwzięcia odpowiednich środków zapobiegawczych. Ruch poszczególnych chorób zakaźnych wykreśla się na grafikach, jako oddzielne krzywe.

W statystyce chorób zakaźnych przyjęto system kartkowy, jako najodpowiedniejszy, z podziałem na okręgi oraz na poszczególne choroby (według koloru kartek).

Wyniki statystyki biura i rejestracji chorób zakaźnych, jako bardzo charakterystyczne, są podane w aneksach.

Choroby zakaźne. Ogólnikowo należy wspomnieć o poszczególnych chorobach, a mianowicie: cholera nie przybrała charakteru epidemii; ognisk tej zarazy nie ujawniono, zaskabnięcia zdarzały się w różnych punktach miasta i w znaczniejszych odstępach czasu. Tyfus plamisty z początku nosił charakter epidemii wygasającej, rozwinął się jednak z nadejściem zimy; w drugim półroczu średnia dzienna dosięgała maximum w grudniu—6,6, nie przekraczając wszakże maximum pierwszego półrocza. Średnia dzienna tyfusu brzuszego osiągnęła maximum w październiku — 17,5 i spadła w następstwie do 8,4. Na uwagę zasługuje stopniowe i stałe zmniejszanie się średnie dziennej liczby przypadków zachorowań na ospę z 4,5 w sierpniu do 0,84 w grudniu. Zmniejszenie wykazuje również średnia szkarlatyny. Epidemia dysenteryi wybuchła gwałtownie w sierpniu i wrześniu, rozszerzając się stosunkowo równomiernie w całym mieście. Pod względem miejsca choroby zakaźne najwięcej szerzyły się w okręgu V i VII. Przy podziale zaskabnień podług wyznań daje się zauważyć, że tyfus plamisty szerzy się głównie wśród ludności żydowskiej (88,47% wszystkich przypadków), podczas gdy inne choroby zakaźne grasują prawie równomiernie między ludnością chrześcijańską i żydowską, odpowiednio do ogólnego stosunku liczbowego tych wyznań.

Działalność Sekcyi. Pierwszą czynnością Sekcyi było dokładne rozważenie budżetów poszczególnych instytucji, w celu możliwie największego zredukowania wydatków, preliminarowanych przez b. Komitet Sanitarny, jednak z należytem uwzględnieniem potrzeb stanu sanitarnego, przyczem zaoszczędzono na ważniejszych pozycjach budżetowych rb. 81,723 kop. 79 miesięcznie.

Ogółem wydatkowano w okresie sprawozdawczym na potrzeby bieżące Sekcyi i podległych jej instytucji rb. 186,668 kop. 92.

Ze spraw większej wagi, dokonanych przez Sekcyę w okresie sprawozdawczym, wymienić należy następujące:

Na skutek wprowadzenia przez władze okupacyjne systemu izolacji całych domów, w których zdarzały się przypadki cholery, uchwalono regulaminy, jak należy wykonywać izolacje. W porozumieniu z Sekcyą Żywnościową zaprowadzono specjalne Pogotowie żywnościowe, z którego instruktorzy okręgowi otrzymywali żywność i opał dla ludności izolowanej. Rozesłano naczynia do zbierania wydzielin chorych podejrzanych aptekom, szpitalom i Opiekom sanitarnym w celu odsyłania do laboratorium bakteriologicznego do badań.

Wobec zwiększających się w końcu roku przypadków zaskorupienia tyfusu wysypkowy, Sekcyja wydała stosowne zarządzenia lekarzom sanitarnym i Opiekom, aby poddawały ścisłej dezynfekcyi pomieszczenia, w których zdarzały się wypadki zachorowań i izolowały otoczenie. W ogniskach epidemii były wykonywane specjalne zarządzenia, nie wykluczające nawet odsyłania mieszkańców całych domów do domu izolacyjnego. Dla skuteczniejszej walki z epidemią tyfusu plamistego, wobec faktu, że zarazki tej choroby przenoszone są głównie przez pasorzyty, zwłaszcza zaś wszy, przedsięwzięto budowę zakładu dezynsekcijnego na Pradze, przy zbiegu ulic Esplanadowej i Inżynierskiej. Budowa, rozpoczęta w początku grudnia, obecnie jest już na ukończeniu.

W związku z wzmożeniem się epidemii tyfusu brzuszno-tyfusowego, Sekcyja zorganizowała w październiku komisję, która zajęła się badaniem źródeł powstania i dróg szerzenia się tej choroby u nas. Do komisji tej powołano D-ra J. Szwejcera, jako przewodniczącego i D-rów: W. Dąbrowskiego i I. Dębickiego. Komisya, powiększywszy swe grono przez kooptowanie D-rów Władysława Szenajcha i Aleksandra Żurakowskiego, odbyła szereg posiedzeń i uznała za niezbędne: 1) wykonywać badania bakteriologiczne wody studzien miejskich i podmiejskich; 2) zbierać wywiady o przypadkach tyfusu brzuszno-tyfusowego według schematu, opracowanego przez komisję; 3) rozciągnąć ściślejszą kontrolę sanitarną nad mlekiem, owocami, jarzynami, lodem i t. p. Wnioski komisji zalecono do wykonania.

Wobec coraz liczniejszych skarg ludności miasta na wypiekany w obecnej dobie chleb t. zw. „kartkowy”, Sekcyja uchwaliła utworzyć specjalną komisję do zbadania przyczyny tych skarg, a następnie, w miarę możliwości, zaradzenia złemu. W skład tej komisji weszli: Dr. J. Zawadzki, jako przewodniczący, oraz pp. B. Koskowski, I. Rudziński, Dr. H. Ruppert i F. Sobczak. Komisya kooptowała pp. C. Boczkowskiego i T. Lewickiego. Komisya do badania chleba, rozpoczynając działalność 27 października roku 1915, jako główne zadanie, postawiła sobie wyświetlenie przyczyny skarg publiczności na chleb „kartkowy”. Po naradach wstępnych uznano za konieczne przeprowadzenie badań na miejscu w piekarniach.

Przy oględzinach, prócz badania ogólnych warunków higienicznych, w jakich pracują piekarnie, brano próbki mąki, zakwaski, kwasu, ciasta i chleba do analizy. Badań dokonywały trzy pracownie chemiczne i jedna bakteryologiczna.

W chwili, gdy Komisya rozpoczęła swą działalność, chleb wypiekało około 260 piekarń, z których 250 Komisya zwiedziła. Z ogólnej liczby zaledwie 24,4% znaleziono w stanie zadawalniającym, 57,6% — w znośnym, 18% — w zupełnie złym. W tej ostatniej rubryce były wyłącznie piekarnie drobne.

Co się tyczy mąki, stwierdzono w niektórych próbach do 4,85% popiołu (ilość, przekraczającą najwyższe dopuszczalne normy), natomiast żadnych domieszek ubocznych i surogatów w mące nie znaleziono. Ponieważ w większości zwiedzanych przez Komisję piekarń uskarżano się na złe gatunki otrzymywanej od władz mąki, Komisya, po porozumieniu się z Komisją Rozdziału mąki i chleba, delegowała specjalistę, inż.-chemika, który wszystkie przybywające do Warszawy mąki i surogaty (mąkę kartoflaną i płatki kartoflane), idące do wypieku chleba, bada i ocenia w wagonach przed wyładowaniem.

Dokonane przez Komisję do badania chleba poszukiwania przyczyn wadliwego wypieku chleba wykazały, że wady pieczywa wynikają głównie z używania przez piekarnie złych i zanieczyszczonych zaczynów. By usunąć te wady, Komisya do badania chleba, przy współdziałaniu Komisji rozdziału mąki i chleba, urządziła piekarnię doświadczalną, w której przygotowują się stale czyste zaczyny piekarskie, wypróbowane przy wypieku chleba zarówno z czystej mąki żytniej, jak i mąki żytniej z domieszkami kartoflanymi. Następnie, ponieważ do wypieku chleba władze okupacyjne nakazały używać 20% surogatów, jak mąka kartoflana i płatki kartoflane, wskutek czego, zwłaszcza przy użyciu tych ostatnich do wypieku, jakość chleba znów zaczęła się pogarszać, Komisya sporządziła dla ogółu piekarzy specjalną instrukcję wypieku chleba z płatkami i mąką kartoflaną. Jednocześnie Komisya, zważywszy, że dostarczane do Warszawy płatki kartoflane były często w stanie zanieczyszczenia, wystąpiła w obszernym memoriale do Komisji rozdziału mąki i chleba z prośbą, aby wyjednała u władzy prawo zwracania dostawcom tych płatków kartoflanych, które nie odpowiadają elementarnym warunkom higieny. Prócz tego Komisya, w celu poprawy warunków sanitarnych piekarni, opracowała specjalną instrukcję dla piekarzy i kontrolerów piekarń. W instrukcji tej, po za wymaganiami sanitarnymi, oznaczone są i wymagania natury technicznej, ściśle z sanitarnymi związane. Z dwustu pięćdziesięciu obejrzanych przez Komisję piekarni, dwadzieścia, jako zupełnie złych, dnia 11 grudnia 1915 r. uległo zamknięciu; cztery z tych ostatnich, po gruntownym przerobieniu, w lutym r. b. zostały otworzone na nowo. 140 piekarniom Komisya wyznaczyła dwutygodniowy termin na doprowadzenie urządzeń swych do zupełnego porządku, stosownie do wspomnianej wyżej specjalnej instrukcji. Obecnie Komisya zwiedza te piekarnie powtórnie i w większości wypadków stwierdza, że piekarnie do wymagań Komisji już się zastosowały.

Na wniosek Wydziału Zdrowia b. Centralnego Kom. Obywatelskiego Sekcja uchwaliła dokonać spisu lekarzy, praktykujących w Warszawie. Spis ten, zapoczątkowany drogą ankiety, uzupełniony został następnie zebra-
niami przez Straż Obywatelską danemi i ukończony w drugiej połowie
października. Według spisu w tym czasie pracowało w Warszawie 510 le-
karzy.

Spis
lekarzy.

Sekcja zainicjowała sprawę utrzymywania lekarzy przy szkołach miej-
skich. W tym celu zorganizowano specjalną Komisję szkolną, której zada-
niem jest opieka sanitarno-lekarska nad szkołami, zgodnie z opracowaną
w tym celu instrukcją. Komisya ta następnie przyłączoną została do Wy-
działu Oświecenia.

Hygiena
szkół.

Urząd Zdrowia miasta stoł. Warszawy odbył w okresie sprawozdaw-
czym 18 posiedzeń, na których rozpatrzono i zdecydowano 158 spraw, do-
tyczących instrukcyi dla organów wykonawczych Sekcyi, zarządzeń Opiek
Sanitarnych Obywatelskich i wogóle nadzoru sanitarnego w mieście. Sto-
sownie do decyzyi ces.-niem. Prezydyum Policji z dnia 1 grudnia, między
innemi, Urzędowi Zdrowia oraz Inspektorowi Zdrowia i Asesorowi Farmacyi
nadano prawa byłych właściwych organów rządowych oraz upoważniono Za-
rząd m. st. Warszawy do wymierzania kar za wykroczenia przeciwko rozpo-
rządzeniom sanitarnym do wysokości 100 marek, lub 20 dni aresztu.

Urząd
Zdrowia.

Wobec licznych zgłoszeń ze strony przelożonych szkół dentystycz-
nych oraz uczniów, naukę w tych szkołach pobierających, o dokonywanie
egzaminów kontrolujących na stopień „lekarza zębów“, które to egzaminy
stosownie do praw rosyjskich, odbywają się przy uniwersytetach i akademii
wojskowo-lekarskiej, Urząd odniósł się z tem do p. rektora Uniwersytetu, po
otrzymaniu zaś odpowiedzi, że Uniwersytet egzaminów takich podjąć się nie
może, lecz akceptuje egzaminy Urzędu, zwrócono się do władz właściwych
o decyzję w tej sprawie. Analogiczną korespondencję przeprowadzono
w sprawie egzaminowania pomocników aptekarskich. Decyzye dotychczas
nie nastąpiły. Pozatem Urząd wykonywał przewidziane prawem czynności
w zakresie zaświadczeń lekarskich, nadzoru nad handlem towarami aptecz-
nymi, oględzin przy przenoszeniu i ekshumacyi zwłok na cmentarzach
oraz różnych orzeczeń na żądanie władz okupacyjnych. Niezależnie od
tego sporządzono rejestrację aptek, aptekarzy, współpracowników aptekar-
skich, tudzież składów materiałów aptecznych i zatrudnionych w nich dro-
gistów. Wydano młodzieży farmaceutycznej, wstępującej do Uniwersytetu,
zaświadczenia stanu służby w aptekach, ułożono przy współudziale Komisji
farmaceutycznej program egzaminów na drogistów, wzamian przestarzałego
programu z roku 1843, i zajęto się uregulowaniem handlu lekarstwami.

Prócz Urzędu Zdrowia przy Sekcyi Zdrowia Publicznego, od samego
początku jej działalności, były stale czynne: a) Komisya obywatelskich
opiek sanitarnych, b) Komisya rozpowszechniania wskazań zdrowotnych
i c) Komisya opieki nad bezdomnymi.

**Komisya
Obywa-
telskich
Opiek
Sanitar-
nych.**

Komisya Obywatelskich Opiek Sanitarnych składała się: z przewodniczącego p. S. Ocetkiewicza (a po jego zrzeczeniu się: D-ra M. Kowalskiego) i członków: pp.: J. Adamskiego, H. Czarkowskiego, I. Dembickiego, S. Dymarskiego, B. Łaskiego, K. Pawlikowskiego, M. Rotmiła, I. Rudzińskiego, P. Rudzkiego, S. Scholtzego, K. Szokalskiego, W. Szczawińskiej, G. Völlnagla i M. Zapasiewicza. Sekretarzem Komisji był p. J. Osiecki. Komisya jednoczyła działalność 15 obywatelskich opiek sanitarnych miejskich i 8 podmiejskich. Posiedzeń odbyła 20, na których rozpatrzono 157 spraw.

Obywatelskie opieki sanitarne objęły bezpośredni nadzór sanitarny nad stanem nieruchomości, zakładów handlowych, ulic, placów i t. p. W tym celu opieki sanitarne, w składzie kilku lub kilkunastu opiekunów dzielnicowych pod przewodnictwem opiekuna okręgowego i przy udziale lekarzy sanitarnych, dokonywały oględzin nieruchomości przez komisje lub przez pojedynczych członków. W okresie sprawozdawczym takich oględzin przez pełne komisje sanitarne dokonano 73196 (od 1 marca 1915 roku do 31 grudnia 135767), prócz oględzin dokonanych przez pojedyncze osoby, jak lekarzy sanitarnych, opiekunów dzielnicowych lub sanitaryuszów. W 19302 wypadkach nieporządków i wykroczeń sanitarnych żądania Opieki były spełnione bezpośrednio (od 1 marca do 31 grudnia 1915 roku 38703). W 1067 przypadkach sporządzone zostały protokoły karalne na właścicieli nieruchomości (od 1 marca do 31 grudnia 1915 r. protokółów było 1425). Egzekutywa prawna sanitarna w okresie sprawozdawczym zmieniała się parokrotnie.

Po ustąpieniu władz rosyjskich, przy których egzekutywa była w rękach policji, wykroczenia sanitarne weszły w kompetencję sądów obywatelskich. W czasie krótkiego okresu swego istnienia sądy te wykazały wielką sprawność i szybkość w działaniu. Po rozwiązaniu sądów obywatelskich Opieki sanitarne pozostały zupełnie bez prawa egzekutywy. Dopiero 1 grudnia 1915 r. Zarząd miasta otrzymał prawo nakładania kar za wykroczenia sanitarne do wysokości 100 marek lub 20 dni aresztu, przez co Opieki zyskały środek przymusowy na opornych.

Działalność lekarzy sanitarnych obejmowała trzy działy: nadzór sanitarny nad stanem nieruchomości i nad produktami spożywczymi, walkę z chorobami zakaźnymi i pomoc lekarską, udzielaną ubogiej, obłożnie chorej ludności. Oględzin sanitarnych lekarze dokonali 49998. Szczególnie baczna uwaga była zwracana na produkty spożywcze, które w razie podejrzenia lekarze posyłali do badania do laboratorium miejskiego. Równie ważną, jeśli nie ważniejszą, była walka z chorobami zakaźnymi. Przypadków takich w okresie sprawozdawczym lekarze sanitarni mieli 6492. W przypadkach chorób zakaźnych bardziej groźnych (3526) chorych umieszczano w szpitalu, mieszkanie i rzeczy poddawano odkażaniu, a rodzinę i otoczenie chorych umieszczano w miejskich domach izolacyjnych. Co się tyczy pomocy lekarskiej, udzielanej ubogim mieszkańcom w ich mieszkaniach, to porad takich lekarze sanitarni udzielili w okresie sprawozdawczym 13612.

Komisyja rozpowszechniania wskazań zdrowotnych pozostawała pod przewodnictwem d-ra J. Jaworskiego. W skład jej wchodził: pp.: W. Babiński, J. Bączkiewicz, ks. M. Godlewski, L. Karwacki, H. Koralewski, S. Lilpop, W. Mazurkiewicz i A. Puławski. Z działalności Komisyji należy wymienić: a) wydrukowanie 5000 egzemplarzy „Wskazówek dla matek co do zapobiegania kokluszowi u dzieci”, 10000 egzemplarzy „Wskazówek dla matek co do karmienia niemowląt”, 100000 egzemplarzy odezw pod tytułem: „Jak siebie i innych uchronić od chorób zakaźnych” i 1500 egzemplarzy „Zbioru przepisów obowiązujących sanitarnych”. Wydawnictwa powyższe były rozesełane Obywatelskim Opiekom sanitarnym i instytucjom społecznym.

Komisyja
rozpo-
wszechnia-
nia wska-
zań zdro-
wotnych.

Następnie Komisyja zorganizowała szereg odczytów: a) dla opiekunów sanitarnych i członków komisaryatów o zwalczaniu i zapobieganiu cholery i dysenterji, o odkażaniu, o walce z chorobami wenerycznymi i b) cztery odczyty dla ochraniarek i nauczycielek szkół elementarnych o higienie dziecka.

W komisji Opieki nad bezdomnymi, przewodniczył dr. A. Puławski, uczestniczyli pp.: J. Bączkiewicz, W. Dąbrowski, J. Dzierżanowski, B. Ejger, T. Eytner, E. Flatau, T. Korzon, H. Kucharzewski, S. Kwieciński, J. Małynicz, W. Manduk, S. Meyerson, J. Szmurło, S. Szyller, J. Villaume, W. Żukowski. Sekretarzem p. Opaliński. Komisyja czuwała nad stanem sanitarnym przytułków dla bezdomnych. W razie zdarzających się przypadków choroby zakaźnej, przedsięwzięto środki, zapobiegające rozszerzaniu się epidemii. Gdy od września 1915 r. liczba schronisk zaczęła się znacznie zmniejszać skutkiem powrotu do siedzib i wysiedlania bezdomnych, Komisyja ograniczyła swą działalność do opieki sanitarnej nad dwoma centralnymi zakładami: chrześcijańskim przy ul. Wolskiej (róg Syreny) i żydowskim (Leszno 3).

Komisyja
opieki nad
bezdomny-
mi.

Sprawozdanie liczbowe zakładu dezynfekcyjnego (załącznik № 8) wykazuje znaczne zwiększenie jego działalności w porównaniu z tymże okresem roku 1914. Dezynfekcyje lokalów wykazują zwiększenie odkażonej przestrzeni o 263%, sama zaś ilość wykonanych po za zakładem dezynfekcyjnym, wzrosła przeszło o 300% przeciętnie za półrocze.

Zakład de-
zynfekcyj-
ny i spala-
nia śmieci.

Zakład spalania śmieci wykazuje również zwiększenie działalności: liczba nieruchomości obsługiwanych przez Zakład, wzrosła się przeszło w dwójnasób. W roku 1915 obsłużono domów prywatnych 234, miejskich 50, zajętych przez władze okupacyjne 52. Spalono 571128 pudów śmieci.

Liczyby, dotyczące działalności miejskiego zakładu izolacyjnego, podane są w załączniku № 9. Działalność tego zakładu stale wzrasta, dochodząc w grudniu do 2344 dni instytucyjnych.

Miejski za-
kład izola-
cyjny.

Domy izolacyjne podmiejskie, wykonywujące, prócz izolacji osób, które miały styczność z chorymi, również i dezynfekcyje, dokonały, jak wi-

Domy
izolacyjne.

dać z załącznika № 10, w ciągu miesięcy sierpnia i grudnia, izolacji 1395 osób przy 4860 dniach izolacyjnych.

Ambulatory podmiejskie. W działalności ambulatoryów podmiejskich (załącznik № 11) uwydatnia się ogólne zwiększenie liczby porad wogóle i liczby porad powtórnych, przy jednoczesnym spadku liczby przypadków chorób zakaźnych.

Centralna Stacja dla bezdomnych chrześcijańskich i żydów. Sprawozdania z ruchu bezdomnych w Stacji centralnej dla bezdomnych chrześcijańskich (załącznik № 12) i Schroniska centralnego dla bezdomnych żydów (załącznik № 13) wykazują nadzwyczaj mały ruch bezdomnych, przy wzroście średniej długości pobytu 1 osoby, co dowodzi, że schroniska te stały się do pewnego stopnia przytułkiem dla tych bezdomnych, którzy z powodu zniszczenia siedzib, niedołęstwa lub choroby i t. p. do miejsc stałego zamieszkania nie wracają.

Laboratorium higieniczne miejskie. W sprawozdaniu laboratorium higienicznego miejskiego (załącznik № 14) widoczny jest ogromny wzrost ilości poddanych badaniu prób produktów mącznych w październiku i listopadzie. Wzrost ten stoi w związku z rozpoczętym w tym czasie wypiekiem chleba z mąki mieszanej z surogatami.

Stacje szczepienia ospy. Stacje szczepienia ospy na przedmieściach (załącznik № 15) dokonały w ciągu drugiego półrocza 1915 r. przeszło 23 tys. szczepień. Należy podkreślić, że ogólna liczba przypadków ospy w okręgach podmiejskich spadła z 41 w październiku do 5 w grudniu.

Skład osobisty Sekcji. Przewodniczący—dr. W. Męczkowski, zastępca przewodniczącego—p. St. Ocetkiewicz, który zrzekł się w grudniu tej godności, pozostając członkiem Sekcji i członkowie: Dr. J. Adamski, dr. J. Bączkiewicz, p. P. Boczkowski, p. W. Budziński, dr. K. Chełchowski, dr. W. Dąbrowski, dr. I. Dembicki, p. S. Dymarski, dr. J. Jaworski, p. K. Koralewski, magister B. Koskowski, dr. F. Kowalski, dr. H. Kucharzewski, p. F. Mazurkiewicz, p. J. Martens, dr. S. Orłowski, dr. K. Pawlikowski, dr. J. Polak, dr. A. Przyborowski, dr. A. Puławski, p. W. Ryfiński, p. S. Scholtze, p. F. Sobczak, dr. J. Szmurło, dr. J. Szwejcer, dr. W. Szumlański, dr. J. Winiarski, p. Z. Zagłoba-Zygler, dr. M. Zapasiewicz, dr. J. Zawadzki, dr. K. Zieliński i prezes Tow. Farmaceutycznego p. W. Żółtowski; sekretarzem p. A. Szymański.

Skład osobisty Urzędu Zdrowia. Przewodniczący — Inspektor zdrowia dr. J. Polak, członkowie: dr. W. Męczkowski, p. S. Ocetkiewicz, p. B. Koskowski, dr. F. Kowalski, p. S. Dymarski, p. F. Mazurkiewicz, dr. J. Adamski, p. P. Boczkowski, p. J. Martens, dr. K. Zieliński i p. A. Szymański.

Sekcja IX Ubezpieczeń.

Sekcja Ubezpieczeń dzieli się na 2 działy (referaty).

I. Dział ubezpieczeń.

II. Dział pogorzeli.

W sprawach natury technicznej, jak likwidacja strat pogorzelowych i kontrola techniczna szacunków ubezpieczeniowych, opiniuje Inspektor ubezpieczeń — inżynier.

Sekcja Ubezpieczeń rozpoczęła swoją działalność d. 13 sierpnia 1915 r. W okresie czasu do 1 stycznia 1916 r. odbyło się 21 posiedzeń prezydium Sekcji i 19 posiedzeń Zarządu miasta z udziałem przedstawicieli tej Sekcji.

Na posiedzeniach prezydium Sekcji rozpatrzono w okresie sprawozdawczym 194 sprawy, z których w 139-ciu sprawach uchwały Prezydium przedstawiono do zatwierdzenia Zarządu.

Organizacja Sekcji i posiedzenia prezydium.

Ogólna działalność Sekcji obejmowała:

- A. Czynności dotyczące organizacji wewnętrznej.
- B. Czynności dotyczące zmian w zastosowaniu taryfy i wyjaśnień ustawy ubezpieczeniowej.
- C. Czynności bieżące.

Ważniejsze sprawy.

W wewnętrznej organizacji Sekcji uczyniono następujące zarządzenia:

Personel biura b. Wydziału Ubezpieczeń zmniejszono z osób 11-tu do 7-miu, wobec czego, pomimo zaprojektowanych wyższych nieco etatów dla niektórych pracowników Sekcji, koszta administracji zmniejszono przeszło o 3000 rubli rocznie.

Zmiany i zarządzenia.

Powołano radców ubezpieczeniowych do udziału w posiedzeniach prezydium Sekcji z prawem głosu.

Uchwalono szereg zarządzeń, jakie należałoby zastosować w razie przyjscia do skutku projektowanego przyłączenia przedmieść do miasta.

W celu możliwego zmniejszenia liczby pożarów, wynikających wskutek wadliwej budowy przewodów kominowych, zwrócono się do Sekcji Budownictwa Zarządu Miejskiego o wydanie odpowiednich zarządzeń.

Zwrócono się do komendanta Straży Obywatelskiej m. Warszawy o wydanie rozporządzenia, aby przy dokonywanych dochodzeniach o przyczynie pożarów, istotna przyczyna była należycie wyświetlona.

Z działu budynków fabrycznych w mieście Warszawie, pod wzglę-

dem ubezpieczeniowym wyłączono takie, w których warsztaty i pracownie, z wyjątkiem warsztatów i pracowni materiałów łatwopalnych i wybuchowych, zajmują mniej niż $\frac{1}{10}$ część budynku i budynki te zakwalifikowano do składki ogniowej, określonej dla budynków zwyczajnych 3-go stopnia niebezpieczeństwa z nadwyżką 50%.

Na skutek prośby właścicieli domów, w których urządzone są kinematografy, zmniejszono od 1 stycznia 1916 roku składkę ogniową od domów, w których kinematografy zajmują mniej niż $\frac{1}{3}$ część budynku.

Czynności bieżące. W okresie sprawozdawczym do Sekcji Ubezpieczeń wpłynęło 366 spraw, z tych do działu ubezpieczeń — 215, do działu pogorzele — 151.

Niezależnie od tego po zawieszeniu czynności wydziału Ubezpieczeń b. Magistratu pozostało niezalatwionych spraw 58, ogółem było do załatwienia spraw 424
z liczby tej załatwiono spraw 324

W d. 1 stycznia 1916 r. pozostało niezalatwionych spraw 82, których znaczną liczbę stanowią otrzymane w ostatnich dniach miesiąca grudnia podania o świadectwa ubezpieczeniowe.

Zarejestrowano w okresie sprawozdawczym 53 wypadki pożarów, za które odszkodowania wynoszą rb. 73.816 (w tem straty wynikłe wskutek działań wojennych rb. 16.400). Wyplacono w okresie sprawozdawczym za pogorzele rb. 4.407.

Na rachunek składki ogniowej wpłynęło rb. 29.931, pozostało zaległości rb. 103.000.

Skład osobisty Sekcji.

Przewodniczący: Henryk Barylski. Członkowie: Delegat Komitetu Obywatelskiego: Samuel Dickstein. Delegat Zarządu Miejskiego: Manswet Ciemniowski. Przedstawiciel obywateli: Wincenty Biskupski. Kierownik Sekcji: Władysław Zienkowski. Kolejno jeden z Radców ubezpieczeniowych: Kazimierz Gagatnicki, Wilhelm Henneberg, Józef Juszczyk, Zygmunt Kreczyński, Bolesław Ryczyński.

Sekcja X Teatralna.

W dniu 28 lipca r. ub. nastąpiła ewakuacja rządowej dyrekcji teatrów. Ustępująca władza rozkazem dziennym powierzyła opiekę nad gmachami jednemu z urzędników, opiekę zaś i ogólne kierownictwo nad artystami—p. Kazimierzowi Zalewskiemu, pozwalając jednocześnie poszczególnym zespołom artystycznym na prowadzenie nadal widowisk na ich własny rachunek i ryzyko, z prawem korzystania z kostyumów, rekwizytów i dekoracji.

Stan teatrów po ewakuacji władz rosyjskich.

Wkrótce jednak, zarówno p. Zalewski jak i delegaci artystów, zwrócili się do Komitetu Obywatelskiego z prośbą o opiekę i pomoc w trudnej sytuacji.

Komitet Obywatelski w poczuciu ciężącego na nim obowiązku, na posiedzeniu w dniu 3 sierpnia 1915 r., postanowił zająć się sprawą teatrów i w tym celu wydelegował komisję, składającą się z pp. B. Weycherta, H. Konica i K. Życkiego, w charakterze tymczasowego zarządu.

Zajęcie się sprawą teatrów przez Komitet Obywatelski i utworzenie tymczasowego zarządu.

Komisja przystąpiła niezwłocznie do swych czynności i stwierdziła przedewszystkiem brak ksiąg, dowodów i ważniejszych akt, które ustępująca dyrekcja wywiozła do Moskwy.

Należało skompletować częściowo personel administracyjny i opierając się na ocalałych danych, skonstruować rachunkowość oraz przywrócić możliwie normalne tętno życia.

Pragnąc funkcje swe ograniczyć do administrowania majątkiem teatrów, oraz postępując w myśl wyraźnej instrukcji, otrzymanej od Komitetu, tymczasowy zarząd dopomógł do utworzenia się istniejących do dnia dzisiejszego zrzemień, pozostawiając je własnemu ich zarządowi.

Zrzeszenia.

W ten sposób powstały zrzeszenia artystów: dramatu, farsy i operetki. Próba utworzenia analogicznego zrzeszenia opery nie dała rezultatu.

Wobec tego, przewidując konieczność uruchomienia opery na rachunek i ryzyko miasta, oraz mając na uwadze uregulowanie stosunku do zrzemień, tymczasowy zarząd teatrów zaprosił do narad, obok reprezentantów zrzemień, grono ludzi, bliżej ze sprawami teatrów obznajmionych, którzy utworzyli Komisję Teatralną, w składzie następującym:

Powołanie Komisji Teatralnej.

Z. Dębicki, S. Krzywoszewski, S. Frycz, P. Maszyński, Z. Przesmycki i K. Wroczyński.

Komisya Teatralna rozpoczęła czynności od powiększenia swego składu, powołując do udziału w pracy pp. J. Hermana, T. Jentysa, A. Grzymałę - Siedleckiego, A. Górskiego, J. Kotarbińskiego, J. Lorentowicza, J. Matuszewskiego, W. Perzyńskiego, A. Sygietyńskiego, H. Melcera i A. Statkowskiego.

Po dokonaniu tej kooptacji przystąpiono do opracowania regulaminu, który w ostatecznej formie uzyskał sankcję Zarządu miasta 11/IX 1915 r. Pozatem Komisya Teatralna postawiła sobie za cel wypracowanie wzorowego statutu dla przyszłej organizacyi teatrów miejskich. Na przewodniczącego Komisji powołano p. Z. Przesmyckiego, a na jego zastępcę p. J. Lorentowicza. Członkowie tymczasowego zarządu teatrów, wydelegowani przez Komitet Obywatelski, uważając, że spełnili powierzone im zadanie, złożyli swoje mandaty.

Utworzenie Sekcyi Teatralnej.

W myśl nowej organizacyi Zarządu miasta sprawy teatralne zostały przekazane specjalnej Sekcyi, na czele której stanęło prezydyum, składające się z pp. Gintowta, Jentysa, Zalewskiego, Życkiego oraz sekretarza p. Chamca.

Na posiedzeniu z dnia 10/IX 1915 r. drogą głosowania na stanowisko przewodniczącego w zarządzie został powołany p. K. Życki, który oświadczył, że mandat przewodniczącego przyjmuje tylko na krótki okres przejściowy*).

Podkomisya operowa.

Nowy zarząd teatrów niezwłocznie podjął prace przygotowawcze do uruchomienia opery i w tym celu zwrócił się do Komisji teatralnej z prośbą o wypracowanie programu działalności i projektu budżetu opery. Do wykonania tej pracy z łona Komisji teatralnej powołana została Podkomisya Operowa, w skład której weszli pp. Maszyński, Grąbczewski, Herman i Jentys.

Rezultatem pracy Podkomisji był referat, uzasadniający konieczność prowadzenia opery na rachunek miasta oraz projekt budżetu. Wnioski w tej sprawie Podkomisya przedstawiła zarządowi teatrów. Druga podkomisya, w osobach pp. Lorentowicza, Wroczyńskiego, Sygietyńskiego i Maszyńskiego, opracowała projekty statutu i budżetu dla szkoły dramatycznej.

Projekty te uzyskały aprobatę plenum Komisji i w ostatecznej formie zostały przedstawione zarządowi teatrów wraz z żądaniem natychmiastowej ich realizacji. Zarząd teatrów po wyczerpującej dyskusyi projekt przyjął, jednak, z powodu braku na ten cel funduszków, termin uruchomienia szkoły uzależnił od decyzji Zarządu miasta, któremu odpowiedni wniosek miał być przedstawiony. Takie postawienie sprawy wywołało niezadowolenie w łonie Komisji i stało się bezpośrednim powodem jej rezygnacyi.

*) Zgodnie z zapowiedzią p. Życki na posiedzeniu Zarządu miasta w d. 15/II 1916 roku wniósł swoją rezygnacyę.

W zakresie administracyjnym zarząd teatrów przystąpił do zaprowadzenia rachunkowości i udoskonalenia kontroli zarówno wewnętrznej, jak i dotyczącej poboru $\frac{1}{10}$ części od widowisk kinematograficznych. Pobór podatków od widowisk teatralnych, mocą uchwały z dnia 13 sierpnia 1915 roku, został wstrzymany.

Admini-
stracja
i kontrola

Przy organizowaniu i wprowadzeniu w życie kontroli właściwy wydział miał do zwalczenia w pierwszym rzędzie opór właścicieli kinematografów, którzy nie cofali się przed żadnymi sposobami przeciwdziałania ścisłej kontroli; doszło nawet do tego, że bez pomocy członków Straży Obywatelskiej kontrola stała się niemożliwą.

W tych warunkach reforma kontroli musiała odbywać się stopniowo; przedewszystkiem wprowadzono nowy regulamin, zatwierdzony przez Zarząd miasta w dniu 24 sierpnia 1915 r.

Rezultaty kontroli znajdują wyraz w następujących cyfrach:

Miesiąc	suma wykontrolowana:
sierpień	Rb. 2010.29
wrzesień	„ 6307.08
październik	„ 7062.68
listopad	„ 6325 49
grudzień	„ 7438.63

Przy ocenianiu działalności wydziału kontroli należy uwzględnić ciągle spadek frekwencji, wyrażający się w zamknięciu wielu widowisk na stałe, oraz czasowymi przerwami w innych widowiskach wobec zmniejszającej się ciągle liczby widzów: 54 przedsiębiorstwa stale czynne jeszcze we wrześniu 1915 r., w okresie czasu od 27 listopada do 27 grudnia dały tylko 923 przedstawień, gdy w warunkach normalnych powinny były dać ich 1458. Fakt, iż wykazane wyżej sumy nie zmniejszają się w tym samym stosunku, objaśnić należy coraz dokładniejszą kontrolą.

Zaznaczyć w końcu należy, że dział kontroli był wynikiem całkowitej i gruntownej reorganizacji, podczas gdy w innych działach zaszły tylko nieliczne zmiany osób, wywołane przeważnie nieobecnością byłych pracowników. W ogólności bowiem kierowano się zasadą nieusuwania nikogo z dawniejszych funkcyjuszów, bez bardzo ważnych przyczyn, jak również nieprzyjmowania nowych urzędników, bez wyraźnej tego potrzeby.

Jeżeli jednak na ogół personel uległ redukcji, przypisać to należy przedewszystkiem ewakuacji, która wielu, zwłaszcza wyższych urzędników, za sobą pociągnęła.

Dział buchalteryi, kontroli i kasy został zorganizowany częściowo z sił nowych i oparty na odpowiadających potrzebom instytucyi — handlowych podstawach. Pozostaje on pod bezpośrednim dozorem i kierunkiem członka zarządu p. Gintowta.

W innych działach administracyi, mianowicie: w inspektoracie gmachów, w dziale kostymów, rekwizytów, modelatorniach, warsztatach, elek-

trowni, magazynach i t. p. zaszły bardzo nieznaczne zmiany; starano się tylko wprowadzić ład, porządek i kontrolę.

Jako wyraz usiłowań obniżenia kosztów administracyjnych posłużyć może zestawienie budżetu projektowanego na rok 1916, z budżetem, wykonywanym przez byłą dyrekcję rządową.

Wydatki	dawniej	obecnie
a. dyrekcyja, kancelarya, buchalterya i kasa	60.960	12.912
b. biblioteka i archiwum	3.600	2.700
c. inspektorat gmachów	36.828	14.016
d. elektrownia, ogrzewanie	85.404	27.140
i t. d.		

Budżet zwyczajny zarządu teatrów na rok 1916 (bez emerytur), zatwierdzony przez komisję budżetową miejską, zamyka się sumą rb. 134.584 w porównaniu z poprzednio wykonywanym, wynoszącym przeszło rb. 300.000.

Zorganizowana została pomoc lekarska na mocy regulaminu zatwierzonego przez Zarząd miasta.

Inwentaryzacja majątku teatrów i nowe zarządzenia. Do sporządzenia nieistniejącego dotychczas inwentarza teatrów miejskich powołaną została komisja, która rozpoczęła swą pracę w dniu 30 października 1915 r. Inwentaryzacja oparta jest na systemie kartkowym i rozpoczęta została od Teatru Nowości.

W Teatrze Wielkim rozpoczęta praca doprowadziła do uporządkowania następujących działów:

- a) rekwizytornie przy scenie Teatru Wielkiego,
- b) " " " " Rozmaitości,
- c) pokój z owadami,
- d) zbrojownia duża,
- e) zbrojownia mała.

Pośrednim rezultatem prac komisji inwentarzowej jest odnalezienie w różnych ubikacjach teatrów Wielkiego i Nowości wielu instrumentów, które przez specjalistów zostały doprowadzone do stanu używalności i ocenione na ogólną sumę rb. 48.353.

Na podstawie danych pozostałych, będących pod ręką, komisja skonstatowała brak 15 instrumentów, w tem jednego fortepianu. Wartość tych przedmiotów oceniono na rb. 1008.

Arcybogata biblioteka muzyczna została częściowo skatalogowana i doprowadzona do względnego porządku. Niestety, wskutek braku jakiegokolwiek poprzedniej kontroli, okazały się przerażające braki, zarówno całych utworów, jak i ich części. Materiał muzyczny do „Pana Twardowskiego“, „Halki“, „Hrabiny“, „Straszego Dworu“ i „Verbum Nobile“ został wywieziony do Moskwy, co stanowi dla biblioteki bardzo poważną stratę.

Obecnie zaprowadzona została ścisła kontrola przy wydawaniu materiałów muzycznych.

Prace nad uporządkowaniem i katalogowaniem nut oraz instrumentów prowadzone są pod kierunkiem profesora Konopaska, który pełni funkcje bibliotekarza muzycznego.

W okresie sprawozdawczym zarząd odbył 24 posiedzenia, na których załatwiono 277 spraw bieżących.

Powstałe na początku sierpnia, w sposób poprzednio opisany, zrzeczenia **Zrzeczenia** obejmują:

- a) dramat i komedię pod zarządem pp. Kotarbińskiego, Palińskiego i Owerlly,
- b) operetkę pod zarządem pp. Śliwińskiego, Morozowicza, Krzewińskiego i Redo,
- i c) farsę, pod zarządem pp. Śliwińskiego, Trapszy, Jarszewskiego, Turczyńskiego i Różyckiego.

Zrzeczenia powyższe dają przedstawienia na własne ryzyko, korzystając tylko bezpłatnie z gmachów, kostiumów, rekwizytów, dekoracji, częściowo materiałów surowych i ogólnej administracji. Natomiast wpłacają do kasy głównej zarządu teatrów należność za zużyty prąd elektryczny, ogrzewanie, oraz sumę, stanowiącą dopłatę do biletów wejścia na fundusz emerytalny dla zasłużonych artystów i pracowników teatru.

Największą frekwencją cieszył się Teatr Rozmaitości, wykazując znaczne wpływy, następnie operetka i farsa; uwidocznia to poniżej umieszczona tablica.

Wpływy kasowe zrzeczeń (po odliczeniu na fundusz emerytalny i dla biednych) od dnia 5 sierpnia 1915 r. do dnia 1 stycznia 1916 r.

	sierpień.	wrzesień.	październik.	listopad.	grudzień
1) Rozmaitości	9000	11487	25356	19703	20751
2) Nowości.	11658	13271	12738	13357	13821
3) Letni	5000	8812	9687	9171	8848.

Stosunek zrzeczeń do całokształtu gospodarki teatralnej wymaga choć krótkiego rozbioru.

Teatry miejskie stanowią kompleks scen, które ze względu na charakter mogą być podzielone na wymagające subwencji, jako mające wielkie znaczenie dla rozwoju kultury narodowej i temi są dramat i opera, oraz takie, które winny się utrzymać bez subwencji: tymi są — farsa i operetka.

Wszystkie sceny korzystają obecnie w równej mierze z lokalów, urzędzeń scenicznych, kostiumów, rekwizytów, dekoracji, stacyi elektrycznej, warsztatów mechanicznych i ogólnej administracji. Takie równouprawnienie nie jest zgodne z powyższym podziałem.

Jeżeli opera i dramat, jako instytucje par excellence twórczo-kulturalne mogą i powinny być otoczone troskliwą moralną i materyalną opieką

miasta, to operetka i farsa winny istnieć o własnych siłach, a to tembardziej, iż doświadczenie lat ubiegłych, jak i obecne warunki, wyraźnie wskazują, że dwie ostatnie sceny nie tylko mogły istnieć bez pomocy, ale nawet przez wiele lat przynosiły pokaźne zyski, używane w całości na pokrycie niedoboru ogólnego budżetu.

Te względy spowodowały, iż sprawa objęcia zrzeczeń pod ogólny zarząd była przedmiotem rozwoju. Reorganizację jednak w tej mierze odłożono do nowego sezonu.

Opera. Istnienie opery uwarunkowane jest powszechnie większą lub mniejszą pomocą ze strony rządów lub municypłów. Nie może być zresztą inaczej. Jest to aparat tak wielki, skomplikowany i dzięki temu kosztowny, że eksploatacja jego, nawet w czasie normalnym i przy maksymalnej frekwencji oraz bardzo wysokich cenach, nigdy nie pokrywa kosztów.

Warunki, w jakich rozpocząć wypadło sezon operowy; bynajmniej sprzyjającymi nie były. Wymowny dowód tego stanowią następujące fakty:

Przedewszystkiem dotkliwie dawał się odczuwać brak naczelnego kierownictwa: zarówno bowiem główny kapelmistrz, jak i naczelnny reżyser wyjechali do Rosji.

Nadto zespół artystyczny wskutek przymusowej i dobrowolnej ewakuacji zredukowany został do takiego minimum, przy którym przez czas dłuższy nie można było marzyć o wznowieniu większych oper, wymagających znacznej i różnorodnej obsady.

Okres przygotowawczy przed otwarciem sezonu, trwający normalnie dwa do trzech miesięcy, z konieczności ograniczony został do 8-miu dni, w ciągu których trzeba było przygotować repertuar na najbliższy sezon.

W tym stanie rzeczy prezydium Sekcji uzyskało od Zarządu miasta w dniu 9 września decyzję uruchomienia opery.

Jak to już wyżej zaznaczono, opracowany przez podkomisję operową projekt budżetu opery został w dniu 1 października zatwierdzony i w d. 9 tegoż miesiąca nastąpiło otwarcie sezonu operowego uroczystym przedstawieniem „Halki”.

W myśl propozycji tej podkomisji, ogólne kierownictwo artystyczne objął profesor Melcer, reżyserię — p. Grąbczewski; dział administracyjny powierzony został p. Chamcowi.

Projekt budżetu skonstruowany został, ze względu na wyjątkowe warunki, bardzo oszczędnie — soliści opery zredukowali swoje wymagania prawie do 50-ciu procent norm zwykłych. Dzięki temu ogólna suma kosztów miesięcznych, stanowiąca w czasie normalnym około 40.000 rubli, obniżona została do 25.000. Jednocześnie frekwencja publiczności w pewnej mierze przeszła oczekiwania, dzięki czemu udało się bilans pierwotnie zamierzonego sezonu operowego w dniu 1 marca zamknąć bez niedoboru,

nb. jeżeli uwzględnić przyznane przez Zarząd miasta subsydyum, wynoszące 10.000 rb. miesięcznie.

Wkrótce po otwarciu sezonu w składzie osobowym naczelnego kierownictwa opery nastąpiły zmiany. Kierownik, p. Chamiec zmuszony był wyjechać na pewien czas z Warszawy, oddając administrację w ręce pozostałych członków zarządu; niebawem i profesor Melcer zrezygnował ze stanowiska kierownika artystycznego, a p. Grąbczewski ustąpił z reżyseryi. Artyści Opery, licząc się z faktem, że subsydyum miejskie stanowi ściśle określoną sumę, a okres trwania sezonu operowego w tych warunkach zależny jest w zupełności od frekwencji i oszczędnej gospodarki, wystąpili do zarządu teatrów z konkretnym projektem reorganizacji reżyseryi, ofiarowując jednocześnie swą pracę bezinteresownie. W myśl tego projektu kierownictwo artystyczne i reżyserya powierzone zostały grupie solistów w osobach pp. Wacława Brzezińskiego, Adama Dobosza, Adama Ostrowskiego i Tadeusza Wierzbickiego, z p. Henrykiem Drzewieckim na czele, jako głównym reżyserem. Po miesiącu wyczerpującej pracy p. Drzewiecki z powodu złego stanu zdrowia ustąpił ze stanowiska głównego reżysera. Stanowisko to objął po nim p. Adam Ostrowski. Orkiestra w pełnym składzie pracowała pod batutą następujących kapelmistrzów: prof. Melcera, dyr. Birnbauma, Sledzińskiego, Hirszfelda i Barańskiego.

W okresie od dnia 9 października 1915 r. do dnia 1 marca 1916 r. na scenie wielkiej dano ogółem 138 przedstawień, w tym jeden odczyt i 8 koncertów symfonicznych, z rezultatem kasowym rb. 76.795,—przy 75.722 widzach. Przeciętny dochód z widowiska wyniósł rb. 560.

Wznowione zostały następujące opery i balety:

Tytuł opery	ile razy grana	ogólny dochód	ogólna liczba widzów	przeciętny dochód
1. Carmen	12	8074	7707	672
2. Faust	10	6588	6869	658
3. Tosca	6	4979	4498	829
4. Hrabina	7	4543	3514	649
5. Halka	10	4272	5050	427
6/7. Pajace i Cavaleria	5	3343	3690	668
8. Cyrulik Sewilski	7	3324	3437	415
9. Aida	3	2890	2422	963
10. Bal Maskowy	3	2706	2182	902
11. Opowieści Hoffm.	7	2649	2363	578
12. Żydówka	4	2425	2461	606
13. Violetta	5	2336	2199	467
14. Eug. Oniegin	5	2336	2145	467
15. Cyganerya	6	2232	2029	372
16. Madame Butterfly	6	2200	3240	366
17. Lohengrin	3	2083	2028	416
18. Jaś i Małgosia.	4	1328	1434	332
19. Rigoletto	3	1090	1165	363

Tytuł opery	ile razy grana	ogólny dochód	ogólna liczba widzów	przeciętny dochód
20. Manon	2	571	508	254
Przedst. skład.	3	2106	2271	702
Razem 20 Oper	114	61075	61212	527

B A L E T Y.

Tytuł baletu	ile razy grana	ogólny dochód	ogólna liczba widzów	przeciętny dochód
1. Pan Twardowski	9	6516	5898	724
2. Wieszcza Lalek	4	3564	2358	891
3. Jezioro Łabędzie				
4. Przebudz. się Flory				
5. Wesele w Ojcowie				
6. Muszla i Perła	2	465	299	233
7. Wesoły Garnizon				
8. Karnawał dziecięcy				
Razem 8 wznowień	15	10545	8556	700
Koncerty symfoniczne	8	5175	5954	646

Z E S T A W I E N I E.

Kategoria przedstawień	ile razy grana	ogólny dochód	ogólna liczba widzów	przeciętny dochód
1. operowych	114	61.075	61.212	527
2. baletowych	15	10.545	8.536	700
3. koncertów	8	5.175	5.934	646
różne wpływy		2.148		
	137	78.943	75.722	560

Ogólna suma wpływów na rachunek Opery znajduje wyraz w następującym zestawieniu:

miesiąc	wpływy	wydatki
październik (od 9-go)	10.192,50	22.657,23
listopad	13.858,77	24.899,74
grudzień	14.174,02	26.899,74
styczeń	22.569,63	26.568,57
luty	18.148,14	26.507,70
subsydyum miasta	50.000,00	
Razem	128.943,06	127.943,43
1 marca saldo		1.795,63
	128.943,06	128.943,06

Aby zobrazować stronę rozchodową wyciągu kasowego Opery za okres omawiany, przytoczone są wydatki w następującym ugrupowaniu:

Wydatki Opery od d. 1 października 1915 r. do 1-go marca 1916 r.

Na co wydatkowano	paźdz.	listop.	grudz.	stycz.	luty	razem
1. Reżyseria i naczkierownictwo 8 osób	960,00	974,00	939,00	501,00	565,00	3939,00
2. Soliści 20 „	3959,75	4345,50	4807,50	5074,00	5728,50	23816,25
3. Chór 66 „	2826,70	3232,25	3067,50	3142,75	3105,00	15374,20
4. Orkiestra 60 „	5392,50	6303,00	6908,50	6084,50	5854,40	30542,90
5. Balet 85 „	2921,26	2863,42	2879,49	3268,18	3153,68	15086,13
6. Statyści i banda . .	0339,55	477,35	439,40	528,05	495,85	2290,20
7. Maszyniści i służba niższa 29 osób	1547,73	1497,50	1678,75	1584,85	1455,25	7761,08
8. Personel rekwizytors.	264,50	264,50	324,65	446,90	125,50	1426,05
9. „ illuminators.	305,46	329,00	393,80	298,00	375,25	1801,51
10. „ garderobiany	545,22	748,66	716,62	796,07	890,02	3696,59
11. Kasyerzy, bileterzy i kontrola 35 osób	455,00	472,80	455,00	408,30	507,90	2299,00
12. Doraźna pomoc . .	359,59	—	—	—	218,35	577,94
Ogółem wypłacono za pracę	19787,26	21504,98	22611,31	22232,60	22474,70	108610,85
13. Ogrzewanie i oświetlenie	2213,77	3030,44	3188,07	3462,73	3122,04	15017,05
14. Różne wydatki . .	656,20	364,32	714,81	873,24	910,95	3519,53
Razem . .	22656,73	24899,74	26514,19	26568,57	26507,70	127,147,43

Sekcja XI Dostaw nakazanych.

Sekcja XI została utworzona w celu zaspokajania w granicach możliwości żądań władz okupacyjnych niemieckich, w zakresie rekwizycji i kwaterunku, oraz aby przez skierowanie tych żądań do Zarządu miasta uchronić mieszkańców od bezpośredniej rekwizycji.

Organi-
zacja
Sekcji i
kompeten-
cyje po-
szczegól-
nych dzia-
łów.

Zarząd Sekcji składa się z prezydium Sekcji, członków prezydium poszczególnych komisji wykonawczych, delegata Zarządu miasta, oraz radcy prawnego.

Organami wykonawczymi Sekcji są komisje, działające autonomicznie w zakresie swoich obowiązków, na zasadzie regulaminów, ustalonych przez Sekcję:

1. Komisja zapotrzebowań:

Przyjmowanie nakazów od władz okupacyjnych na dostawy i roboty, ekspedycja, skład, zakupy towarów i sprzętów, dział rzeczoznawców (ocena przy zakupach), kontrola.

2. Komisja kwaterunkowa:

Wyznaczanie kwater i gospód, gmachy publiczne i koszary, zawieranie kontraktów z właścicielami mieszkań, kontrola.

3. Komisja przewozowa:

Podwozy, dział szacunkowy, statystyka.

4. Komisja rachunkowa:

Buchalteria, kontrola ogólna, rewindykacja, kasa.

5. Komisja reklamacyjna:

Reklamacje od Sekcji i od osób prywatnych do władz.

6. Komisja opieki nad gmachami publicznymi.

Opieka nad gmachami publicznymi i zarząd pałaców, ogrodów parków: w Łazienkach, Belwederze i zamku Królewskim.

7. Komisja rozdzielcza gmachów:

Inspektorzy i kuratorzy gmachów.

8. Oddział na Pradze—ekspedycja ogólna.

Komisja
zapotrze-
bowań.

Komisja zapotrzebowań rozpoczęła swe czynności z chwilą wkroczenia do Warszawy wojsk niemieckich, t. j. dnia 5 sierpnia 1915 roku.

Działalność Komisji polegała na zaspokajaniu żądań władz niemieckich w zakresie rekwizycji, które w sierpniu i wrześniu 1915 r. obejmowały przeważnie przedmioty potrzebne do umeblowania kwater oraz urządzenia mieszkań dla oficerów, lub też wyżej postawionych osób. Do najpo-

ważniejszych urządzeń należy Zamek Królewski, do którego dostarczono mnóstwo przedmiotów, bądź do umeblowania, bądź też do użytku gospodarskiego.

W tym samym okresie czasu Komisya otrzymała dużo zapotrzebowań na słomę i siano. Zapotrzebowania te, obfite w pierwszych dwóch miesiącach, potem prawie ustały.

Z biegiem czasu rekwizycje zaczęły przybierać charakter bardziej ogólny, a zakres przedmiotów żądanych znacznie się rozszerzył. Do ważniejszych rekwizycji, wykonanych w tymże czasie, zaliczyć należy urządzenie szpitala na Powązkach na 2000 łóżek, a także dostawę—na mocy rozporządzenia p. Generał—Gubernatora—20000 kołder dla Polaków uchodźców.

Z nastaniem chłodów i niepogody zaczęły napływać w dużej ilości polecenia naprawy koszar, zlecenia te przesyłano do wykonania Sekcji Budownictwa.

Wobec nader licznych zapotrzebowań i różnorodności żądanych przedmiotów, Komisya założyła skład dla ułatwienia manipulacji.

Skład posiada zapasy przedmiotów najbardziej potrzebnych, jako to: kołder, prześcieradeł, ręczników, poduszek, poszewek, różnych szczotek, umywalni, miednic, dzbanków, łóżek żelaznych, stołów, stolików i t. p.

W celu umiejętnego czynienia zakupów i zapobieżenia przepłacaniu wartości towarów, powołano do życia komisję rzeczoznawców, składającą się z kilku specjalistów z każdej branży, a więc: blawatników, stolarzy, meblarzy i t. p. Każdy zakup jest sprawdzony przez rzeczoznawców, a cena i gatunek stwierdzone ich podpisami.

Komisya kwaterunkowa powołana została do życia, również jak i poprzednia, w dniu 5 sierpnia, ażeby, wobec wyjątkowego położenia miasta i jego mieszkańców oraz mogących nastąpić nieprzewidzianych zapotrzebowań przez armię okupacyjną, mogła stać na straży interesów miasta, a jednocześnie pośredniczyć w normowaniu żądań przy rozlokowywaniu wojska po mieszkaniach prywatnych.

Komisya
kwaterun-
kowa.

Komisya kwaterunkowa zorganizowała następujące podkomisyje, czyli działy:

- a. Dział wyznaczania kwater,
- b. „ wyszukiwania mieszkań płatnych i niepłatnych, przyjmujący zarazem reklamacje właścicieli domów i lokatorów w sprawach kwaterunku,
- c. „ hotelowy i regulacji należności za kwaterunek,
- d. „ gospód, gmachów publicznych i koszar,
- e. „ korespondencji,
- f. „ szacunkowy i kontroli.

Komisya kwaterunkowa do d. 1 stycznia 1916 r. ulokowała za 4110 nakazami kwaterunkowymi Komendantury cesarsko-niemieckiej: oficerów różnych rang—2219, podoficerów—3177, żołnierzy—17668, urzędników—2837, koni—2723, samochodów i wozów—1862, warsztatów i t. p. zakładów—175.

W tym celu komisya kwaterunkowa zebrała, sprawdziła i skatalogowała lokalów próżnych i odpowiednich do kwaterunku w różnych dzielni-

cach miasta, złożonych z jednego do kilkunastu pokoi: umeblowanych—2617, nieumeblowanych—6110, razem—8727. Oprócz tego: lokali biurowych—96, składów—155, wozowni—94, stajen—146, garażów—18, koszar—10.

Nadto w okresie sprawozdawczym komisya kwaterunkowa zajmowała w 35 hotelach: 141477 i w 40 pensjonatach—5917, razem — 147394 łózek—noclegów.

Niezależnie od hoteli i pensjonatów Komisya zużytkowała lokale po ewakuowanych władzach rosyjskich, otwierając w takich lokalach gospody. Ogółem otwarto 6 gospód, łącznie na 258 łózek.

Ażeby zmniejszyć wydatki na kwatery oficerskie w hotelach, urzędowo w listopadzie 1915 r. gospodę dla oficerów, w zaofiarowanych przez właściciela domu № 72 przy ulicy Polnej 40 mieszkaniach.

Wobec zajmowania bezpłatnie przez wojsko okupacyjne mieszkań w domach prywatnych, obciążającego nie tylko właścicieli domów, lecz częstokroć i lokatorów, komisya kwaterunkowa wyjednała w d. 5 października zgodę Zarządu miasta na wynajmowanie mieszkań w domach prywatnych na potrzeby kwaterunku.

Do oszacowywania zadeklarowanych lokali powołani zostali biegli z grona właścicieli nieruchomości i stowarzyszenia lokatorów.

Od 20 października do 31 grudnia Komisya otrzymała zgłoszeń lokali płatnych ogółem 1316, z której to liczby członkowie delegacji szacunkowi uznali za odpowiednie do użytku 416 lokali i zgodzili dla Komisji miesięcznie w cenie od rb. 12 do rb. 25 za pokój umeblowany z pościelą, zaś dziennie od kop. 45 do rb. 1.

Otrzymało w ten sposób pokoi pojedynczych—282, mieszkań dwupokojowych—53, trzypokojowych—46, czteropokojowych—35, razem—416 pokoi.

Z nich zajęto 114.

Przez zawiązanie bezpośrednich stosunków z Komendanturą niemiecką udało się komisji kwaterunkowej pomyślnie uregulować wiele kwestyi, związanych z kwaterunkiem przymusowym. Tak np.:

a) osiągnięto zwolnienie prawie wszystkich gmachów po byłych gimnazjach rządowych, przekazanych następnie Wydziałowi Oświecenia, oraz całego szeregu lokali, oddanych różnym instytucjom dobroczynnym;

b) przeprowadzono pomyślnie, szczególnie po urządzeniu gospód dla wojskowych niższych stopni przy ul. Wareckiej № 9 a dla oficerów przy ul. Polnej № 72, zwolnienie mieszkań, opuszczonych przez osoby ewakuowane do Rosji, a zajętych później przez pojedynczych wojskowych niemieckich;

c) uporządkowano zajmowanie przez wojskowych numerów w hotelach, które z d. 24 sierpnia poczęło odbywać się na zasadzie bezpośrednich rozporządzeń Komendantury, z rozciągnięciem ze strony Komisji kontroli nad wykonaniem tych rozporządzeń;

d) popierano skutecznie reklamacje właścicieli domów, wynikłe na

tle kwaterunków, o czym świadczy liczba przeszło 800 zarejestrowanych zatargów, pomyślnie załatwionych dzięki interwencji Komisji.

W okresie sprawozdawczym władze okupacyjne zażądały dostarczenia na swoje potrzeby: **Komisja przewozowa.**

wozów jednokonnych	1473
„ parokonnych	1801
samych wozów	227
„ koni	423
powozów	95
dorożek	93
<i>a zatem</i>	
ogółem koni	5842
„ wozów	3501
powozów, dorożek	188

Na powyższe komisja przewozowa wydała zleceń 5799, z których wykonano 4548 na ogólną liczbę:

koni	6472
wehikułów	6094

Wykazana większa liczba koni i wozów tłumaczy się tem, że po za zleceniami Władz wydawano podwozy na potrzeby komisji zapotrzebowań przy Sekcji Dostaw Nakazanych dla rozwożenia towarów.

Do dnia 31 grudnia 1915 r. wypłacono:

za podwozy	Rb. 55398.02
z których przedstawiono władzom do regulacji rachunki na sumę	„ 41634.70

Ceny za podwozy ustalone zostały przez prezydyum Sekcji.

Wobec rozwijającej się z dniem każdym działalności Sekcji wyłoniła się nieodzowna potrzeba ześrodkowania wszelkich operacji finansowych w specjalnym dziale i w tym celu utworzono komisję rachunkową. **Komisja rachunkowa.**

Komisja ta objęła następujące czynności:

- przyjmowanie rachunków dostawców, sprawdzanie rachunków; i kwalifikowania do wypłaty;
- kontrolę rachunków (cont) poszczególnych dostawców;
- wypłatę należności przedsiębiorstwom i dostawcom;
- kontrolę funduszy otrzymywanych z głównej kasy miejskiej; a wnoszonych na rachunki przekazowe do instytucji bankowych
- czynności kasowe;
- korespondencję dotyczącą przedstawianych rachunków i ewentualnych reklamacji.

**Zestawienie wpływów i wydatków Sekcji XI Dostaw Nakazanych
za czas od 6 sierpnia do 31 grudnia 1915 r.**

W p ł y w y :

1) Awans, otrzymany od Zarządu m. st. Warszawy za pośrednictwem kasy głównej K. O.	rb.	356340.22	
bezpośrednio z kasy miejskiej „	„	750000.00	rb. 1106340.22
2) Wpływy za dostawy.			609.45
3) Kaucyje			788.35
Ogółem			<u>rb. 1107738.02</u>

W y d a t k i :

1) Ogólne wydatki Sekcji:			
Koszty handlowe	rb.	3205.44	
Wynagrodzenie pracowników	„	15506.16	rb. 18711.60
2) Wydatki na kwaterunek			163335.57
3) „ „ przewozy			55526.45
4) „ „ opiekę nad gmachami.			20095.94
5) „ „ różne dostawy:			
na urządzenie szpitali	rb.	133012.54	
„ remont gmachów	„	132767.54	
„ dostawy różnych towarów i ruchomości.	„	551113.03	rb. 816893.03
k. Rachunek Zarządu m. st. Warszawy			10953.85
Ogółem			<u>„ 1085516.44</u>

P o z o s t a ł o ś ć g o t o w i z n y :

W kasie Sekcji.	rb.	8042.75	
Na rach. przek. w Banku Handlowym	„	14178.83	rb. 22221.58
Razem jak wyżej			<u>rb. 1107738.02</u>

Komisja reklamacyjna.

Liczne nieporozumienia między wojskowymi organami wykonawczymi a bezpośrednio zainteresowanymi w sprawach rekwizycji, niezwłocznie po wkroczeniu armii okupacyjnej, zniewoliły Sekcję Dostaw Nakazanych do utworzenia komisji reklamacyjnej.

Prawidłową działalność Komisji, w pierwszych dniach jej istnienia, hamowało wiele ujemnych czynników: z jednej strony chaos, panujący podówczas we wszystkich niemal stosunkach oraz nieopatrność samych interesantów, którzy w dużej liczbie spraw nie umieli objaśnić, jaki oddział wojska wyrządził stratę, z drugiej—trudność komunikowania się z pułkami, operującymi na teatrze wojny, gdy chodziło o sporność przy oszacowaniu zarekwizowanych przedmiotów, lub zalegalizowanie kwitów.

W okresie sprawozdawczym przyjęto do załatwienia 206 spraw, załatwiono ostatecznie 161, umorzono spraw 45.

Przyjęte sprawy dotyczyły:

- a) rekwizycyi inwentarza żywego, zaprzęgów, uprzęży, paszy i zboża,
- b) zamiany koni dobrych na złe,
- c) niezapłacenia za podwoły i dokonane roboty,
- d) rekwizycyi rzeczy z mieszkań i gmachów publicznych, materiałów budowlanych, maszyn i innych,
- e) zarekwirowania drukarni miejskiej,
- f) rekwizycyi rzeczy z majątków ziemskich,
- g) reklamacyi na tle kwaterunków w gmachach publicznych i prywatnych,
- h) różnych należności rekwizycyjnych i rachunkowych,
- i) zniesienia sekwestru oraz uzyskania różnych ulg i pozwoleń.

Ważniejsze rezultaty działalności komisji reklamacyjnej są następujące:

Uzyskano od władz:

- a) zapewnienie nietykalności plantacyi,
- b) zwolnienie inwentarza zatrzymanego na rogatec,
- c) przepustki na powrót z zagranicy i pozwolenie na wyjazd do Kopenhagi,
- d) zwolnienie tartaku miejskiego od rekwizycyi,
- e) kilkakrotne pozwolenie na kupno smarów,
- f) zwrot platform zarekwirowanych,
- g) zwolnienie nałożonej kary administracyjnej w sumie 1000 marek.
- h) bezpłatny przejazd do gubernii Grodzieńskiej i wsparcie dla rodziny, którzy tam pozostawili rodziny i mienie,
- i) pozwolenie na wywóz wina z Warszawy.

Po za sprawami powierzonymi do załatwienia, komisja reklamacyjna udzielała w okresie sprawozdawczym wiele rad i wskazówek licznym osobom, które zgłaszały się z różnaitymi sprawami i zapytaniaimi.

Rozpoczęta po 20 lipca r. 1915 śpieszna ewakuacja różnych organów władz państwowych i instytucji rosyjskich, postawiła na porządku dziennym sprawę opieki nad gmachami publicznymi, dotąd przez nie zajmowanymi, a obecnie częściowo lub całkowicie opróżnianymi i opuszczanymi w najrozmaitszych warunkach. Na posiedzeniu w d. 24 lipca Komitet Obywatelski, uznając za konieczne, prócz ogólnego zewnętrznego dozoru ze strony organów Straży Obywatelskiej, rozciągnięcie szczególnej opieki nad wieloma gmachami, zawierającymi pamiątki historyczne, zbiory, archiwa i mniej lub więcej cenne ruchomości, przez powołanych w tym celu kuratorów, postanowił dla zajęcia się tą sprawą utworzyć osobną Sekcyę Opieki nad gmachami, pod kierownictwem członków Komitetu pp. T. Kociatkiewicza, I. Radziszewskiego i I. Rudnickiego. Organizacyjne to prezydium nowej Sekcyi niezwłocznie powołało do współdziałania

Komisja
Opieki nad
gmachami.

w pracy Towarzystwo Opieki nad Zabytkami przeszłości, które rozciągało już ze swej strony opiekę nad kilku gmachami zabytkowo-historycznymi, oraz Koło Architektów, Stowarzyszenie Nauczycieli, Towarzystwo Krajoznawcze i Towarzystwo Ogrodnicze. Z grona członków powyższych instytucji powołano kuratorów poszczególnych gmachów i lokali opuszczonych oraz wyznaczono inspektorów kuratorom; w nielicznych stosunkowo wypadkach pozostawienia przez ustępujące władze rosyjskie własnych kuratorów, utrzymani zostali oni przez Sekcję na stanowiskach. Ta akcja Komitetu Obywatelskiego i Sekcji Opieki nad gmachami doznała zupełnego poparcia ze strony ustępujących władz; odpowiednie pełnomocnictwa zostały udzielone Komitetowi odezwą Komendanta m. Warszawy z d. 2 sierpnia r. 1915.

Pozostawioną po za egzystującymi wydziałami Komitetu Sekcję Opieki nad gmachami, w chwili jej utworzenia, zamierzano włączyć do projektowanego w przyszłości Wydziału spraw miejskich; bezpośrednio też po zorganizowaniu Zarządu miejskiego (6 sierpnia) i zaliczeniu do podwładnych mu organów nowoutworzonej Sekcji Dostaw nakazanych, Sekcja opieki nad gmachami przyłączona została (7 sierpnia) do tej ostatniej, jako jej część składowa, z przemianowaniem na Komisję. Przewodnictwo Komisji objął p. B. Gembarzewski.

Normalne czynności Komisji opieki nad gmachami polegały na 1) dozrze nad całością budowli opuszczonych przez rosyjan, 2) opiece nad inwentarzem rzekomym w tych budynkach, 3) umieszczaniu instytucji społecznych lub dobra publicznego w zostających pod opieką gmachach, 4) ustalaniu stosunku prawnego dzierżawców sklepów, lokali i innych przedmiotów wynajmu w posesjach rządowych. Sprawy te załatwiane były za pośrednictwem kuratorów, działających na zasadzie osobnej instrukcji, opracowanej przez Towarzystwo Opieki nad Zabytkami przeszłości, której zatwierdzenie przez władze niemieckie uzyskała Komisja w celu zapewnienia większego bezpieczeństwa gmachom i ułatwienia pracy kuratorom, częstokroć nie władającym językiem niemieckim. Do pomocy kuratorom Komisja utrzymywała przy budowlach stróżów płatnych, z wynagrodzeniem miesięcznym od 15 do 25 rb. w zależności od obciążenia rodziną (uchwała Zarządu miasta z d. 9 września).

Dla zabezpieczenia zbiorów, mających znaczenie poważniejsze, przedsiębrano w niektórych wypadkach środki specjalne. Tak np. archiwa historyczne przekazano p. Teodorowi Wierzbowskiemu, naczelnikowi Archiwum akt dawnych (uchwała Zarz. miasta z 24 sierpnia); archiwa Sądów pokoju przekazano osobnej komisji prawników z p. Rodkiewiczem na czele; przyrządy fizyczne i laboratoryjne szkół rosyjskich powierzono w poszczególnych wypadkach Wydziałowi Oświecenia po sporządzeniu dokładnych inwentarzy; archiwum Wzajemnych Ubezpieczeń rządowych przekazano Towarzystwom ubezpieczeniowym prywatnym, które archiwum to uruchomiły, mianując dyrektorem tej instytucji p. Chomicza.

Bezpośrednią opiekę nad gmachami po b. rządzie na Pradze objął i sprawował praski Komitet Obywatelski.

Nalóżony i ogłoszony przez władze niemieckie w d. 25 sierpnia sekwestr na wszystkie gmachy, które znajdowały się przed 5 sierpnia w posiadaniu władz rosyjskich, na działalność Komisji zasadniczo nie wpłynął. Ułożony przez Komisję prowizoryczny wykaz budynków tego rodzaju przedstawiony został przez Zarząd miasta władzom okupacyjnym z zastrzeżeniami co do jego ścisłości i dokładności, oraz co do nieustalenia tytułu własności wielu gmachów, użytkowanych przez rząd rosyjski; jednocześnie zlecono Wydziałowi Sądowemu K. O. sprawozdanie i odpowiednie uzupełnienie powyższego wykazu na zasadzie danych ksiąg hipotecznych. Starania, aby gmachy szkolne przekazane zostały zakładom naukowym, aby różnym instytucjom społecznym były pozostawione przez nie zajmowane lub udzielone nowe pomieszczenia w budowlach po b. rządzie, w wielu wypadkach były skuteczne; zorganizowana zaś opieka kuratorów przetrwała bez zmiany przez cały okres sprawozdawczy.

Komisya Rozdziału gmachów powołana została decyzją Zarządu miasta w d. 2 października 1915 r.

**Komisya
Rozdziału
gmachów.**

Do czasu powołania tejże Komisji, t. j. od dnia 5 sierpnia do dnia 2 października, wiele gmachów lub lokali, ewakuowanych przez władze rosyjskie, zajętych zostało przez instytucje oświatowe, lub dobra publicznego samorzutnie, wprost tylko po zawiadomieniu o tem Komisji Opieki nad gmachami lub osób, należących bezpośrednio lub pośrednio do Zarządu miasta. Przeciw takiemu postępowaniu, do czasu wyjaśnienia rygoru sekwestru gmachów po b. rządzie przez władze niemieckie, Komisya Opieki nad gmachami nie uważała za właściwe zakładać zasadniczego protestu, jak również, wobec wielkich i naglących potrzeb, nie uważała za wskazane hamowania korzystania z gmachów próżnych. Nie uważając się za prawomocną do rozdawania gmachów, przyjmowała do wiadomości odnośne podania o zajęciu gmachu lub lokalu z zastrzeżeniem, że wszelkie konsekwencje tego zajęcia ponosi jedynie i całkowicie tylko instytucja lub osoba, która gmach zajęła i że w czasie właściwym może być z gmachu lub lokalu usunięta decyzją władz prawomocnych.

W celu skoncentrowania rozbieżnych pełnomocnictw na rozdawanie gmachów i dla uniknięcia na przyszłość sprzeczności, Zarząd miasta, na wniosek Komisji Opieki nad gmachami, decyzją z d. 1 października, postanowił, aby wszystkie sprawy, związane z tym rozdziałem, kierowane były do Komisji Rozdziału gmachów, zaś ustalone lub wydane dotychczas pełnomocnictwa zostały skasowane. Uchwały Komisji Rozdziału gmachów winny być przedstawiane do decyzji Zarządu miasta, a pierwszeństwo dla szkół pozostawione w mocy.

Zasady rozdziału gmachów, zatwierdzone przez Zarząd miasta w dniu 12 października 1915 r., są następujące:

Przy rozpatrywaniu zapotrzebowań na gmachy i lokale, zapotrzebowania te mają być podzielone na pochodzące:

- I) od instytucji oświatowych i dobra publicznego, utrzymywanych lub prowadzonych przez Zarząd miasta;
- II) od instytucji oświatowych lub dobra publicznego, prowadzonych przez stowarzyszenia albo osoby prywatne, bez jakichkolwiek cech przedsiębiorstwa dochodowego;
- III) od instytucji oświatowych i dobra publicznego, prowadzonych przez stowarzyszenia, czy też osoby prywatne, z mniej lub więcej wyraźną cechą przedsiębiorstwa dochodowego.

Podania do instytucji III rodzaju, jak wogóle podania od wszelkich innych instytucji lub osób, które nie mogą być zaliczone do pierwszych dwóch kategorii, nie podlegają uwzględnieniu i mogą być odrzucone bez bliższego ich rozpatrywania.

Na zasadzie i w myśl wyżej pomienionych decyzji Zarządu, Komisya Rozdziału gmachów rozpoczęła swą pracę i do dnia 17 listopada na 15-tu zaprotokółowanych posiedzeniach załatwiła następujące sprawy:

- A. Przejrzała wykazy wszystkich gmachów po-rządowych i gmachy te podzieliła na następujące kategorie:
 - a) gmachy przeznaczone dla władz niemieckich;
 - b) gmachy warunkowo przeznaczone dla władz niemieckich;
 - c) gmachy szkolne lub dla szkół;
 - d) gmachy szpitalne lub dla szpitali;
 - e) gmachy dobroczynne lub dla instytucji dobroczynnych;
 - f) gmachy różne.
- B. Przejrzała wszystkie podania i zgłoszenia o gmachy lub lokale, które wpłynęły do Komisji Opieki nad gmachami i podzieliła te podania i zgłoszenia na trzy kategorie, zatwierdzone przez Zarząd Miasta.

Ponieważ, jak wskazano powyżej, do czasu zorganizowania Komisji Rozdziału gmachów, gmachy i lokale zajmowane były samorzutnie, bez odpowiedniej decyzji — przeto Komisya, po uporządkowaniu napły-

wających podań, postanowiła sprawdzić, przez zwiedzenie na miejscu, wszystkie gmachy i lokale ewakuowane przez władze rosyjskie i sformować odpowiednie wykazy dla przekazania ich Zarządowi miasta. Czynność ta, rozpoczęta w dniu 20 listopada, prowadzi się w dalszym ciągu.

Po wznowieniu komunikacji przez Wisłę, działalność Sekcji Dostaw Nakazanych objęła i przedmieście Pragę. W tym celu otwarty został oddział praski, przy ulicy Aleksandrowskiej № 184 (dom cerkiewny), który załatwiał wszelkie sprawy dotyczące się dostaw i kwaterunku wyłącznie na Pradze. Do dnia 17 stycznia z ogólnej liczby przyjętych nakazów załatwiono 313. Spraw rachunkowych oddział praski nie załatwiał i oddzielnej rachunkowości nie prowadził, gdyż wszystkie operacje finansowe ześrodkowywały się w komisji rachunkowej w Warszawie.

Oddział
praski.

Prezydium Sekcji: Przewodniczący—Jan Rudnicki, wice-przewodniczący—Maryan Lewandowski, sekretarz—Gustaw Martens, delegat Zarządu miasta—Paweł Kłossowski, radca prawny—Leon Błaszowski, zastępca—Karol Kozłowski, kierownik biura Sekcji—Józef Mystkowski.

Skład osobisty Sekcji.

Komisja Zapotrzebowań: Przewodniczący—Stanisław Konopczyński, sekretarz—Władysław Heinrich, przewodniczący działu rzeczoznawców—Edmund Rogalski.

Komisja Kwaterunkowa: Przewodniczący—Jan Bełdowski, zastępca przewodniczącego—Jan Patzer. Członkowie: Edward Berger, Leon Bernstein, Adolf Daab, Roman Gierszewski, Waclaw Kwiatkowski, Bronisław Chodowiecki, Grzegorz Krysztofowicz, Zygmunt Lipowski, Kazimierz Patzer, Jan Wolff.

Komisja Przewozowa: Przewodniczący—Jan Thonnes, zastępca przewodniczącego—Zygmunt Dobrzański. Członkowie: Edmund Seyde i Maryan Konopnicki.

Komisja Rachunkowa. Przewodniczący—Józef Breitkopf, zastępca przewodniczącego—Władysław Jacobson (senior).

Komisja Reklamacyjna. Przewodniczący—Jerzy Meyer, sekretarz—Henryk Strassburger.

Komisja Opieki nad Gmachami. Przewodniczący—Bronisław Gembarzewski, zastępca przewodniczącego—Wiktor Bułakowski, Członkowie: Kazimierz Stefański, Bronisław Petsch, Maryan Tomassini, radca prawny.

Komisja Rozdziału Gmachów. Przedstawiciele: Zarządu Miasta P. Kłossowski, Wydziału Oświecenia A. Ponikowski, Komisji Gosp. dla spraw szkolnych A. Daab, Sekcji Sanitarno-lekarskiej W. Ryfiński, Sekcji XI (kwaterunkowej) I. Patzer i J. Bełdowski, Komisji Opieki nad gmachami W. Bułakowski, B. Petsch i L. Strokowski.

Lista członków Komisji Opieki nad gmachami.

Prezydium Komisji:

1. Marya Bogusławska.	6. Bronisław Petsch,
2. Wiktor Bułakowski,	7. Juljan Roman,
3. Waław Daszewski,	8. Kazimierz Stefański,
4. Bronisław Gembarzewski,	9. Ludwik Strokowski,
5. Bogusław Herse,	10. Maryan Tomasini,

Inspektorzy.

1. Wiktor Adamiecki,	Tow. Opieki nad Zabytkami przeszłości.
2. Czesław Domaniewski,	Koło Architektów.
3. Leon Kryński,	Uniwersytet.
4. Stefan Moycho,	Stowarzyszenie Nauczycieli.
5. Kazimierz Sławiński,	Politechnika.
6. Eustachy Szelażek,	Tow. Krajoznawcze.

Kuratorzy gmachów.

a) Kuratorzy wskazani przez Stowarzyszenia:

1. Jan Barczewski,	Teatry Warszawskie.
2. Wincenty Biskupski,	Instytut Głuchoniemych i Ociemniałych.
3. Ks. Kazim. Bronikowski,	Bielany, Klasztor i Dom Inwalidów.
4. Adam Brustman,	Dom Inwalidów, Budynki poklasztorne—
Bielany.
5. Edward Ciszkiewicz,	Park Łazienkowski.
6. Konstanty Dąbrowski,	Gimnazjum VI m. i III żeńskie.
7. Władysław Frankiewicz,	Archiwum—Pałac Krasińskich.
8. Ks. St. Gall,	Kanonja, domy 10, 16, 18,
9. Wojciech Górski	Gimnazjum I. męskie,

10. Romuald Gutt,	Komisya Skarbu.
11. Józef Hofman,	Okrag Komunikacyi.
12. Ks. Miecz. Hübner,	Gimnazyum II męskie.
13. Władysław Jabłoński,	Pałac Saski, Pałac Namiestnikowski.
14. Konstanty Jakimowicz,	Pałac Arcybiskupi.
15. Czesław Jankowski,	Kanonja—Młodzież szkolna.
16. Zdzisław Kalinowski,	Pałac Belwederski.
17. Ludwik Kirstowski,	Izba Obrachunkowa.
18. Kazimierz Konarki,	Pałac b. Sądu Apelacyjnego.
19. Ks. Feliks Kozłowski,	Gimnazyum III męskie.
20. Kazimierz Król,	Gimnazyum I żeńskie.
21. Leon Kryński,	Uniwersytet.
22. Stefan Lemene,	Szkoła rzemiosł przytułku Mikołajewskiego.
23. Stefan Moycho,	Gimnazyum IV żeńskie.
24. Stanisław Orłowski,	Uniwersytet.
25. Włodzimierz Pawłowski,	Konserwatoryum na Tamce.
26. Stanisław Poniatowski,	Biblioteka uniwersytecka.
27. Ks. Adam Pyzowski,	Szkoła realna I.
28. Mieczysław Rüger,	Gimnazyum V męskie.
29. Stan. Rodkiewicz,	Urzędy Sędziów Pokoju.
30. Kazimierz Skórewicz,	Zamek Królewski i pod Blachą.
31. Kazimierz Sławiński,	Politechnika.
32. Jan Sosnowski,	Pracownia fizjologiczna Uniwersytetu.
33. Kazimierz Stołyhwo,	Instytut Anatomii, Teodora.
34. Maryan Straszak,	Bank Polski.
35. Rudolf Swierczyński,	Pałac Krasińskich.
36. Tadeusz Szanior,	Poczta.
37. Władysł. Tatarkiewicz,	Biały Domek—Oranżerya.
38. Mikołaj Tołwiński,	Bank Państwa.
39. Tadeusz Tołwiński,	Pałac Brühlowski,
40. Józef Trzebiński,	Ogród Botaniczny.
41. Jan Tur,	Gab. zoologiczny i figur gips. w Uniwersyt.
42. August Unieszowski,	Dom Królewska 13.
43. Piotr Wertheim,	Politechnika.
44. Ks. Stanisł. Wesołowski,	Jezuicka 6.
45. Józef Wieczorek,	Szkoła Konarskiego.
46. Teodor Wierzbowski,	Archiwum Główne.
47. Ks. Feliks De Vill,	Gimnazyum VIII.
48. Łukasz Wolski,	Pałac Paca.
49. Jan Wołyński,	Gimnazyum IV męskie.
50. Zygmunt Wójcicki,	Pałac Mostowskich.
51. Władysław Wróbel,	Pałac Zamojskich.
52. Tadeusz Zieliński,	Hipoteka.
53. Bolesław Żurkowski,	Archiwum Akt dawnych na Kanonji.

b) Kuratorzy na zasadzie pełnomocnictwa władz ewakuowanych:

1. Bolesław Czaplicki, Wydz. Drogowy dr. W. W. —
Jerozolim. 92/94.
2. Adam Chmielewski, Wydz. Telegrafu dr. W. W. —
Jerozolim. 96.
3. Czesław Danielewicz, Wydz. Mechaniczny dr. W. W.
4. Władysław Dąbrowski, Kontrola dr. Nadwiślańskiej.
5. Feliks Długosz, Dworzec dr. W. W.
6. Mieczysław Dobrzański, Wydz. Handlowy dr. W. W.
7. Waław Gniazdowski, Szkoła dr. W. W.
8. Kazimierz Górski, Kasa Emerytalna dr. W. W.
9. Floryan Gregor, Więzienie „Pawiak”.
10. Antoni Kobyliński, Wydz. Ruchu dr. W. W.
11. Piotr Kossowski, Instytut Maryjski,
12. Władysł. Lewandowski, Buchalterya dr. W. W.
13. Piotr Macewicz, Cerkiew przy ul. Długiej.
14. Józef Radoliński, Wydz. Drogowy dr. W. W.
15. Leonard Struga, Wzajemne ubezpieczenia.
16. Wiktor Sztolcman, Wydz. Dochodów dr. W. W.
17. Tadeusz Wielobycki, Komora Celna.
18. Adam Winawer, Wydz. Dochodów dr. W. W.
19. Stefan Zientarski, „ Gospodarczy dr. W. W.

Sekcja XII Plantacyi miejskich.

Do Sekcji XII należy zarząd i piecza nad ogrodami i parkami miejskimi: Saskim, Krasińskich, Ujazdowskim, Skaryszewskim i Praskim, nad lasem miejskim w Młocinach, nad ogródkami i skwerami oraz zadrzewieniami na placach, alejach i ulicach, nad dwiema szkólkami drzew i krzewów ozdobnych na placu Broni i na Pradze, wreszcie nad zakładem ogrodniczym miejskim przy ul. Koszykowej, hodującym rośliny kwiatnikowe.

Organizacja i kompetencje Sekcji.

Nadto z pomocy Sekcji korzystają niektóre zakłady miejskie, posiadające ogródki.

Gospodarka ogrodnicza na obszarze całej Warszawy administracyjnie rozpada się na pięć dzielnic: trzy dzielnice na lewym brzegu Wisły i dwie na prawym.

Każda z tych jednostek administracyjnych jest pod opieką ogrodnika dzielnicowego, zaś naczelną władzą wykonawczą i nadzorczą jest ześrodkowana w rękach głównego ogrodnika.

Roboty ogrodnicze, mające na celu utrzymanie w porządku istniejących ogrodów i zadrzewień tudzież zakładanie nowych, są wykonywane sposobem gospodarczym, bezpośrednio przez Sekcję XII. Jedyne wyjątek stanowi zakładanie skwerów na Powiślu, powierzone przez Magistrat w kwietniu r. 1915 przedsiębiorcom.

Przy Sekcji istnieje Komitet Plantacyjny, jako organ doradczo-nadzorczy i miarodajny w sprawach ogrodniczo-artystycznych. Do zadań Komitetu należy: a) rozciąganie opieki obywatelskiej nad estetycznym wyglądem wszystkich plantacyi miejskich, nie wyłączając cmentarzy, ogrodów przy szkołach, w szpitalach, muzeach i t. d. b) inicjatywa w zakresie zakładania nowych plantacyi lub przeróbki i powiększania istniejących; c) ogłaszanie konkursów ogrodniczych; d) wydawanie opinii o rozmieszczeniu plantacyi przy regulacyi miasta oraz o rozmieszczeniu budynków gospodarczych i ozdób architektonicznych na obszarze, zajętem przez plantacje; e) udoskonalenie gospodarki plantacyjnej, współdziałanie w układaniu preliminarzy, w kontroli robót, rachunków, dostaw i t. d.

Komitet Plantacyjny.

W okresie sprawozdawczym, poczynając od dnia 15 września, odbyło się 21 posiedzeń prezydium Sekcji, na których wniesiono i rozpatrywano 236 spraw. Do zatwierdzenia Zarządowi Miejskiemu przedstawiono 72 sprawy.

Posiedzenia prezydium Sekcji.

Działalność Sekcji. Z ważniejszych czynności Sekcji i wydarzeń w gospodarce ogrodniczej miejskiej zaznaczyć należy:

I. Udzielanie drzew, krzewów, roślin i innych materyałów z zasobów gospodarki ogrodniczej miejskiej.

Rośliny doniczkowe wydano:

- a) Ochronom Komitetu O. m. W. wydano roślin doniczkowych 1050
Drzewa i krzewy wydane były:
 - b) Ochronie Towarzystwa Dobroczynności przy ul. Freta wydano drzew i krzewów 20
 - c) Seminarium nauczycielskiemu wydano roślin doniczkowych . 50
 - d) Szkole ogrodniczej wydano roślin doniczkowych 50
 - e) Parafii Wszystkich Świętych postanowiono wydać drzew i krzewów ogółem 1810
 - f) 2-mu oddziałowi Straży Ogniowej wydano roślin doniczkowych 40
 - g) Do ogródka Domu Zdrowia w Mokotowie postanowiono wydać drzew i krzewów. 490
- Razem udzielono roślin doniczkowych sztuk 1190
„ drzew i krzewów sztuk 2320

Pozatem wydano Komisji Robót trzonków do łopat 1200, do oskar-dów 54, do młotów 50, oraz 50 kłoców na deski.

II. Pomoc w zakresie urządzenia lub utrzymania ogrodów i zadrzewień:

- a) Postanowiono, aby od roku 1916 ogródek przy instytucie szczepienia ospy przeszedł pod zarząd ogrodów miejskich.
- b) Podjęto się urządzenia ogródka przy Domu Zdrowia Komitetu Obywatelskiego warszawskiego w Mokotowie.
- c) Podjęto się kierownictwa nad uporządkowaniem skwerów i ogrodów w Uniwersytecie.
- d) Podjęto się przygotowania planu zadrzewień na terenie szpitala Św. Stanisława.
- e) Przygotowano plan zadrzewień u wylotu kolektora na Bielanych i kierowano robotami rozpoczętymi.
- f) Wykonano roboty w ogródku ochrony Towarzystwa Dobroczynności przy ul. Freta.

III. Z pomocą Komisji Robót publicznych, pod kierunkiem ogrodników miejskich, były prowadzone ważniejsze roboty następujące na terenie ogrodów miejskich:

- a) Dalsza przeróbka parku Praskiego.
- b) Zasypanie sadzawki w parku Praskim (w części nieogrodzonej).
- c) Dalsze roboty nad urządzeniem wielkiego boiska w parku Skaryszewskim.

- d) Urządzenie drogi granicznej w Młocinach od wsi Burakowa.
- e) Urządzenie drogi w Młocinach od kuźni do przystani.
- f) Ścięcie wszystkich suszków w lesie Młocińskim.
- g) Splantowanie dołów na gliniankach w Młocinach.
- h) Przygotowanie dołów do sadzenia drzew na ul. Wilanowskiej, Parkowej, Okopowej, Rozbrat i innych.
- i) Usunięcie części starych lip z ul. Polnej.

Po za tem komisya Robót udzielała pomocy w dokonywaniu robót bieżących prawie we wszystkich ogrodach i zakładach hodowlanych miejskich.

Pracownicy, najmowani na rachunek Sekcyi, wykonywali wszystkie roboty bieżące terminowe i byli używani do kierownictwa robotami, wykonywanymi przez pracowników Komisji Robót.

IV. Ważniejsze zmiany wprowadzone w ogrodach:

- a) Otwarto na stałe dla publiczności park Skaryszewski w dn. 2 października 1915 r.
- b) Przywrócono oświetlenie ogrodu Saskiego do godz. 8 min. 30 wieczorem i przejść z teatru Letniego do ul. Niecałej i Marszałkowskiej do godz. 11 min. 30.
- c) W ogrodzie Krasińskich otwarto bramę od ul. Ś-to Jerskiej, która była zamknięta stale od lat kilku.
- d) Zmieniono przepisy obowiązujące publiczność, pragnącą korzystać z ogrodów miejskich; z nowych przepisów usunięto wiele dawnych skrępowań.
- e) Usunięto pod kierunkiem Komitetu Obywatelskiego Praskiego zabudowania w parku Praskim, pozostawione przez b. Kuratorjum trzeźwości.

Część materiału drzewnego, otrzymanego z rozebranych budynków, użyto na postawienie parkanów, zburzonych w parku Praskim w pierwszych dniach sierpnia.

V. Sprawy administracyjne i gospodarcze:

- a) Rozpatrywano i wydano przychylną opinię co do wydzierżawienia prawa połowu ryb w stawach ogrodów.
- b) Rozpatrywano i odrzucono starania o urządzenie ślizgawki na stawie w ogrodzie Saskim.
- c) Zebrano dokładne dane o stratach, poniesionych skutkiem działań wojennych w gospodarce ogrodniczej miejskiej, a głównie w parku Praskim w pierwszych dniach sierpnia.
- d) Zaprowadzono oświetlenie elektryczne w biurze Sekcyi w ogrodzie Saskim i w głównym domu mieszkalnym w tymże ogrodzie.
- e) Założono oświetlenie gazowe w kancelaryi i w mieszkaniu 2-ch pracowników w parku Praskim.

- f) Z lasu Młocińskiego z suszków i z drzew ściętych na przeprowadzenie dróg, tudzież z karpiny i ze starych słupów ogrodzeniowych otrzymano drzewa opałowego 272 m³ (sążni polskich 51).
- g) Również z lasu Młocińskiego zwieziono gałęzi sosnowych zielonych w zamian jałowcu, nabywanego w poprzednich latach do zabezpieczenia na zimę kwietników i roślin.
- h) Poruszono sprawę zaopatrzenia parku Skaryszewskiego w wodę do użytku wewnętrznego.
- i) Przedstawiono projekt przeróbki i powiększenia ustępów w parku Ujazdowskim.

VI. Sprawy rozmaite. Po za sprawami wykazanemi powyżej, godzi się jeszcze zanotować następujące:

- a) Ułożono etat pracowników miesięcznych Sekcyi XII.
- b) Opracowano preliminarz na r. 1916.
- c) Wszczęto starania—o urządzenie boiska na Kole,
o pozyskanie placu Nędzy przy ul. Okopowej,
o pozyskanie Bielán.
- d) Udzielono odpowiedzi w sprawie przyłączenia przedmieść do Warszawy, zwróciwszy w niej uwagę na potrzebę rozszerzenia obszarów ogrodów miejskich publicznych.
- e) Opracowano warunki, na jakich mogłaby być zawarta umowa z przedsiębiorcami braćmi Hoserami i C. Ulrichem na dokończenie skwerów, urządzanych przez nich na Powiślu.

Skład osobisty Sekcyi. W okresie sprawozdawczym prezydium Sekcyi stanowili: delegat Zarządu—Jan Lewiński, delegaci Komitetu plantacyjnego — Edmund Jankowski (przewodniczący), Waleryan Kronenberg (zastępca przewodniczącego) i Teodor Chrząński oraz kierownik Sekcyi—Stanisław Rutkowski.

Z urzędu do Prezydium wchodzi główny ogrodnik.

ZESTAWIENIE OGÓLNE

dochodów i wydatków

za czas od 6 sierpnia 1915 r. do 31 marca 1916 r.

Okres rachunko

Zestawienie ogólne dochodów i wydatków kasy miejskiej

PRZYCHÓD	Gotowizną	W papierach procentowych	W dowodach pieniężnych	Ogółem
I. Dochody budżetowe miejskie (pg. obrachunku r. 1915) do d. 1 Stycznia r. 1916	8.626.733 10	—	—	8.626.733 10
II. Dochody szpitali i zakładów dobroczynnych (pg. obrachunku r. 1915) do d. 1 Stycznia r. 1916	62.012 86	—	—	62.012 86
III. Wpływy depozytowe do d. 1 Stycznia r. 1916	7.268.725 22	10.500	2.700	7.281.925 22
IV. Wpływy funduszków specjalnych do d. 1 Stycznia 1916 r.	51.563 02	—	—	51.563 02
<hr/>				
	²⁾ 16009034 20	10.500	2.700	16.022.234 20

wy roku 1915-go.

skiej za czas od 6 Sierpnia r. 1915 do 31 Marca r. 1916.

ROZCHÓD	Gotowizną		W papierach procentowych	W dowodach pieniężnych	Ogółem
	do d. 1 Stycznia 1916 r.	od d. 1 Stycznia do d. 31 Marca 1916 r.			
R u b l e i k o p i e j k i					
I. Wydatki budżetowe miejskie (pg. obrachunku r. 1915)	7.091.009 77	932.136 79	—	—	8.023.146 56
II. Wydatki szpitali i zakładów dobroczynnych (pg. obrachunku r. 1915)	714.842 95	332.719 13	—	—	1.047.562 08
III. Wydatki depozytowe	6.037.986 20	—	—	—	6.037.986 20
IV. Wydatki funduszków specjalnych	19.389 40	—	—	—	19.389 40
V. Awansy z ogólnych funduszków miejskich na rachunek budżetów r. 1915 i 1916 . .	¹⁾ 504.484 16	—	—	—	504.484 16
W okresie czasu od 1 Stycznia do 31 Marca r. 1916 awansów tych umorzono	—	¹⁾ —228.227 84	—	—	—228.227 84
	²⁾ 14.367.712 48	1.036.628 08	—	—	15.404.340 56
Saldo z r. 1915 na 1 Kwietnia r. 1916	604.693,64	—	10.500	2 700	617.893 64
	16.009.034,20	—	10.500	2.700	16.022.234 20

¹⁾ Na d. 1 Kwietnia r. 1916 pozostało nieumorzonych awansów z r. 1915 na sumę $= (504.484,16 - 228.227,84) = \text{Rb. } 276.256 \text{ kop. } 32$, których wykaz załączono do sprawozdania.

²⁾ **Obroty gotowizną za rok 1915.**

Dochody do d. 1 Stycznia r. 1916 Rb. 16.009.034 k. 20.

Wydatki do d. 1 Stycznia r. 1916 „ 14.367.712 „ 48.

Saldo na d. 1 Stycznia r. 1916 Rb. 1.641.321 k. 72,

Załącznik № 1.

WYKAZ

dochodów budżetowych

za czas od 6 sierpnia do 31 grudnia 1915 roku

Bud- żetu	§	pozy- cja	WYSZCZEGÓLNIENIE	Do pobrania		Wpły- nęto		Zalega	
				Ruble	k.	Ruble	k.	Ruble	k.
			Dochody zwykłe.						
			Dochody z majątku miejskiego.						
1	1a.		Kanon z jatek	572	40	32	40	540	—
	b.		Czynsz z byłych domów miejskich	479	63	—	—	479	63
	c.		„ „ „ gruntów „	1569	77	614	56	955	21
	d.		Laudemium z b. nieruchomości miejskich	102	20	102	20	—	—
	e.		Dzierżawy z domów miejskich. .	44305	75	2896	55	41409	20
	f.		„ z placów „	5436	70	3690	32	1746	38
			Ogółem	52466	45	7336	03	45130	42
	2a.		Procent od kapitału, zabezpie- czonego na hypotece nierucho- mości № 6393.	732	12	732	12	—	—
	b.		Procent od kapitału, wypoży- czonego lombardowi miejskie- mu	4012	99	4012	99	—	—
			Ogółem	4745	11	4745	11	—	—
	3a.		Pobór z miejsc na placach tar- gowych	3246	27	3246	27	—	—
	b.		Oplata za czasowe zajęcie ulic i trotuarów przy budowie do- mów, pod werandy, szafki, wóz- ki i t. p. do sprzedaży wód gazowych, pierników i t. d. . .	22197	62	3408	43	18789	19
	c.		Oplata za prawo naklejania ogło- szeń na słupach żelaznych . .	2260	—	2260	—	—	—
	d.		Dzierżawa poiska przy studniach miejskich	1381	23	1381	23	—	—
	e.		Oplata za miejsca zajęte na altan- ki do sprzedaży wody sodo- wej, kefiru, kumysu, kwiatów i wianków	2234	10	156	—	2078	10
			Ogółem	31319	22	10451	93	20867	29
			Ogółem dochody zwykłe . .	88530	78	22533	07	65997	71

§	pozy- cya	Bud- żetu	WYSZCZEGÓLNIENIE	Do pobrania		Wpły- nęło		Zalega	
				Ruble	k.	Ruble	k.	Ruble	k.
			Dochód z przedsiębiorstw miejskich.						
2	1.		Dochód z wodociągów miejskich	1823971	95	508771	19	1315200	76
	2.		„ z kanalizacji miejskiej . . .	837984	78	195416	56	642568	22
	3.		„ gwarantowany z eksploa- tacji tramwajów miejskich . . .	194433	81	194433	81	—	—
	3a.		Dochód renowacyjny z eksploa- tacji tramwajów miejskich . . .	17582	05	—	—	17582	05
	4.		Dochód z hal	126527	92	125041	92	1486	—
	5a.		Dochód za rzeź bydła i świń . . .	52703	08	33503	08	19200	—
	b.		„ z targu bydłęcego . . .	3681	87	3681	87	—	—
	c.		„ „ świńskiego . . .	3184	05	3184	05	—	—
	d.		„ „ na nieruchomości № 205 i 150D . . .	2150	—	—	—	2150	—
	e.		„ „ końskiego . . .	3594	30	3594	30	—	—
				65313	30	43963	30	21350	—
	6.		Dochód z zakładu dezynfekcyj- nego i palenia śmieci	1024	18	1024	18	—	—
			Ogółem	3066837	99	1068650	96	1998187	03
			Podatki z nieruchomości.						
3	1.		Podatek szacunkowy	2200747	47	485145	22	1715602	25
	2.		Dodatek do podatku skarbowego	1479304	43	292002	21	1187302	22
			Ogółem	3680051	90	777147	43	2902904	47
			Podatki od przemysłu.						
4	1.		Dodatek do patentów	1040	14	1040	14	—	—
	2.		Opłata z piwiarni	7530	70	—	—	7530	70
	3.		Z przemysłu przewozowego uli- cznego	1945	—	1945	—	—	—

§	Bud- żetu pozy- cja	WYSZCZEGÓLNIENIE	Do pobrania		Wpły- nęło		Zalega	
			Ruble	k.	Ruble	k.	Ruble	k.
	4	Z przemysłu przewozowego na rzece Wiśle	394	—	394	—	—	—
	5	Od Towarzystwa zakładów gazo- wych	249375	70	—	—	249375	70
	6	Od Towarzystwa zakładów ele- ktrycznych	1976	—	1976	—	—	—
		Ogółem	262261	54	5355	14	256906	40
		Podatki pośrednie.						
	5	1 Dochód z widowisk	6975	85	6975	85	—	—
		2 Od właścicieli koni	315	—	315	—	—	—
		3 Od właścicieli samochodów i we- locypedów	48	30	48	30	—	—
		4 Od właścicieli psów	281	—	281	—	—	—
		6 Za paszporty zagraniczne	5	—	—	—	5	—
		7 Za przejazd rogatek miejskich	213099	24	72804	20	140295	04
		8 Od protestu weksli, z aktów re- jentalnych	2236	67	2236	67	—	—
	10	Za marki miejskie	204	80	204	80	—	—
		Ogółem	223165	86	82865	82	140300	04
		Dochody pomocnicze.						
	6	3 Od gminy żydowskiej	46226	50	—	—	46226	50
		5a Z podatku szpitalnego rublowego	9275	—	9275	—	—	—
		b Z biletów teatralnych	14485	78	14485	78	—	—
		6 Sumy, wniesione do kasy na po- większenie kredytów	7463	58	7463	58	—	—
		Ogółem	77450	86	31224	36	46226	50

Bud- żet	WYSZCZEGÓLNIENIE	Do pobrania		Wpły- nęło		Zalega	
		Ruble	k.	Ruble	k.	Ruble	k.
	Dochody różne.						
7	1. Dochód z kar	1999	14	1999	14	—	—
	2. Za kartki meldunkowe	7964	—	7964	—	—	—
	3. Z biura adresowego	288	—	288	—	—	—
	4. Za kopie z planu miejskiego . .	224	39	224	39	—	—
	6. Za nadzór techniczny przy budo- wlach prywatnych	180	92	180	92	—	—
	9. Za korzystanie z wag miejskich na rynkach i jarmarkach	580	60	580	60	—	—
	10. Za badanie materiałów budowla- nych	43	25	43	25	—	—
	11. Za sprzedaż zbrakowanego ma- jątku ruchomego miejskiego . .	242	40	242	40	—	—
	12. Dochody nieprzewidziane	20909	36	20909	36	—	—
	Ogółem	32432	06	32432	06	—	—
	Dochody zwrotne.						
8	1. Z lombardu miejskiego na amori- tyzację pożyczki z fundusów miejskich	1158	40	1158	40	—	—
	2. Zwrot wydatków, wykonanych na rachunek właścicieli domów i przedsiębiorców, w celu połącze- nia domów z wodociągiem i ka- nałem	1173	92	1173	92	—	—
	2a. Zwrot wydatków za wykonane ro- boty na rachunek właścicieli domów, z polecenia Komisji Sa- nitarno-Lekarskiej	24099	05	—	—	24099	05
	3. Podatek od właścicieli nierucho- mości na utrzymanie zakładów dobroczywnych	14111	86	5004	17	9107	69
	4. Z kar, nakładanych przez sądy pokoju i zwrot kosztów utrzyma- nia aresztantów	5183	02	—	—	5183	02

§	Bud- żetu pozy- cja	WYSZCZEGÓLNIENIE	Do pobrania		Wpły- nęło		Zalega	
			Ruble	k.	Ruble	k.	Ruble	k.
3		Podatki z nieruchomości . . .	3680051	90	777147	43	2902904	47
4		„ od przemysłu . . .	262261	54	5355	14	256906	40
5		„ pośrednie	223165	86	82865	82	140300	04
6		Dochody pomocnicze	77450	86	31224	36	46226	50
7		„ różne	32432	06	32432	06	—	—
8		„ zwrotne	63726	25	7336	49	56389	76
9		„ nadzwyczajne	7020722	06	6599187	77	421534	29
		Ogółem.	14515179	30	8626733	10	5888446	20

Date	Place	Remarks	Amount
1890	New York	Received from	100.00
1891	New York	Received from	200.00
1892	New York	Received from	150.00
1893	New York	Received from	300.00
1894	New York	Received from	250.00
1895	New York	Received from	180.00
1896	New York	Received from	220.00
1897	New York	Received from	190.00
1898	New York	Received from	270.00

Załącznik № 2.

WYKAZ

wydatków budżetowych r. 1915

za czas od 6 sierpnia do 31 marca r. 1916.

Bud- żetu	WYSZCZEGÓLNIENIE KREDYTU		Wydatko- wano		
			Ruble	kop.	
§	pozy- cja				
		Wydatki zwykłe.			
		Splata długów.			
1	1	Splata długów obligacyjnych i komisowe za do- konywanie opłaty	155363	53	
		Ogółem	155363	53	
		Utrzymanie Zarządu Miejskiego.			
2	1	Utrzymanie pracowników Zarządu miejskiego . .	347805	54	
	2	Wydatki gospodarcze	14308	78	
	3	Zapomogi pracownikom miejskim na kształcenie dzieci	29963	95	
	4	Jednorazowe zapomogi pracownikom Zarządu miejskiego na leczenie i pogrzeby ich i ich rodzin	5007	20	
		Ogółem	397085	47	
		Utrzymanie wodociągów miejskich i kanalizacyl.			
3	1	Budowa kanalizacji i wodociągów	67951	84	
	2	Eksploatacja wodociągów miejskich i kanalizacji	330295	44	
		Ogółem	398247	28	
		Utrzymanie rzeźni, targowisk, hal miejskich i t. p.			
4	1	Wydatki gospodarcze rzeźni, hal i targowisk . .	13449	81	
	2	Utrzymanie i remont budynków i urządzeń rze- źni, targowisk i hal miejskich	8019	31	
		Ogółem	21469	12	
		Roboty inżynierskie oraz utrzymanie urządzeń z tem związanych.			
5	1	Utrzymanie i remont bruków	159279	25	
	3	Utrzymanie i remont chodników	19166	91	

Bud- żetu	WYSZCZEGÓLNIENIE KREDYTU		Wydatko- wano	
			Ruble	kop.
§	pozy- cja			
	4	Utrzymanie i remont mostków, schodów, ba- ryer, studzien i tabliczek z nazwami ulic . . .	992	62
	5	Remont bulwarów drewnianych, a także remont urządzenie wału ochronnego na Wiśle	25	—
	6	Utrzymanie urządzeń regulacyjnych na rz. Wiśle.	15368	87
	7	Remont i wydatki gospodarcze dragi, łódki mo- torowej oraz przystani miejskich	1358	69
	8	Remont i kupno instrumentów geodezyjnych, kupno materiałów technicznych dla Sekcji budownictwa	1091	19
	9	Najem dziennych techników, rysowników, kopi- stów i robotników do pomocy inżynierom i architektom miejskim	686	40
	10	Remont i wydatki gospodarcze fabryki betono- wej, tartaku, pracowni mechanicznej do remon- tu instrumentów oraz laboratorium do bada- nia materiałów budowlanych	2073	83
	11	Wydatki gospodarcze i inne Inspekcji tramwajowej	560	—
		Ogółem	200602	76
		Utrzymanie gmachów dla potrzeb miejskich.		
6	1	Remont gmachu Zarządu miejskiego	3895	82
	2	Najem lokali dla biur inżynierów i architektów miejskich	1025	—
	3	Remont i wydatki gospodarcze domów miejskich № 148/9, 461, 549 ^B , 934 ^B , 1286 ^B , 1582 ^{E/XXIII} , 1582 ^F , 2308, 2713, 2799, 2812 ^A , 2814 ^B , 2955, 3072 ^B i 6320 w Warszawie, № 238 ^A , 414, 1124, 529 i 544 na Pradze „Powązki Obozowe”, domów rogatek.	16870	18
	4	Najem pomieszczeń dla służby rogatek . . .	936	—
	5	Sporządzenie rysunków domów miejskich . . .	1070	63
		Ogółem	23797	63
		Plantacye miejskie.		
7	1	Robocizna, wydatki gospodarcze i nieprzewidziane	29904	29
	2	Remont i utrzymanie budynków i ogrodzeń . .	4833	36
		Ogółem	34737	65

Bud- żetu	WYSZCZEGÓLNIENIE KREDYTU		Wydatko- wano	
			Ruble	kop.
§	pozy- cja			
		Oświetlenie miasta.		
8	1	Oświetlenie miasta i ogrodów	65713	55
	2	Oświetlenie domów miejskich	25437	55
	3	Wydatki gospodarcze Inspekcji elektrycznej i gazowej	1496	75
		Ogółem	92647	85
		Oczyszczanie miasta.		
9	1	Wydatki gospodarcze taboru miejskiego	24953	62
	2	Wydatki dodatkowe na uprzątnięcie śniegu	96	—
		Ogółem	25049	62
		Lokale dla policji.		
10	1	Wynajem lokali na cyrkuły policyjne	16500	—
	2	Remont i wydatki gospodarcze gmachów: Ratusza, zajętego przez policję, № 406, 500 ^h , 930, 2544 i aresztu policyjnego przy ul. Daniłowiczowskiej	2821	76
		Ogółem	19321	76
		Pomieszczenie dla straży ogniowej.		
11	1	Remont gmachów i urzędzeń	3860	43
		Ogółem	3860	43
		Wydatki związane z utrzymaniem szkół.		
12	1	Wydatki gospodarcze gmachów szkolnych na Pradze i przy ulicy Drewnianej oraz remont tychże gmachów	158	50
		Ogółem	158	50

Bud- żetu	WYSZCZEGÓLNIENIEK REDYTU		Wydatko- wano		
			Ruble	kop.	
§	pozy- cja				
		Utrzymanie szpitali i zakładów dobroczynnych miejskich.			
13	1	Pokrycie deficytu szpitali i zakładów dobroczyn- nych miejskich	394166	30	
	2	Utrzymanie oddziału na 100 łóżek w szpitalu dla dzieci wyznania mojżeszowego fundacji małżonków Bersohnów i Baumanów	9046	35	
	3	Utrzymanie 30 chorych w zakładzie leczniczym w Drewnicy	4443	57	
	4	Należność szpitalowi Ewangelickiemu za utrzyma- nie chorych, opłacających podatek szpitalny .	7310	—	
	5	Utrzymanie 3ch podmiejskich ambulansów . .	1194	90	
	6	Utrzymanie stacji szczepienia ospy	1890	65	
	8	Wydatki gospodarcze Sekcyi szpitalnej	2092	96	
	9	Zwrot pozamiejskim szpitalom kosztów kuracyjnych	17	23	
	10	Leczenie pracowników Zarządu miejskiego i ich rodzin, oraz kupno lekarstw dla ambulansów miejskich i pracowników oraz ich rodzin . .	5863	93	
		Ogółem	426025	89	
		Zapomogi dla instytucji oświatowych i dobroczynnych.			
14	1	Zapomogi instytucjom oświatowym	3283	30	
	2	Wynagrodzenie konserwatora muzeum miej- skiego	75	—	
	3	Zapomogi instytucjom dobroczynnym	15190	—	
		Ogółem	18548	30	
		Emerytury i zapomogi pracowników miejskich.			
15	1	Emerytury	647	06	
	3	Wsparcia rodzinom pracowników b. Magistratu, wziętych do wojska lub ewakuowanych . . .	20425	08	
		Ogółem	21072	14	
		Podatki i powinności miejskie.			
16	1	Opłaty gminne z należących do miasta nierucho- mości we wsiach Marki, Brudno, Koło i in. .	924	58	
		Ogółem	924	58	

Bud- żetu	WYSZCZEGÓLNIENIE KREDYTU		Wydatko- wano	
			Ruble	kop.
§	pozy- cja			
		Wydatki Sekcji Sanitarno-lekarskiej.		
17	1	Utrzymanie Sekcji sanitarno-lekarskiej i jej in- stytucji	66069	42
	2	Wydatki gospodarcze miejskich zakładów: de- zynfekcyjnego i palenia śmieci	33534	36
		Ogółem	99603	78
		Wydatki różne i nieprzewidziane.		
18	3	Uprzątnięcie padliny i psów	480	—
	4	Za telefony	5675	—
	5	Drukowanie ogłoszeń w pismach	231	30
	6	Na wydatki nieprzewidziane	9143	18
		Ogółem	15529	48
		Wydatki zwrotne.		
19	2	Wykonanie robót kanalizacyjno-wodociągowych na rachunek właścicieli domów i przedsiębiorców	409	02
		Ogółem	409	02
		Ogółem wydatki zwykłe	1954454	79
		Wydatki nadzwyczajne.		
20	1	Komitetowi Obywatelskiemu na zakupy żywno- ści i utrzymanie instytucji Komitetu	3450000	—
	2	Na wydatki Sekcji Dostaw Nakazanych	950000	—
	3	Na żywienie załogi wojskowej.	628691	77
	4	Na utrzymanie rezerwistek	990000	—
	5	Na zapomogi emerytom, pozostałym w Warszawie	50000	—
		Ogółem	6068691	77
		Ogółem wydatki nadzwyczajne	8023146	56

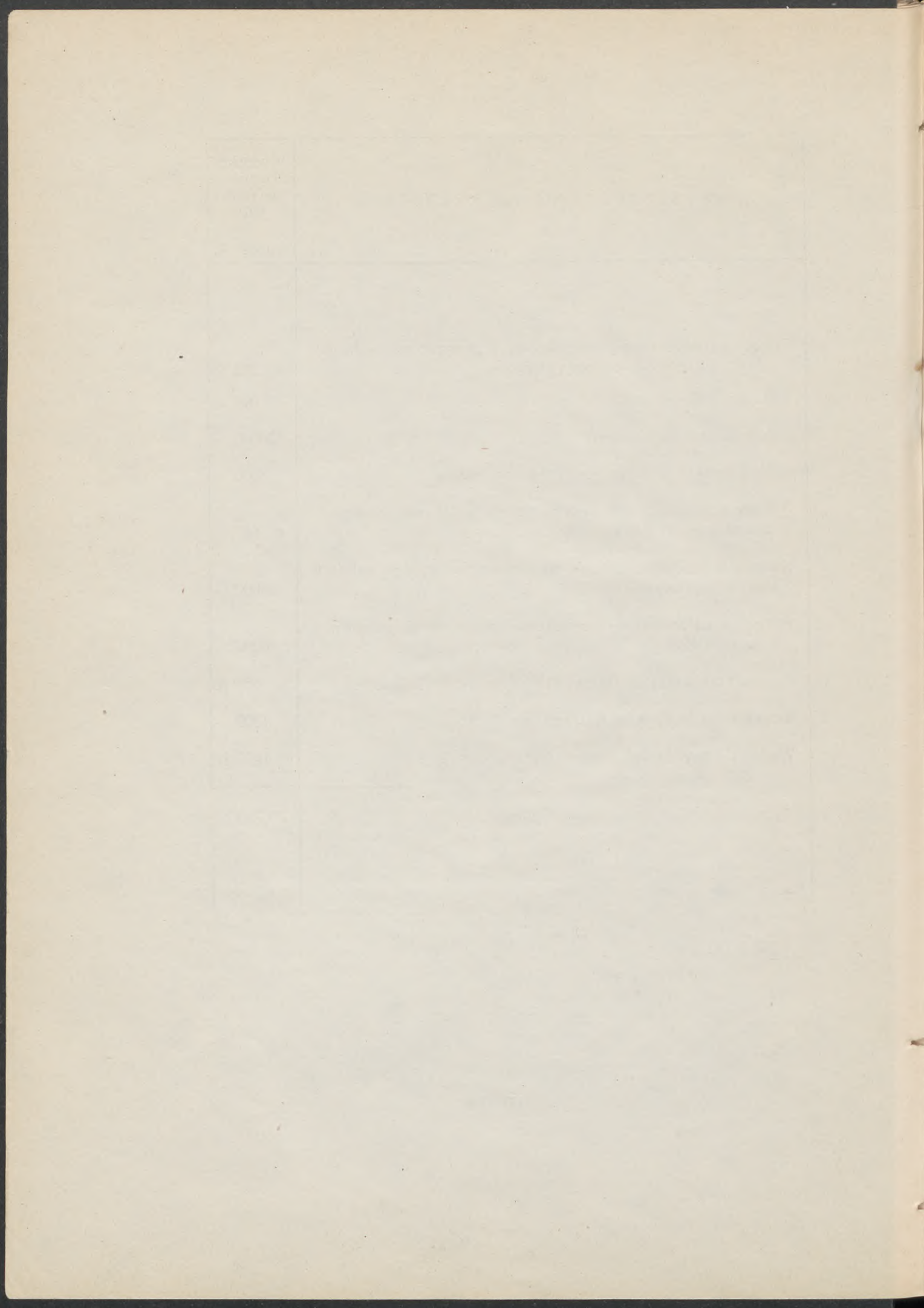
WYKAZ

Awansów r. 1915-go,

nieumorzonych do d. 1 kwietnia r. 1916.

WYSZCZEGÓLNIENIE KREDYTU	Wydatko- wano w roku 1915	
	Ruble	k.
Awanse z ogólnych funduszków miejskich, podlegające umorzeniu z kredytów budżetu r. 1916.		
Wydatki, połączone z wypuszczeniem obligacji na 5,000.000-wą pożyczkę miejską r. 1915	4027	80
Utrzymanie pracowników Zarządu miejskiego	15957	78
Wydatki gospodarcze Zarządu miejskiego	500	—
Utrzymanie wodociągów miejskich i kanalizacji	5045	73
Remont i wydatki gospodarcze dragi miejskiej i t. d.	240	33
Remont i wydatki gospodarcze tartaku miejskiego i t. d. (wydatki z powodu pożaru)	4120	91
Dzierżawa placu (pod tartak) od N. Kuksza	1000	—
Wydatki na wał Miedzeszyński	3352	40
Utrzymanie służby aresztu dla odsiadujących kary z wyroków sędziów pokoju	981	40
Wydatki gospodarcze szkół i na wynajem lokali	14945	—
Zapomoga Konserwatorium Muzycznemu na pokrycie niedoboru	3237	—
Utrzymanie szpitali i zakładów dobroczynnych miejskich (utrzymanie chorych, roboty remontowe, kanalizacyjne, lokale i wydatki gospodarcze)	38268	06
Utrzymanie Sekcji Sanitarno-Lekarskiej i jej instytucji	44157	04
Wydatki gospodarcze miejskich zakładów: dezynfekcyjnego i palenia śmieci	4045	98

WYSZCZEGÓLNIENIE KREDYTU	Wydatko- wano w roku 1915	
	Ruble	k.
Roboty kanalizacyjno-wodociągowe, wykonane na rachunek właścicieli domów i przedsiębiorców	393	33
Dostawy nakazane	78049	75
Pokrycie niedoboru opery	20000	—
Budowa zakładu desynsekcijnego na Pradze	3000	—
Roboty wodociągowe w kuchni Komitetu Obywatelskiego (Rozbrat № 44/29901).	667	73
Kasyerowi p. Grzybowskiemu na tygodniowe wypłaty robotni- kom (stały awans)	25000	—
Pożyczka zarządowi stowarzyszenia spożywczego pracowni- ków miejskich	6000	—
Restauracja kościoła Najśw. Maryi Panny	638	80
Restauracja budynków kościoła Sw. Trójcy	1200	—
Wydatki na rachunek depozytów	1427	28
Ogółem	276256	32

WYKAZ

dochodów i wydatków r. 1915
zakładów dobroczynnych miejskich

(od 6 sierpnia r. 1915 do 31 marca r. 1916).

WYSZCZEGÓLNIEN	1		2		3		4		5		6		7	
	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.
W Y D A T K I:														
§ 1. Utrzymanie personelu i wydatki kancelaryjne	24875	38	114	—	2453	87	8690	45	2536	63	415	29	6838	41
1 Pensje personelu lek., adm. i sióstr miłosierdzia	11798	83	33	—	1387	50	2935	65	791	64	283	29	3843	02
2 Place służby niższej	12510	12	81	—	972	07	5639	05	1744	99	120	—	2940	74
3 Wydatki kancelaryjne	566	43	—	—	94	30	115	75	—	—	12	—	53	75
§ 2. Wydatki gospodarcze	140718	44	426	15	12420	66	60016	12	9837	06	720	19	42425	68
1 Żywność dla chorych i służby	8499	68	176	28	10898	08	39492	47	3942	60	—	—	29225	68
2 Środki lecznicze i narzędzia lekarskie	7434	45	—	—	452	54	917	29	372	03	170	37	1817	34
3 Opal	27007	74	221	09	—	—	10259	19	3139	27	227	55	6902	83
4 Światło	9806	34	7	32	373	03	2213	31	1101	49	121	05	796	99
5 Odzież, bielizna, obuwie i pościel	1678	02	—	—	117	01	3188	15	442	67	—	—	228	11
6 Pranie bielizny	994	72	—	—	187	25	555	—	228	25	11	03	135	17
7 Kupno i naprawa mebli i naczyń	568	82	14	89	85	95	273	36	86	90	—	—	62	40
8 Utrzymanie czystości i naprawy drobne	672	09	1	80	63	50	550	95	54	10	43	09	64	20
9 Naprawa gmachów	3750	—	—	—	178	06	1000	—	300	—	10	—	1739	—
10 Konserwacja instalacji mechanicznych	2114	41	—	—	32	—	592	04	169	45	—	—	—	—
11 Utrzymanie koni, krów i reparacja wozów	944	62	—	—	—	—	504	92	—	—	137	—	—	—
12 Grzebanie umarłych	350	—	—	—	—	—	34	80	—	—	—	—	—	—
13 Podatki i czynsze	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14 Wydatki różne	247	55	4	77	33	24	354	61	—	—	—	—	128	96
15 „ nieprzewidziane	150	—	—	—	—	—	80	—	—	—	—	—	1325	—
16 Komorne, przejazdy i dopłaty do pensji	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
§ 3. Potrzeby naukowe, relig. i publiczne	2352	76	—	—	355	80	141	61	—	—	—	—	2048	37
1 Utrzymanie cerkwi prawosławnej	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2 Utrzymanie kościoła katolickiego	344	28	—	—	220	80	141	61	—	—	—	—	56	66
3 Nabożeństwa innych wyznań	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4 Kształcenie wychowawców	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	990	96

8		9		10		11		12		13		14		15		16	
Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.
4452	28	6258	99	6671	94	2589	56	9608	92	9723	84	3613	03	7259	23	19494	06
2925	18	3050	80	2377	24	1056	25	4428	96	5235	96	1984	58	3943	14	8330	88
1327	17	3186	15	4124	—	1396	74	4920	66	4331	06	1494	30	3308	14	11002	76
199	04	22	04	170	70	136	57	264	30	156	22	134	15	7	95	160	42
12551	18	26565	81	55223	48	12432	77	46006	45	56838	05	13568	29	26711	09	95477	52
7545	20	14049	45	34830	69	7134	96	27666	42	36720	52	6887	89	19539	85	42204	74
470	50	1563	66	585	31	125	19	1147	84	3967	34	985	42	629	41	6046	69
1841	02	7582	66	2772	86	859	20	5731	01	7054	38	432	32	4129	11	36988	81
1025	25	474	38	945	98	699	60	1573	29	2531	28	159	35	1491	58	2868	77
336	04	593	34	518	91	595	99	2254	17	1505	11	1683	64	43	86	2544	47
127	30	91	80	16	—	93	77	40	—	585	20	313	80	90	—	746	85
358	00	188	83	274	55	99	39	221	41	476	54	1760	35	43	20	615	15
222	09	171	65	292	14	299	22	584	55	330	53	167	04	426	02	963	62
148	09	1325	—	—	—	—	—	2050	—	3168	75	—	—	—	—	366	72
1	65	227	39	—	—	—	—	—	—	63	34	985	34	—	—	1196	41
—	—	21	20	—	—	172	36	3767	26	—	—	—	—	—	—	665	01
17	00	8	65	—	—	114	50	79	75	134	40	50	40	—	—	5	—
57	50	36	80	449	89	192	50	60	75	85	66	142	74	9	06	231	28
400	—	231	—	18	—	—	—	830	—	215	—	—	—	309	—	10	—
—	—	—	—	14519	15	2046	09	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1078	26	234	99	235	35	164	10	291	20	1397	58	93	—	76	85	1686	95
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
128	05	182	49	235	35	164	10	234	99	353	50	93	—	56	25	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

WYSZCZEGÓLNIENIE	17		18		19		20		21		22		23		24	
	Odział rekonwales-		Domi schronienia		Instytut Oftalmiczny		Instytut Św. Kazimierz		Dom schronienia		Oddział starych		Instytut Mokotowski		Salę zarobkowe	
	R.	k.	R.	k.	R.	k.	R.	k.	R.	k.	R.	k.	R.	k.	R.	k.
WYDATKI.																
§ 1. Utrzymanie personelu i wydatki kancelaryjne . . .	42	1652 46	2262 34	3960 99	135 98	560 84	1005 56	64 85								
1 Pensje personelu lek., adm., i siostr miłosierdzia . . .		660 00	1643 41	3399 99	33 32	243 32	474 96									
2 Płace służby niższej . . .	42	974 12	580 50	540	86	280	509 25	60								
3 Wydatki kancelaryjne . . .		18 25	38 31	21	16 66	37 52	21 35	4 85								
§ 2. Wydatki gospodarcze	146 10	6528 60	8983 05	10188 66	2767 68	5044 40	3665 13	3257 20								
1 Żywność dla chorych i służby .	23	4009 29	6096 06	4271 88	1372	2112	2099 59	3033 83								
2 Środki lecznicze i narzędzia .																
3 Lekarskie . . .		41 30	453 02		6 50	124 61	24 22	9 28								
4 Opał . . .		533 13	1584 73	3806 63	640 08	1200	706 89									
5 Światło . . .		101 88	279 19	408 18	63 80		126 60	86 19								
6 Odzież, bielizna, obuwie i pościel . . .		754 30	77 71	480 12	272	1040	256 41	43								
7 Pranie bielizny . . .			90	35	163 20	249 60										
8 Kupno i naprawa mebli i naczyń . . .	57 80	8 15	72 30	43 60			66 12									
9 Utrzymanie czystości i naprawy drobne . . .	65 30	50 25	120 30	27 05	24 65	104 75	71 31	8 40								
10 Naprawa gmachów . . .			665	210	207	236										
11 Konserwacja instalacji mechanicznych . . .			170 05	36 45												
12 Utrzymanie koni, krów i reparacja wozów . . .				300												
13 Grzebanie umarłych . . .																
14 Podatki i czynsze . . .																
15 Wydatki różne . . .		30	39 69	114 75	15 45	6 44	78	10 50								
16 " nieprzewidziane . . .																
17 Komorne, przejazdy i dopłaty do pensji . . .																
§ 3. Potrzeby naukowe, relig. i publiczne . . .		40 22	336 50	272 51			385 56	7 50								
1 Utrzymanie cerkwi prawosławnej . . .																
2 Utrzymanie kościoła katolickiego . . .																
3 Nabożeństwa innych wyznań . . .			90 25	146 24			171									
4 Kształcenie wychowalców . . .		40 22		126 27			175 69									

WYSZCZEGÓLNIENIE	25		26		27		28		29		30		31		32		33		34		35	
	Schronisko dla nieuleczalnych w Górze Kalwarii		Szpital dla dzieci im. Karola i Maryi		Zakład położniczy Św. Zofii		Zakład położniczy przy ul. Karowej		Przytułek położniczy № 3		Przytułek położniczy № 4		Szpital dla chorych i dom izolacyjny przy ul. Skaryszewskiej		Szpital dla chorych zakładnych przy ul. Pokornej 12		Szpital dla chorych przewleklących przy ul. Karolkowej 2		Szpital miejski przy ul. Żelaznej 6		Wpływ na legatów na specjalne cele	
	R.	k.	R.	k.	R.	k.	R.	k.	R.	k.	R.	k.	R.	k.	R.	k.	R.	k.	R.	k.	R.	k.
	5909 21	7156 56	1279 45	1382 40	181 65	486	1801 88	6751 29	3482 11	6353 10												160064 55
	2138 72	3664 29	675	790	90 87	380	1246	3067 49	1782	2919 02												77610 98
	3606 49	3236 66	490 50	505	89 58	106	536 10	3606 12	1629 92	3111 00												79089 15
	164	255 61	113 95	87 40	1 20		19 78	77 68	70 19	322 12												3364 42
	46181 48	17043 50	5775 20	7590 16	615 44	1295 43	6897 68	20086 37	12485 74	101840 47												872331 23
	23247 54	8109 20	2488 01	3142 87	367 12	506 99	2058 63	12728 17	9944 95	59528 55												610454 28
	108 10	3738 23	260 68	117 35	19 49	61 47	306 12	1614 82	368 64	13379 17												47318 38
	8299	1974 29	1681 03	1703 97	170 28	619 67	18 25	2572 04	45 93	320												13024 95
	1559 74	1440 63	469 55	978 03	21 59	59	31 08	1417 22	37 20	196 13												3165 05
	3818 47	95 28	212	691 07	50		94 42	204 60	349 10	8890 69												32999 19
		227 50	150	227 20	15 72	38	130 40	482 90		180 25												6205 81
	243 86		55 06	42 25	2 15	10 30	60		202 75	8756 50												14752 46
	1445 64	380 77	117 95	42 19	18 59		4070	620 62	368 41	980 71												13424 37
	6432	168 80	195 42																			22150 41
	204 74	683 80	99 52	343 83				312 12		9135 57												16367 11
	290 39																					6802 76
	257 50	7 20																				1217 80
		15 90																				39 90
	109 50	141 90	46 98	104 90			112 16	101 88		482 83												3430 19
	165	60		196 50																		4055 50
																						17622 84
	258 11	193 01	30																			12054 60
																						60
	223 61																					3063 08
	4 50																					4 50
																						1342 14

WYSZCZEGÓLNIENIE	1		2		3		4		5		6		7	
	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.
Szpital Dzieciątka Jezus														
Oddział rekonwalescentów przy szpitalu Dzieciątka Jezus														
Filia szpitala Dzieciątka Jezus przy ul. Ziotej 74														
Dom wychowawczy														
Instytut położniczy														
Instytut szczepienia uspy														
Szpital Św. Ducha														
5 Utrzymanie warsztatów														
6 " " laboratoryów, gab. lekarskiego i t. p.	271	73			135								168	
7 Utrzymanie ambulatoryów dla chorych przychodnich	1676	75											823	75
§ 5. Wydatki, związane z zarządzaniem majątkami.													1182	21
1 Pensja administracji													644	71
2 Wydatki kancelaryjne													37	50
3 " " gospodarcze														
4 Zapomoga dla szpitala Ś-go Józefa w Mieni													500	
§ 6. Wydatki zwrotne	160	09					80	72	96	43				
1 Wsparcia i nagrody z różnych zapisów							80	72						
2 Utrzymanie klinik uniwersyteckich	160	09							96	43				
§ 7. Dzierżawa lokali dla personelu służbowego														
Ogółem wydatków	168106	67	540	15	15230	33	68928	90	12470	12	1135	48	52494	67
Przewyżka wpływów														
" " wydatków	163533	43	540	15	14778	58	68456	98	12389	12	1135	48	43141	26

8		9		10		11		12		13		14		15		16	
Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.	Rub.	k.
Szpital Św. Rocha																	
Szpital Św. Łazarza																	
Szpital Św. Jana Bożego																	
Oddział szpitala Św. Jana Bożego w Otwacku																	
Szpital Św. Stanisława																	
Szpital Przemienienia Pańskiego																	
Oddział szpitala Przemienienia Pańskiego przy ul. Bizzeckiej 12																	
Szpital Wolski																	
Szpital Starożytny																	
279	05	52	50					56	21	256	58			20	60	491	45
671	10									787	50					1195	50
116	19																
60																	
56	19																
				37	93												
				37	93												
														382	50		
18197	91	33059	79	62168	70	15186	43	55906	57	67959	47	17274	32	34429	67	116658	53
6995	63	32162	17	56411	65	15046	43	55222	05	66842	47	17212	32	34202	77	114170	49

Wykaz obro
za czas od 1 sierpnia 1915 r.

№ porządkowy	Przez kogo i na jaki cel wpłacono	P R Z Y C H Ó D			
		W p ł y n ę ł o			O g ó ł e m
		Gotowizną	W papie- rach pro- cento- wych	W dowo- dach pienięż- nych	
		R u b l e i k o p l e j k i			
1	Kaucye przedsiębiorców, dostawców i dzierżaw- ców.	5180 15	—	—	5180 15
2	Sumy potrącone z pensyi na kapitał emerytalny .	4780 42	—	—	4780 42
3	Dochód z majątków nie- ruchomych	6252 03	—	—	6252 03
4	Opłaty różne na korzyść miasta.	2854 14	—	—	2854 14
5	6% pożyczka m. st. War- szawy r. 1916	5024000 —	—	—	5024000 —
6	Pożyczka od Towarzystwa Zakładów Gazowych. .	1000000 —	—	—	1000000 —
7	Wpłata na rachunek 6% pożyczki st. m. Warsza- wy r. 1916	1200000 —	—	—	1200000 —
8	Legaty	14140 —	1000 —	—	15140 —
9	Opłaty stemplowe	3122 75	—	—	3122 75
10	Depozyty różne	8395 73	9500 —	2700 —	20595 73
	Ogółem	7268725 22	10500 —	2700 —	7281925 22

tów depozytów
do 1 stycznia 1916 r.

R O Z C H O D					
W y p ł a c o n o		P o z o s t a j e			O g ó ł e m
Gotowizną	O g ó ł e m	Gotowizną	W papierach procento- wych	W dowodach pienięż- nych	
R u b l e i k o p l e j k i					
23	23	5157 15	—	—	5157 15
—	—	4780 42	—	—	4780 42
—	—	6252 03	—	—	6252 03
—	—	2854 14	—	—	2854 14
5024000	5024000	—	—	—	—
1000000	1000000	—	—	—	—
—	—	1200000	—	—	1200000
13940	13940	200	1000	—	1200
—	—	3122 75	—	—	3122 75
23 20	23 20	8372 53	9500	2700	20572 53
6037986 20	6037986 20	1230739 02	10500	2700	1243939 02

Wykaz obrotów fun
za czas od 1 sierpnia 1915 r.

№ porządkowy	Przez kogo i na jaki cel wpłacono	P R Z Y C H Ó D				
		W p ł y n ę ł o			O g ó ł e m	
		Gotowlzną	W papie- rach pro- cento- wych	W dowo- dach pienięż- nych		
		R u b l e i k o p i e j k i				
1	Sumy, wnoszone przez właścicieli nieruchomości, na wykonanie robót przy połączeniu posesji z kanałem miejskim	8894 22	—	—	—	8894 22
2	Składka ogniowa	29931 82	—	—	—	29931 82
3	Rachunek b. Komitetu Sa- nitarneho.	12360 67	—	—	—	12360 67
4	Fundusze na rannych i chorych żołnierzy w cza- sie wojny.	157 90	—	—	—	157 90
5	Fundusze VII seryi robót kanalizacyjno-wodociąg- gowych	218 41	—	—	—	218 41
	Ogółem	51563 02	—	—	—	51563 02

duszów specjalnych
do 1 stycznia 1916 r.

R O Z C H Ó D					
W y p ł a c o n o		P o z o s t a j e			O g ó ł e m
Gotowlzną	O g ó ł e m	Gotowlzną	W papierach procento- wych	W dowodach pienięż- nych	
R u b l e i k o p i e j k i					
2375 81	2375 81	6518 41	—	—	6518 41
4652 92	4652 92	25278 90	—	—	25278 90
12360 67	12360 67	—	—	—	—
—	—	157 90	—	—	157 90
—	—	218 41	—	—	218 41
19389 40	19389 40	32173 62	—	—	32173 62

WYKAZ

obrotów kasowych, dotyczących gospo-
darki miejskiej,

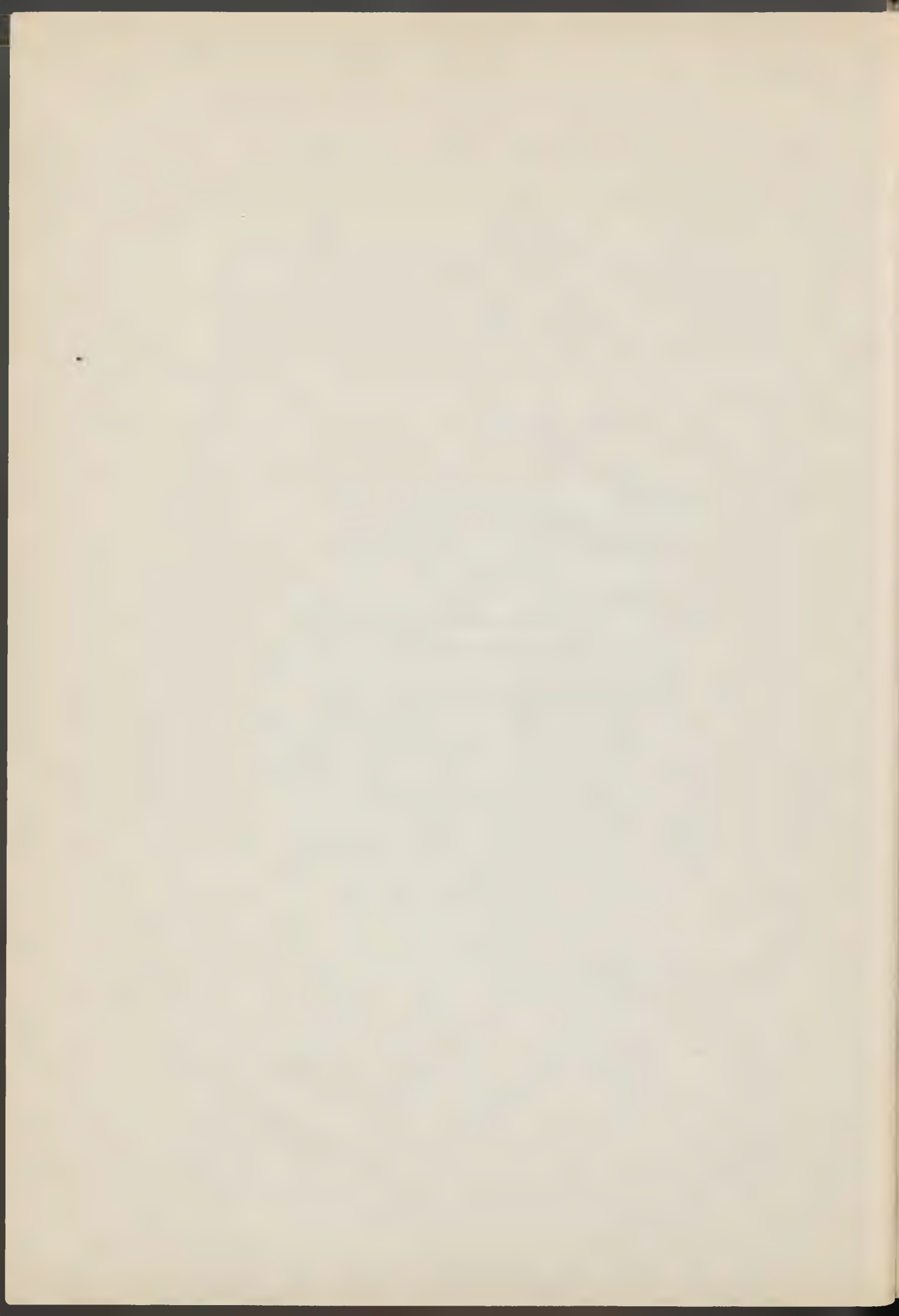
wykonanych w r. 1915 przez kasę główną Komitetu Obywatelskie-
go m. Warszawy w zastępstwie kasy miejskiej.

	Ruble	k.	Ruble	k.
A. Wnlesiono do kasy Komitetu Obywatelskiego:				
<i>I) Pozostawione przez b. Magistrat m. Warszawy w gotówce:</i>				
<i>a) bezpośrednio Komitetowi Obyw. m. Warszawy:</i>				
1. na wydatki ogólne miejskie	500000	—		
2. „ cele szpitalne	25000	—		
3. z funduszów b. Komitetu Sanitarnego . .	141041	11		
4. na wydatki miejskiego zakładu dezynfekt.	9700	—		
5. „ roboty miejskie	15000	—		
6. „ dom aresztu	3322	93		
7. „ przytułek dla dzieci na ręce hr. Walewskiej	3000	—	697064	04
<i>b) za pośrednictwem Komitetu Obyw. Praskiego:</i>				
1. na wydatki cmentarza Brudzieńskiego . .	4351	—		
2. dla dozoru cmentarza na ręce Konst. Podgórskiego	140	—		
3. na potrzeby targowiska na ręce. Kaz. Dembińskiego	302	—	4793	—
			701857	04
<i>II) Pozostawione przez bud. Federsa na utrzymanie służby pałacowej</i>				
			4683	—
<i>III) Podniesione przez Komitet Obywat. z przekazanych przez b. Magistrat m. Warsz. w bankach:</i>				
a) z sumy rb. 150000 w warszawskim oddziale Banku Handlowego w Łodzi	100000	—		
b) z sumy rb. 1560000 w Banku Handl. w Łodzi .	250000	—		
procenty od sumy 1560000 po 6 września 1915 r.	6751	35	356751	35
<i>IV) Wniesione do kasy Komitetu Obywatelskiego dochody miejskie:</i>				
a) rogatekowe	18484	18		
b) opłaty z rzeźni na Pradze	169	38		
c) opłaty z targowisk miejskich na Pradze . . .	11243	19	29896	75
B) Podniesiono z kasy mlejskiej:				
a) na kapitał obrotowy Sekc. Żywnościowej i na utrzymanie instytucji Komitetu (suma ta wyka-				
do przeniesienia			1093188	14

	Ruble	k.	Ruble	k.
z przeniesienia			1093188	14
zana jest pod § 20, pozycja 1, sprawozdania z wydatków kasy miejskiej r. 1915 za czas od 5 sierpnia 1915 r.)			3450000	—
b) na wydatki Sekcyi Dostaw Nakazanych (98000+2000+100000) (suma 200000 mieści się w ogólnej sumie rb. 950000 wydatków pod § 20, poz. 2, obrachunku r. 1915)			200000	—
c) zwrot wypłaconych Kuratorjum opieki nad rezerwistkami (suma ta mieści się w ogólnej sumie rb. 990000 pod § 20 poz. 1 obrachunku 1915 r.).			140000	—
d) wydatki bezpośrednie kasy miejskiej za lokale szkolne i awansy Komisji gospodarczej szkolnej zapisują się na ciężar Komitetu Obywatelskiego			20829	75
Ogółem			4904017	89
I. Wypłacono z kasy Komitetu Obywatel.:				
1. Inżyn. Furuhjelmowi na wypłatę robocizny przy brukach (6471 r. 43 k.+5462 r. 6 k.+7281 r. 89 k.)	19215	38		
2. Inżyn. Balickiemu na wypłatę pracownikom przy wale Miedzeszyńskim i robotach regulacyjnych (190 r.+25 r.+36 r.)	251	—		
3. Kasyerowi Colonna-Walewskiemu awans na utrzymanie szpitala w b. Korpusie kadetów	5000	—		
4. H. Koralewskiemu na wydatki zakładu dezynfekcyjnego (3469 r.+3650 r.)	7119	—		
5. Sobieszkowi za piasek do robót brukarskich	1042	77		
6. Dr. Kowalskiemu awans na utrzymanie szpitala tymczasowego przy ul. Karolkowej № 2	4000	—		
7. Tow. Farmaceutycznemu za lekarstwa dla pracowników b. Magistratu za kwiecień i maj 1915 r.	1556	87		
8. Zarządowi szpitala im. Bersohnów i Baumannów na utrzymanie chorych zakaźnych	4050	—		
9. Kasyerowi Grzybowskiemu na wypłatę wynagrodzenia pracownikom Sekc. sanit. lekarskiej	12360	67		
10. Pensya stróża miejskiego, Balcerkiewicza, w domu № 414/1 na Pradze	18	—		
do przeniesienia	54613	69		

	Ruble	k.	Ruble	k.
z przeniesienia	54613	69		
11. Pensja stróża Dębowskiego w domu № 544/2 na Pradze	15	67		
12. Zapomoga żonie technika Chlumnie	50	—		
13. Butlerowi za rozbiórkę stropów i ścian w domu № 11/13 przy ul. Wązki Dunaj	428	74		
14. Inż. Szczeniowskiemu na wydatki zakładu miejskiego	252	—		
15. Borkowskiemu za dostarczone materiały	32	73		
16. G. Kajzerowi na utrzymanie herbaciarni w Mokotowie	448	15		
17. Neufeldowi za stal i żelazo	62	50		
18. Mańkowskiemu na drobne wydatki	76	20		
19. Staszewskiemu na utrzymanie herbaciarni na Woli	217	42		
20. Łopińskiemu za roboty w II oddz. Straży Ogniowej	198	25		
21. Z. Kozłowskiemu za roboty hydrauliczne w gmachu Prymasowskim	34	25		
22. Janowi Orłowskiemu za odnowienie pokoju w gmachu Prymasowskim	12	—		
23. Szpitalowi dla dzieci za leczenie bezdomnych	320	90		
24. hr. Mycielskiej na utrzymanie ambulatorium	500	—		
25. D-rowi Karoli na utrzymanie ambulatorium	300	—		
26. D-rowi Karwowskiemu „	435	—		
27. G. Gerlachowi za lornetkę polową	30	—		
28. Zapomoga Leśniakowi	30	—		
29. Myszkowskiemu za koks	38	50		
30. Sekcyi Dostaw Nakazanych	156340	22		
31. d-tto	200000	—		
32. Awans Komisji opieki nad gmachami	100	—	414536	22
33. Komisji pomocy dla emerytów na wypłatę emerytur	80000	—		
34. Hr. Walewskiej na przytułek dla dzieci	3000	—		
35. Władzom okupacyjnym za warty przy rogatkach	5550	—		
36. Kuratorium opieki nad rezerwistkami na wypłatę zapomóg	140000	—		
37. Emerytura wdowie po ś.p. Bocianowskim	250	—	228800	—
II) Wydatkowano za pośrednictwem Praskiego Komitetu Obyw. w czasie odcięcia Pragi:				
1. Na kupno paszy dla taboru miejskiego.	42	21		
do przeniesienia	42	21		

	Ruble	k.	Ruble	k.
z przeniesienia	42	21		
2. Inż. Zdzienickiemu na wypłatę robotników .	1804	62		
3. Za węgiel dla stacji pomp i za przewóz węgla zarekwirowanego.	824	88		
4. Na szpital dla cholerycznych i dom izola- cyjny przy ul. Lubelskiej	892	29		
5. Awans inż. Kwasiborskiemu na dostawy nakazane	2000	—	5564	—
III) Przekazano Zarządowi Miasta gotówki:				
1. Wpłata do kasy miejskiej opłat rogatek- owych (suma ta mieści się w ogólnej sumie 72804 rb. 20 k. dochodu pod § 5 poz. 7 obrachunku 1915 r.)	18484	18		
2. Wpłata do kasy miejskiej (suma ta pomie- szczona jest pod § 9 poz. 1 obrachunku dochodów 1915 r.)	624286	03		
3. Wpłata do Banku Handlowego w Warsza- wie na rachunek Zarządu miasta:				
25 września 1915 r.	4621	99		
2 października "	5159	64		
4 " "	9361	48		
5 " "	3453	60	665366	92
IV) Pozostało z funduszków miejskich na potrzeby Komitetu Obyw. m. Warszawy.			3589750	75
Ogółem jak wyżej			4904017	89

ZAŁĄCZNIKI

do sprawozdania Sekcji VIII Zdrowia
Publicznego.

Tablica porównawcza dezynfekcji lokali w 2-iej połowie lat 1914 i 1915.

Rok 1914. M I E S I Ą C	O D K A Ź O N O			
	Mieszkań	Poszczególnych ubikacji w tych mieszkaniach	Innych pomieszczeń	Przestrzeni w metrach sześciennych
Lipiec	244	502	163	78,069
Sierpień	150	313	633	52,104
Wrzesień	340	812	256	61,383
Październik	253	508	78	46,918
Listopad	222	613	95	57,022
Grudzień	242	630	93	50,288
Ogółem	1451	3378	1318	345,784

Rok 1915. M I E S I Ą C	O D K A Ź O N O				Zwiększenie odkażonej przestrzeni w odsetkach liczb r. 1914
	Mieszkań	Poszczególnych ubikacji w tych mieszkaniach	Innych pomieszczeń	Przestrzeni w metrach sześciennych	
Lipiec	582	1823	266	143,443	183
Sierpień	871	773	171	256,604	492
Wrzesień	1728	3150	596	206,752	336
Październik	782	1591	248	100,118	213
Listopad	739	1522	263	107,668	188
Grudzień	575	1223	152	90,439	180
Ogółem	5277	10092	1696	908,924	263

Tablica porównawcza dezynfekcyi rzeczy w 2-iej połowie lat 1914 i 1915.

Rok 1914. M I E S I Ą C	O D K A Ź O N O					Mebli sztuk
	Ubrań	Bielizny	Pościeli	Wagi ogólnej w pudach	Mebli sztuk	
	S z t u k					
Lipiec	330	3521	864	238	17	
Sierpień	5294	6446	213	256	2	
Wrzesień	4343	24990	1273	858	18	
Październik	6031	22591	1593	974	2	
Listopad	9835	41498	1742	1254	1	
Grudzień	14929	99809	2793	3867	13	
Ogółem	40762	178855	8478	7447	53	

Rok 1915. M I E S I Ą C	O D K A Ź O N O					Zwiększe- nie lub zmniejsze- nie wagi od- każonych rzeczy w od- setkach liczb z 1914 r.
	Ubrań	Bielizny	Pościeli	Wagi ogólnej w pudach	Mebli sztuk	
	S z t u k					
Lipiec	17704	50291	1654	1891	10	79
Sierpień	4532	15378	2169	659	4	257
Wrzesień	9396	24732	1708	1008	5	117
Październik	12579	22884	1125	965	422	98
Listopad	7671	30253	1076	969	5	78
Grudzień	6601	46611	1558	1495	3	38
Ogółem	58483	190149	9290	6987	449	94

Dane dotyczące działalności miejskiego domu izolacyjnego w drugiej połowie 1915 r.

M i e s i ą c e	Ilość izolowanych z powodu								Ilość dni instytucjonalnych	Wydatki na utrzymanie		
	Cholery lub jej podejrzenia	Ospy	Tyfusu plamistego	Tyfusu brzusz- nego	Szkar- latyny	Innych chorób	Ogól- nego odka- żania lokalu	Ogółem		Utrzymanie przeciętne dziennie wynosiło		
Wrzesień . . .	62	76	264	26	274	118	—	820	699	w m-cu 1 osoby izolowanej	1 osoby ze służby	1 osoby
Październik . .	10	20	150	34	138	64	—	416	1358			
Listopad . . .	—	31	152	23	91	28	—	325	957	Listop.	28 k.	36,67 k.
Grudzień . . .	—	32	343	23	34	8	118	558	2344	Grudz.	34,3 k.	45 k.
Ogółem .	72	159	909	106	537	218	118	2119	7122			

Liczby dotyczące działalności domów izolacyjnych na przedmieściach (Mokotów, Ochota, Wola, Koło, Kaskada, Grochów, Targówek i Nowe-Brudno).

1915 r. Miesiąc	Ilość domów czynnych	Ilość izolowanych	Ilość dni izolac.	Ilość dezynfekcji poza zakładem	Ilość odkażonych przedmiotów i odzieży
Lipiec	4	88	413	24	383
Sierpień	8	344	785	72	1673
Wrzesień	8	477	1319	167	2743
Październik	8	415	1009	172	3204
Listopad	8	320	1139	81	2277
Grudzień	5	183	608	71	1532
Ogółem		1827	5273	587	11812

Uwaga. Domy izolacyjne w Mokotowie, Targówku, Grochowie i na Nowem Brudnie rozpoczęły działalność w sierpniu. Z końcem listopada zamknięto domy izolacyjne w Kaskadzie, we wsi Koło i w Targówku.

Dane dotyczące działalności ambulatoryów podmiejskich
(Mokotów, Ochota, Wola, Powązki).

1915 r. M i e s i a c	U d z i e l o n o p o r a d				Przypad- ków chorób zakaż- nych	Ogółem udzielono porad	Średnio dziennie
	Pierw- szych	Powtór- nych	Dzieciom do lat 5	Starszym			
Lipiec	778	1571	1102	1247	276	2349	79,0
Sierpień	835	1103	784	1154	504	1938	62,5
Wrzesień	631	714	397	948	272	1345	44,6
Październik	724	920	498	1146	209	1644	53,0
Listopad	949	1008	645	1312	213	1957	65,2
Grudzień	1065	1172	529	1708	181	2237	75,3
Ogółem	4982	6488	3955	7515	1655	11470	62,3

Podział wydatków na utrzymanie I pensjonarza dziennie w stacji centralnej dla bezdomnych chrześcian.

1915 r. Miesiące	Z fundusz. b. Komitetu Sanitarnego lokal	Z funduszków Sekcji Zdrowia					
		Administr. i wydatki biurowe	Żywność pensjonarzy i służby	Opał, światło, pralnia, woda	Środki lekarskie i dezynfekcyja	Remont i wydatki nieprzewidziane	Ogółem
		K o p i e j k i					
Sierpień	38,49	23,78	28,88	7,12	2,05	2,01	102,42
Październik	25,09	9,17	28,47	7,00	0,94	2,82	73,49
Grudzień	25,55	7,39	30,39	10,98	0,91	2,05	77,27
W całym półroczu przeciętnie	30,80	13,05	26,93	8,24	1,36	2,17	82,55

Ruch bezdomnych
w stacji centralnej dla bezdomnych chrześcian.

M i e s i ą c e	W ciągu miesiąca		W końcu m-ca pozosta- wało	Ilość dni instytu- towych	Średnia długość pobytu 1 osoby dni
	Przybyło	Ubyło			
Lipiec	812	486	326	3855	4,8
Sierpień	819	1039	106	4113	3,6
Wrzesień	353	267	192	4415	9,7
Październik	73	64	201	6310	23,6
Listopad	37	30	208	5948	25,0
Grudzień	38	37	209	6202	25,2
Ogółem	2132	1923	1242	30843	14,4

Podział wydatków na utrzymanie I pensjonarza dziennie w schronisku
centralnem dla bezdomnych żydów.

1915 r. miesiące	Z fundusz. b. Komit- tetu Sani- tarnego lokal	Z fundusz. K. O. m. st. Warszawy		Z funduszy Sekcji Zdrowia			Różne wydatki	Z różnych wpływów	Ogółem
		Żywność	Różne wydatki	Administ- r. i wydatki biurowe	Środki lekarskie i dezynf.	Pranie, opał, światło i woda			
K o p i e j k i									
Październik . . .	59,52	33,69	9,84	17,86	4,31	11,83	4,67	—	141,72
Listopad	40,71	29,99	5,99	11,07	2,04	7,46	1,84	1,03	100,13
Grudzień	37,03	30,38	11,52	10,07	1,83	6,76	1,68	0,82	100,09

Ruch bezdomnych
w centralnem schronisku dla bezdomnych żydów.

1915 r. miesiące	W ciągu miesiąca		W końcu m-ca pozosta- wało	Ilość dni instytuto- wych	Średnia długość pobytu 1 osoby
	przybyło	ubyło			
Październik	269	27	242	5052	18,8
Listopad	61	46	257	7369	24,3
Grudzień	35	23	269	8085	27,6
Ogółem .	365	96	—	20506	56,2

Dane dotyczące działalności laboratorium hygie-
nicznego miejskiego w drugim półroczu 1915 r.

Rodzaj badanych produktów	Lipiec	Sier- pień	Wrze- sień	Pa- ździe- rnik	Listo- pad	Gru- dzień	Ogółem
I l o ś ć p r ó b z b a d a n y c h							
Produkty mleczne	34	40	109	49	83	82	397
Produkty mięsne	2	8	7	1	24	9	51
Wody i różne na- poje	78	41	68	34	23	6	250
Produkty mączne	2	14	23	132	160	32	363
Słodycze	26	36	31	17	14	33	157
Różne produkty .	4	10	18	14	36	30	112
Ogółem .	146	149	256	247	340	192	1330

Dane dotyczące działalności szczepienia ospy
na przedmieściach za drugie półrocze 1915 r.

Nazwa stacyi	Dokonano szczepień		
	pierw- szych	powtór- nych	Ogółem
1. Stacya „Powązki”	566	745	1237
2. Ambulatoryum na Powązkach . .	741	745	1486
3. Stacya „Koło-Budy”	500	1359	1859
4. Ambulatoryum na Woli	1024	1340	2364
5. Stacya „Ochota-Czyste” i dom izo- lacyjny	836	2173	3009
6. Ambulatoryum „Ochota-Czyste” .	836	1209	2045
7. Ambulatoryum „Mokotów”	1057	2466	3523
8. Stacya „Sielce”	341	850	1191
9. Stacya „Grochów”	304	1831	2135
10. Stacya „Targówek”	180	1110	1290
11. Stacya „Nowe Brudno”	884	420	1304
12. Stacya „Pelcowizna”	506	1504	2010
Ogółem	7775	15678	23453

Dane dotyczące działalności Obywatelskich Opiek Sanitarnych w drugim półroczu 1915 r.

	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień	Ogółem
W o k r ę g a c h m i e j s k i c h							
A. Ogólna liczba dokonanych przez Opieki oględzin nieruchomości, zakładów handlowych i. t. p.	11141	10322	11773	12188	13604	12812	71840
B. Liczba nieruchomości, zakładów handl. i. t. p., doprowadzonych do porządku na skutek żądań Opiek .	2773	2440	3072	3849	3389	2679	18202
C. Liczba nieruchomości, zakładów handl. i. t. p., w których żądania Opiek były w trakcie wykonywania.	697	640	492	553	828	966	—
D. Liczba wyznaczonych kar i protokółów o wykroczeniach sanitarnych.	113	153	230	249	177	153	1075

	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Paździer- nik	Listopad	Grudzień	Ogółem
	W o k r ę g a c h p o d m i e j s k i c h						
A. Ogólna liczba dokonanych oględzin, jak wyżej	1796	1726	2730	3090	2565	2383	14290
B. Liczba nieruchomości, i. t. p., doprowadzonych do porządku j. w. .	891	662	819	761	596	1035	4764
C. Liczba nieruchomości i. t. p., w których żądania wykonano j. w. . .	127	194	274	329	31	30	—
D. Liczba kar i protokółów j. w. . . .	2	29	41	18	13	4	107
O g ó ł e m w m i e ś c i e i n a p r z e d m i e ś c i a c h -							
A. Dokonano oględzin j. w.	12937	12048	14503	15278	16169	15195	86130
B. Doprowadzono do porządku nieruchomości i. t. p., j. w.	3664	3102	3891	4610	3985	3714	22966
D. Wyznaczono kar i sporządzono protokółów	115	182	271	267	190	157	1182

Liczby oględzin dokonanych przez lekarzy sanitarnych.

1915 r. Miesiąc	OGÓŁEM W MIEŚCIE I NA PRZEDMIEŚCIACH												
	Nierucho- mości	Targowiska (bazary, rynki, place)	Sklepy z mię- sem, (jarki, masarnie, wę- dliniarnie)	Sklepy z mą- ką i piekarnie	Sklepy spo- żywcze.	Jadłodajnie wszelkiego rodzaju.	Zakłady fel- czerskie i golarnie	Zakłady nau- kowe	Warsztaty i fabryki	Pralnie i magle	Obory i stajnie	Inne	Ogółem
Lipiec . . .	2142	46	944	270	1153	229	26	—	14	32	11	262	5129
Sierpień . .	3767	89	988	314	1665	379	44	7	16	34	20	407	7730
Wrzesień . .	4428	91	1180	401	2060	646	152	59	52	30	16	340	9455
Październik .	4031	97	1158	775	1876	686	181	118	82	20	41	263	9328
Listopad . .	3267	80	1073	436	1661	601	189	102	54	17	177	206	7863
Grudzień . .	4200	115	1453	589	2245	1036	271	121	103	51	95	214	10493
	21825	518	6796	2785	10660	3577	863	407	321	184	360	1892	49998

Dane dotyczące pomocy lekarskiej dla ubogiej ludności
za drugie półrocze 1915 r.

M I A S T O.							
	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Paździer- nik	Listopad	Grudzień	Ogółem
Ogólna liczba wezwań	1414	2178	2575	2014	2049	2517	12747
Średnio dziennie na wszyst. lek.	45,6	70,2	85,8	65,0	68,3	81,2	69,6
Ogólna liczba porad	1644	2283	2857	2392	2433	3003	13612
Średnio na 1-go lekarza przy- pada	54,8	76,4	95,2	79,7	81,1	103,5	76,0
Liczba osób, którym udzielo- no porad	1526	2056	2544	2028	2070	2604	12828
Liczba przypadków chorób za- kaźnych	880	1331	1579	1022	604	866	6492
Liczba osób, skierowanych do szpitali	416	743	788	580	498	501	3526

P R Z E D M I E Ś C I A.

	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Paździer- nik	Listopad	Grudzień	Ogółem
Ogólna liczba wezwań	414	733	668	394	467	549	3229
Srednio dziennie na wszyst- kich lekarzy	13,3	23,3	22,3	12,7	15,6	17,7	17,6
Ogólna liczba porad	508	793	716	385	500	579	3481
Srednio na 1-go lekarza przy- pada	72,6	113,3	89,5	48,1	62,5	82,4	77,3
Liczba osób, którym udzielo- no porad	466	766	659	359	488	528	3266
Liczba przypadków chorób za- kaźnych	314	547	422	228	198	157	1866
Liczba osób, skierowanych do szpitali	80	193	205	137	112	88	815

Średnie dzienne liczby
przypadków chorób zakaźnych w roku 1915
w obrębie okręgów miejskich.

W miesiącu	Ospa	Tyfus plami- sty	Tyfus brzusz- ny	Szkar- latyna	Dyzen- teryja	Odra
Maju	7,8	14,7	9,0	7,7	0,6	12,8
Czerwcu	6,1	8,4	5,4	11,7	1,5	18,0
Lipcu	4,1	4,0	4,3	15,3	6,6	11,1
Sierpniu	4,5	2,0	4,5	11,7	24,3	5,9
Wrześniu	4,2	3,3	6,0	14,2	35,8	6,0
Październiku	2,5	3,7	17,5	11,4	10,1	3,1
Listopadzie	1,3	4,06	8,4	7,5	3,2	2,3
Grudniu	0,34	6,6	8,29	3,9	2,45	1,1

Przybliżone liczby ogólne zasłabnięć na choroby zakaźne w okręgach podmiejskich XVI—XXVI.

Miesiąc	Ospa	Tyfus plamisty	Tyfus brzuszny	Szkarlatyna	Dyżenterya	Odra
Październik	41	10	90	53	69	17
Listopad	29	7	82	44	25	17
Grudzień	5	17	46	26	32	18

Podział przypadków zasłabnięć na choroby zakaźne w ciągu miesięcy sierpień — grudzień 1915 r. podług wyznań.

Wyznanie	Rodzaj choroby						
	Ospa	Tyfus plamisty	Tyfus brzuszny	Szkarlatyna	Dyżenterya	Dyżenterya	
Chrześcianie	218	68	668	846	1426	156	Liczba ogólna
	55,33	11,53	60,07	59,54	66,11	68,42	Odsetek liczby wszystkich przyp.
Starozakonni	176	522	435	571	723	70	Liczba ogólna
	44,67	88,47	39,12	40,18	33,52	30,70	Odsetek liczby wszystkich przyp.
Niewiadom. wyzn.	—	—	9	4	8	2	Liczba ogólna
			0,81	0,28	0,37	0,88	Odsetek liczby wszystkich przyp.

Stosunek liczby leczących się w szpitalach do ogólnej liczby chorych zakaźnych.

	Rodzaj choroby						Rok 1915. M i e s i ą c
	Ospa	Tyfus plamisty	Tyfus brzuszy	Szkarlaty- na	Dyzenterya	Dyfteryt	
Ogólna liczba chorych.	126	98	182	426	1076	58	Wrzesień
Liczba leczących się w szpitalach. . .	113	91	120	249	471	28	
Procent w stosunku do liczby ogólnej.	89,7	92,9	65,9	58,4	43,8	48,5	
Ogólna liczba chorych.	77	113	327	355	313	52	Październik
Liczba leczących się w szpitalach. . .	64	92	204	199	166	23	
Procent w stosunku do liczby ogólnej.	83,1	81,4	63,6	56,3	53,0	42,3	
Ogólna liczba chorych.	39	122	252	226	96	55	Listopad
Liczba leczących się w szpitalach. . .	31	119	170	114	60	36	
Procent w stosunku do liczby ogólnej.	79,5	98,4	67,4	50,0	62,5	65,4	
Ogólna liczba chorych.	26	205	257	121	76	36	Grudzień
Liczba leczących się w szpitalach. . .	21	173	186	56	58	21	
Procent w stosunku do liczby ogólnej.	80,8	84,4	72,3	46,3	76,3	58,3	

Wykaz liczbowy przypadków cholery
w miesiącach sierpniu, wrześniu i październiku 1915 r.

Miesiąc	Okręgi miejskie							Okręgi podmiejskie						Ogółem
	I	II	III	V	VII	XV	Ra- zem	XVI	XIX	XXII	XXIII	XXVI	Ra- zem	
	i l o ś ć p r z y p a d k ó w													
Sierpień	1	—	—	—	2	—	3	—	1	1	—	—	1	4
Wrzesień	—	3	—	1	1	1	6	2	1	—	1	2	6	12
Październik	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Ogółem	1	3	1	1	3	1	10	2	1	1	1	2	7	17

Liczby przypadków zasłabnięć na ospę w ciągu miesięcy lipiec—grudzień 1915 r.

Miesiące	O K R E G I															E o g o l e m
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	
	I l o ś ć p r z y p a d k ó w															
Lipiec	4	2	13	9	24	19	26	14	—	3	—	3	4	4	2	127
Sierpień	—	2	16	9	15	37	43	9	2	1	2	1	1	1	—	139
Wrzesień	3	2	8	4	38	13	36	8	—	—	5	1	1	4	3	126
Październik	1	1	5	1	12	15	9	8	3	3	11	—	2	2	3	77
Listopad	—	2	10	2	5	3	6	1	1	2	—	3	—	—	4	39
Grudzień	—	1	5	3	5	1	6	—	—	—	3	—	1	—	1	26
Ogółem	8	10	57	28	99	88	126	40	6	9	21	8	9	11	13	534
Odsetek	1,5	1,9	10,7	5,2	18,7	16,6	23,6	7,5	1,1	1,7	3,9	1,5	1,7	2,0	2,4	100

Liczby przypadków zaskabnień na tyfus plamisty w ciągu miesiocy
lipiec—grudzień 1915 r.

Miesiacy	O K R E G I															Ogółem
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	
	I l o ś ć p r z y p a d k ó w															
Lipiec	—	8	10	15	45	10	16	6	4	1	1	5	2	1	1	125
Sierpień	—	3	9	4	24	4	3	3	2	—	—	2	—	4	3	61
Wrzesień	1	7	20	10	28	2	14	9	1	1	1	1	—	—	3	98
Październik	—	7	14	11	40	2	26	7	1	1	1	1	—	1	1	113
Listopad	—	11	16	5	20	3	29	13	3	—	2	15	1	2	2	122
Grudzień	2	21	25	8	52	7	41	21	1	1	3	8	—	8	7	205
Ogółem	3	57	94	53	209	28	129	59	12	4	8	32	3	16	17	724
Odsetek	0,4	7,9	13,0	7,3	28,9	3,9	17,8	8,2	1,6	0,5	1,1	4,4	0,4	2,2	2,9	100

Liczby przypadków zasłabnięć na tyfus brzuszny w ciągu miesięcy lipiec—
grudzień 1915 r.

Miesiąc	O K R E G I															Ogółem
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	
	I l o ś ć p r z y p a d k ó w															
Lipiec	3	5	14	12	17	12	14	11	8	5	11	—	15	1	6	134
Sierpień	6	13	15	10	17	16	22	11	3	8	4	2	9	2	2	140
Wrzesień	7	15	20	14	8	15	16	8	—	14	12	3	15	23	7	182
Październik	6	20	21	20	38	33	31	36	8	19	14	5	12	33	31	327
Listopad	6	13	33	14	35	24	37	12	14	5	15	6	10	11	17	252
Grudzień	7	23	21	21	46	19	35	22	4	9	12	6	4	17	11	257
Ogółem	35	89	124	91	161	119	155	100	42	60	68	22	65	87	74	1292
Odsetek	2,7	6,9	9,6	7,0	12,5	9,2	12,0	7,8	3,3	4,6	5,3	1,7	5,0	6,7	5,7	100

Liczby przypadków zasłabnięć na szkarlatynę w ciągu miesięcy lipiec –
grudzień 1915 r.

Miesiąc	O K R Ę G I															O g ó ł e m
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	
	I l o ś ć p r z y p a d k ó w															
Lipiec	15	38	45	12	52	44	115	53	15	22	18	20	18	6	3	476
Sierpień	17	23	49	21	33	35	65	38	13	19	17	16	13	1	2	362
Wrzesień	14	24	53	28	57	46	83	36	8	11	11	18	32	6	5	426
Październik	28	19	46	16	26	20	61	32	12	21	13	15	27	10	9	355
Listopad	7	11	16	14	19	26	31	47	7	14	7	2	15	5	5	226
Grudzień	8	11	11	7	4	15	18	17	4	4	12	3	3	2	2	121
Ogółem	89	126	220	98	185	186	373	223	59	91	78	74	108	30	26	1966
Odsetek	4,5	6,4	11,2	5,0	9,5	9,5	19,0	11,3	3,0	4,6	4,0	3,8	5,5	1,5	1,3	100

Liczby przypadków zasłabnięć na dysenterję w ciągu m-cy lipiec-grudzień 1915 r.

Miesiąc	O K R E ę G I															O g ół e m
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	
	I l o ść p r z y p a d k ó w															
Lipiec	9	11	16	7	7	13	24	20	15	4	4	10	8	30	26	204
Sierpień	27	66	82	58	114	63	122	49	30	40	31	16	20	20	15	753
Wrzesień	51	98	101	150	139	93	98	51	24	44	52	24	65	50	36	1076
Październik	11	24	37	41	28	25	30	27	25	8	16	8	10	12	11	313
Listopad	6	4	15	7	4	14	12	3	8	5	7	3	5	2	1	96
Grudzień	2	4	9	4	7	6	8	7	1	4	5	—	14	3	2	76
Ogółem . . .	106	207	260	267	299	214	294	157	103	105	115	61	122	117	91	2518
Odsetek . . .	4,2	8,2	10,3	10,6	11,9	8,5	11,7	6,2	4,1	4,2	4,5	2,5	4,9	4,6	3,6	100

Liczby przypadków zasłabnięć na dyfteryt w ciągu m-cy sierpień-grudzień 1915 r.

Miesiąc	O K R E Ǹ G I															Ogółem
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	
	I l o ś ć p r z y p a d k ó w															
Sierpień	3	3	1	1	3	9	7	2	3	2	—	2	1	—	—	37
Wrzesień	4	3	2	5	3	5	15	3	2	2	4	1	5	3	1	58
Październik	1	4	11	2	2	6	11	4	—	2	3	—	3	3	—	52
Listopad	5	2	4	2	4	5	5	6	6	1	1	2	4	3	5	55
Grudzień	2	6	2	1	3	2	5	1	1	2	2	2	1	2	4	36
Ogółem . . .	15	18	20	11	15	27	43	16	12	9	10	7	14	11	10	238

Skorowidz alfabetyczny.

(Liczby w skorowidzu odpowiadają stronicom).

	<i>Str.</i>		<i>Str.</i>
Ambulatorya podmiejskie	92, 168	Inżynierski dział	59, 61
Archiwum miejskie	23	Inspektorzy gmachów	144
Architektoniczny dział	60, 71	Izolacyjne domy	91, 166, 167
Awansów wykaz	135	Izolacyjny zakład miejski	91
Betonów fabryka	68	Kancelarya Zarządu miasta	13, 20
Bilans 35, 36, 42, 43, 44, 103, 121, 129		Kaskada	82
139, 152, 153, 154, 155, 157	157	Kasowych obrotów wykaz	157
Budowy dział	81	Koleje podjazdowe	56
Budownictwa miejskiego sekcya .	15, 59	Komisye 17, 28, 29, 30, 90, 91, 95, 98,	
Bruki	61	104, 105, 107, 108, 109, 111.	
 		Komitety	17, 117
Centralna stacya dla bezdomnych		Kościóły.	22
chrześcian i żydów 92, 169, 170, 171, 172	172	Kwaterunkowa komisya	105
Choroby zakaźne	86	Kuratorzy gmachów	114
Depozytów obroty (wykaz)	152, 153	Laboratoryum higieniczne miejskie 92, 172	
Dezynfekcyjne zarządzenia	87	Lekarzy spis	89
Dezynfekcyjny zakład miejski	91	Lekarska pomoc (dla ubogiej ludności) 22	
Dostaw nakazanych i kwaterunku		Lista członków Zarządu miejskiego	9
sekcya	16, 104	Lista członków Komitetu Opieki nad	
Dochodów budżetowych wykaz	121	Gmachami	114
Draga miejska	71	Lombardy miejskie	32, 35
Drukarnia	23	 	
Dziennik	23	Majątkiem miejskim zarządu sekcya 13, 25	
 		Mechaniczna inspekcya	70
Ekspedytura	24	Mjar i wag urząd	40
Eksploatacyi dział	75	Miedzeszyński wał	65
Elektrownia	55	Mięso	38
 		Mosty i wiadukty	65
Filtrów stacya	76	Muzeum miejskie	25
Finansowych spraw sekcya	14, 31	Muzealna komisya	29
Funduszków specjalnych (wykaz) 154, 155		 	
 		Nieruchomości inspekcya	80
Gazowe zakłady	56	 	
Gmachów rozdziału komisya	111	Opera	100, 103
Gminy żydowskiej sprawy	23	Operowa podkomisya	96
 		Opieki nad budowlami komisya . 16, 109	
Hale miejskie	39, 43	Opieki sanitarne obywatelskie 90, 174, 175	
Hygiena szkół	89	Opieka nad bezdomnymi	91
		Organizacya Zarządu Miejskiego	11

	<i>Str.</i>		<i>Str.</i>
Organizacja zarządu poszczególnych sekcji	19	Stacja doświadczalna (wytrzymałości materiałów)	68
Ospy szczepienia stacja	92, 173	Statystyka	23
Oświetlenie	56	Straży ogniowej sekcja	16
Plantacyi miejskich sekcja	16, 117	Szpitalnictwa i dobroczynności publicznej sekcja	14, 46
Plantacyjny komitet	117	Szpitale i zakłady dobroczynne	50, 52
Pogotowie żywnościowe	87	Tabor miejski	26
Pomiarów biura	80	Targowisk, rzeźni i hal sekcja	14, 37
Pomp rzecznych stacja	76	Tartak	67
Pomp kanałowych stacja (przy ulicy Dobrej)	77	Teatralna sekcja	16, 95
Pomp kanałowych stacja (w Golędzinowie)	78	Tramwaje	55
Posiedzenia Zarządu	20	Ubezpieczeń od ognia sekcja	16, 93
Prezydya poszczególnych sekcji 29, 34, 41, 49, 58, 73, 82, 92, 94, 113, 114, 120		Warsztaty mechaniczne	68
Przedsiębiorstw miejskich sekcja 15, 54		Weterynaryjna inspekcja	40
Przewozowa komisya	117	Wodociągów i kanalizacji sekcja	15, 74
Rachunkowa komisya	107	Wodociągów inspekcja	78
Radca prawny	13	Wskazań zdrowotnych rozpowszechniania komisya	91
Regulacja miasta	69	Wydatków budżetowych wykaz	128
Regulacyjne roboty (na rzece Wiśle)	64	Wypiek i kontrola chleba	87
Reklamacyjna komisya	108	Załączniki do sprawozdania sekcji VIII (Zdrowia Publicznego)	163
Rzemieślnicze zgromadzenia	22	Zapotrzebowań komisya	104
Rzeźnie miejskie i targowiska	39	Zdrowia publicznego sekcja	15, 83
Sekcye 13, 14, 15, 16, 25, 31, 37, 46, 54, 59, 74, 83, 93, 95, 104, 117		Zdrowia urząd	89
		Zrzeszenia	95, 99

Spis 214
190337

